



Telve

2024 / 11

Dil, Düşünce ve Edebiyat Dergisi

"Sana yaşamak düşer çarkların gövdesinde
bin demir kapıyla hesaplaşmaktan omzun çürümelidir."



SÖYLEŞİ

Betül Benan
Arslanoğlu

OTURUM

"EDEBİYAT BİZE BURADA
YARDIM EDEBİLİR Mİ?"

DENEME

En Büyük Soru(n):
İnsan mı?

Telve dergisinden herkese merhaba

Değerli edebiyatseverler,

Telve artık neredeyse dört yaşında. Emekleme evresini çoktan geride bıraktı ve Türk diaspora edebiyatına katkı sağlayan köklü bir edebiyat dergisi olma yolunda emin adımlarla ilerliyor. Strazburg'da gerçekleştirdiğimiz 10. sayımızın lansmanı bu terakkinin en belirgin göstergelerinden. *Telve* hem kendini edebiyat yolculuğunda yalnız hisseden hem de çevresinde edebiyatı seven kimse bulunmayan diasporadaki Türkler için benzersiz bir platform sunuyor.

Bizi Türkçe bir araya getiriyor ve yine Türkçe aramızdaki ünsiyeti pekiştiriyor!

Müşterek değerleri Türkçe olan gençleri bir araya getiren *Telve* dergisinin 11. sayısını siz değerli okurlarımıza sunmaktan kıvanç duyuyoruz. Yurt dışında ikamet edip Türkçeye gönül vermiş yazarların büyük bir özveriyle çıkardığı *Telve* dergisi mevcut yazarlarının yanı sıra edebiyatsever yeni yazarları da bünyesine katmaya devam ediyor.

Sanat mefhumunun ana damarlarından biri olan edebiyata gösterilen bu ilgi ve teveccühten ziyadesiyle memnuniyet duyuyoruz. Bu sayıyla birlikte "Benim de söyleyecek bir çift sözüm var!" diyen genç yazarları Türk diaspora edebiyatına dâhil etmiş olmanın sevinci içerisindeyiz.

Paris, Strazburg, Utrecht, Brüksel, Hannover, Köln, Duisburg, Stuttgart, Frankfurt, Salzburg, Münih ve Viyana şehirlerinde gerçekleştirdiğimiz okur-yazar buluşmaları vesilesiyle birçok edebiyatseverle tanışıp *Telve* dergisinin misyon ve amacını paylaşma şansı elde ettik. Oturumlarda edebiyatın öneminden, *Telve*'nin varoluş nedeninden ve oluşturduğu farkındalıktan bahsettik. Bu buluşmalar neticesinde bize katılan ve Türk diaspora edebiyatına katkıda bulunmak isteyen yazarlarla da tanıştık. Bu sayıda hem bizimle yıllardır yol yürüyen hem de bu buluşmalar sonucunda aramıza katılan yazarların deneme, öykü ve şiirlerini bulacaksınız.

Telve yoluna emin adımlarla devam ediyor!

Fakat şöyle de bir gerçek var ki tekemmüle giden yol her daim tekâmül etmekten geçmekte. Yolcusuz bir yol nasıl manasız ve nakıs ise, siz değerli okurlarımızın yorum ve eleştirileri olmadan bu yolda ilerlemek de o denli eksiktir. Fikir, eleştiri ve önerilerinizin her daim dikkate alınacağını altını çizmek isteriz. Bizleri Instagram ve X hesaplarımızdan takip edebilir, dergitelve@gmail.com adresine yazılarınızı gönderebilirsiniz.

Önümüzdeki sayıların birçok güzellik ve yenilik getireceğine gönülden inanıyoruz. Bu coşkuyu ve mutluluğu sizlerle paylaşıyor olmaktan onur duyuyoruz.

Keyifli okumalar dileriz. Edebiyatla kalın!

Furkan Uzun

Telve

İmtiyaz Sahibi: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı adına Abdullah Eren Yayın Yönetmeni ve Yazı İşleri: Ali Işık Yayın Danışmanı: İsmail Yıldız Editörler: Firdevs Çağlar, Hilal Çifçi Yayın Koordinatörü: Elif Neslihan Güney İçerik Editörleri: Büşra Akyüz Tunç, Duygu Er Quilichini, Ecem Tuba Hızarcı, Ertuğrul Sabuncu, Furkan Uzun, Rumeysa Öztürk, Sena Şeker, Yasemin Kelkit, Yavuz Coşkun, Zeynep Yaman, Zümra Ufuk Tasarım: Yasin Çetin, İletişim: Oğuzlar Mah. Mevlana Bulvarı No: 145 P.K: 06520 Balgat Ankara Tel: 090 312 218 40 00 Mail: telve@ytb.gov.tr, dergitelve@gmail.com

Kapak Sözü: "Sana yaşamak düşer çarkların gövdesinde / bin demir kapıyla hesaplaşmaktan omzun çürümelidir." İsmet Özel, "Mazot" şiiri.

Yayın Türü: 3 Aylık Süreli Yayın, **Basım Tarihi:** Ocak 2024 **Baskı:** İhlas Gazetecilik A.Ş. Merkez Mh. 29 Ekim Cd. No: 11 A/41 (İhlas Holding Plaza) Yenibosna - Bahçelievler / İstanbul Tel: 0212 454 30 00 Sertifika No: 45589



Abdullah EREN

Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanı

Aksisedası dünyanın dört bir yanında duyulan en kadim ve en güçlü sesimize, Türkçemize dil bilimsel, kültürel ve diyalektolojik bir nazarla baktığımızda onun geniş bir medeniyet havzasına kök salmış ve bugün dahi dal vermeye devam eden görkemli bir çınar gibi nefes alıp verdiğini görürüz.

Bin üç yüz yıldan bu yana mayaladığı irfan hamuruyla o; nesillere yön veren, hars toprağımızı diri tutan, şiirlerimizi, destanlarımızı, menkıbelerimizi, ümit ve hayallerimizi, mazimizi, acılarımızı, sevinçlerimizi, hülasa sesimizi ve sözümüzü müessir ve anlamlı kılan bir canlılıkla varlığını sürdürüyor.

Bu zenginlik Türk Dünyasının yanı sıra, Türk diasporasının yaşadığı ülke ve bölgelerde de kendisini ikmal ve takviye ederek kesintisiz bir şekilde tazeleniyor. Hücrelerini yüzyıllardır hiçbir inkıtaya uğramadan yenileyen Türk dili, Avrupa ve Amerika'daki Türk varlığının da velut katkısıyla kendisine yepyeni alanlar, yepyeni zeminler ve yepyeni düşünce ufukları açıyor; Türkçemiz kendisini çevreleyen sınırları bir bir aşarak günden güne daha güçlü, daha mümbit ve daha vâsi bir alana kavuşuyor.

Türk diasporasının edebiyat, düşünce ve kültür sahalarındaki yeni sesi olarak dört yıl önce yayın hayatına baş-

layan ve bugün itibarıyla 11. sayısına ulaşan *Telve* dergisi, dilimizin genç ve nitelikli kalemlerinin, Türk dilinin Batı'daki uç beylerinin fedâkârâne çalışmalarıyla kutlu ve coşkulu yürüyüşünü sürdürüyor. Bu yürüyüş elbette ki yalnızca dil, kültür ve edebiyatla mahdud kalmıyor; aşıl-
an her eşikte, geçilen her hudutta bünyesine farklı alan ve kişileri de dâhil ederek o görkemli çınarın köklerini kavileştiriyor, gövdesini güçlendiriyor ve yapraklarına renk veriyor.

Geçtiğimiz Kasım'da dergimizin 10. sayısı vesilesiyle Strazburg'da düzenlediğimiz tanıtım programı ve Fransa, Belçika, Hollanda, Almanya ve Avusturya'nın farklı şehirlerinde tertip ettiğimiz okur-yazar buluşmaları, *Telve* ailesine yeni üyeler kazandırdı. Bu sayımızda ailemizin yeni fertlerinin de eserleri yer alıyor. Kendilerini tebrik ediyor, her birine gurur ve başarılarla dolu bir Türkçe ve edebiyat yolculuğu diliyorum.

11. sayısında okurlarını birbirinden nitelikli şiir, öykü, deneme ve söyleşi yazılarıyla selamlayan diasporadaki Türk edebiyatının güçlü sesi *Telve* ekibini kutluyor, dergimizin bu sayısına katkı yapan tüm arkadaşlarıma teşekkür ediyorum.

İyi okumalar...

ÖYKÜLER

- 6 / Esra Hanım Akdeniz **Generalin Oğlu**
8 / Fatmanur Tülümen **Brüksel'de Baskın**
12 / Zeynep Yaman **Kayıt No 1: Sabah Rutini**
17 / Yasemin Kelkit **Cam-Bak**
20 / Yasin Durat **Gül Sezonu**
22 / Zeynep Zuhul Kılınç **Resim**
24 / Elif Neslihan Güney **Emil İçin Yeni Bir Gün**
26 / Furkan Uzun **Üç Kulübe Kaçkını**
30 / Zümra Ufuk **Bulut Yığını**
32 / Bahar Akar **Anestezi**
34 / Belkıs Kılıç **Spes in Silva**
38 / Fatma Türk **Kırlangıç Ağırlığında**
40 / Zeliha Yılmaz **Yeniden Güler Gökyüzü**
44 / Ecem Tuba Hızarcı **Ölünün Hafızası**
48 / Gülsüm Durna **Âlemin Çırpınışları**
50 / Tuana Yüksel **Kâğıt Parçası**
52 / Tolga Atabaş **Semaver Adası**
56 / Rumeysa Öztürk **Sessiz Hikâye**



SÖYLEŞİ

- 58 / Ecem Tuba Hızarcı **Betül Benan Arslanoğlu'yla Söyleşi**



ŞİİRLER

68 / Nezahat Ceylan **Orion'a Mektuplar II**

69 / Yasemin Kelkit **Durağan Olasılıklar ve Biz**

70 / Talib Ensar Dutak **Karlı Dağ**

71 / Aslıhan İnce **Rıhtım Koşusunda Çınlayan Dilek**

72 / Hasibe Büşra Yüksel **Kendine Seyyah!**

73 / Seyyid Yıldız **Kayıp Fotoğraf**

DENEMELER

74 / Emine Doğrul **Henrietta Yaşıyor Mu?**

76 / Zeynep Yaman **En Büyük Soru(n): İnsan mı?**

80 / Şebnem Hamurcu **Sonsuzluğun Kıyısı**

82 / Ayşe Üstündağ **Berlin Sokakları**

84 / Sena Şeker **Sessizliğin Dilinde Hâller**

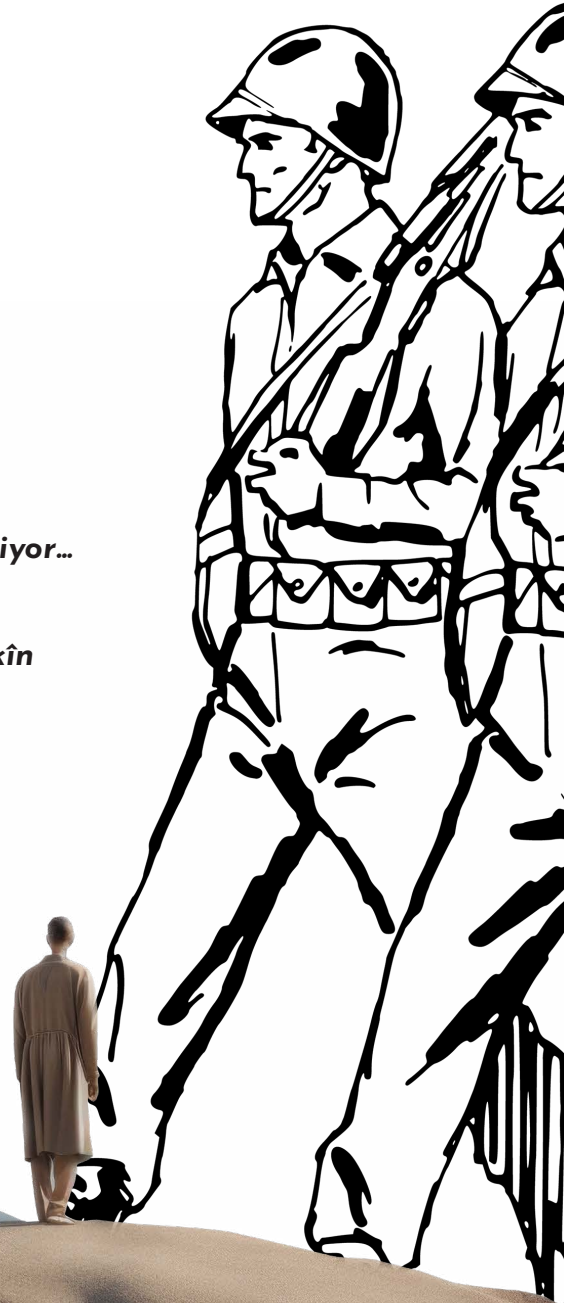
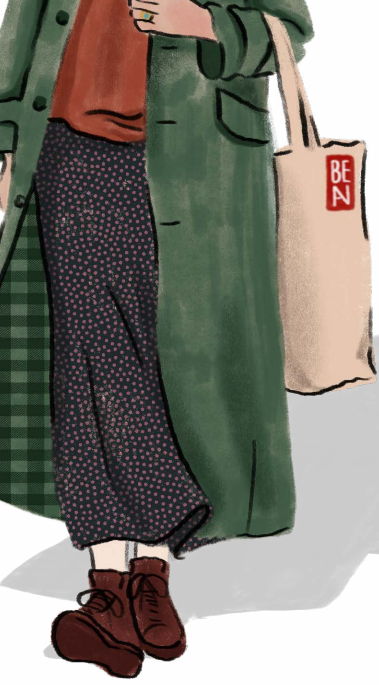
87 / Zümra Ufuk **Seviyor, Sevmiyor, Seviyor, Sevmiyor...**

90 / Nüket Durur **Fotoğraflar, Anılar ve Gelecek**

94 / Münire Eslem Bozkurt **Şerefü'l Mekân Bi'l Mekân**

TELVE-BAĞLAR ORTAK OTURUM

96 / "Edebiyat Bize Burada Yardım Edebilir Mi?"



Generalin Oğlu

ESRA HANIM AKDENİZ

Araç kapıya yaklaşınca nöbet tutan askerler plakayı tanıyıp hızla kapıyı açtı. Otoritenin gücü onları acele ve tedirgin hareket etmeye zorluyordu. Er, kapıda selam durarak geçmemizi bekledi. Pencerenin buğulanmış camlarını silip her gün gelmek zorunda olduğum bu kasvetli araziye süzdüm. Mezar çukuru gibiydi. Karanlık, soğuk ve cansız. Araç generalin çadırının önünde durdu. Şoför kapımı benden önce açmak için telaşla koşuyordu. Botlarım çamura bata çıka çadıra girdim. Babam etrafına topladığı rütbelilere talimatlar veriyordu. Şoför selam durarak “Oğlunuzu getirdim generalim,” dedi. O ise gözünün ucuyla dahi bakmadan askeri dışarı yolladı. Her gün olduğu gibi çıt çıkarmadan durum değerlendirmesini, kamptaki esirlerin yetersizliklerini, ölen kişi sayısını, leşlerden kurtulma yöntemlerini dinliyordum. Babam kendisi gibi başarılı ve vatanına sadık bir asker olmamı istiyordu. Bunun için günlük arazi haritalarını, savaş stratejileri ve kendince değerli bulunduğu büyük milliyetçilerin hayatlarını ezberletiyordu bana. Okuyordum, hepsini aklıma kazınıştım. Bulduğumuz uçsuz bucaksız arazinin her köşesini ezbere bilmeme rağmen sahaya çıkmam yasaktı. Babamın keskin ve korkutucu bakışları bunu aklımın ucundan dahi geçirmememi öğütüyordu.

Bir gün acil bir durum için tüm rütbeliler merkeze çağrıldı. Babam bana çadırdaki kalıp şifreli yazışmaları çözmemi emretmişti. Selam durup görevi devraldım. Vazifemi tamamlayıp dışarı çıktım. Hava kararmak üzereydi. Başlı sonu olmayan balçık sahasında göz

gezdirdim. Benim bilmemi istemedikleri ne vardı orada? Neden her köşesini ezbere bildiğim bir alandan uzak tutuluyordum? Ani bir kararla sırt çantamı ve el fenerini alıp çadırdan uzaklaştım. Arazide beş tepe vardı. Esirler orada tutuluyordu. Bu tepeler aslında içi oyulmuş birer zindandı. Çim ve çalılarla kamufle edilip doğal bir tepe izlenimi veriliyordu. Niçin esir ettikleri düşmanlarımızı saklama ihtiyacı duyuyorlardı?

Hava iyiden iyiye kararmıştı. El feneri bir çamurlu yolu bir de etrafı aydınlatıyordu. İşte oradaydılar daire şeklinde toprağa oturtulmuş kara kuyular. Tepenin birine yaklaştım. Kapısında iki asker duruyordu. Tüfeklerini bana doğrultup “Kimsin?” diye bağırdılar. Dizlerim titriyordu. Sesimi kalınlaştırarak “Generalimizin emri var. Tetkik için geldim!” dedim. Askerler yüzüme ışık tutarak kim olduğuma baktılar, tanıyınca silahları indirip selama durdular. Başarmıştım, hızla alıp verdiğim soluğum beni ele vermeden “Açın kapıyı!” diye emrettim. İki kanatlı demir kapıyı tüm güçleriyle çektiler. Suratıma çarpan koku midemi bulandırdı, dayanabilmek için ağzımdan nefes alıyordum. İçerideki zifiri karanlık fenerin ışığını yutuyordu. Temkinli ilerliyordum. Bu zindan neden bu kadar sessiz? Esirler nerede? Demir parmaklıklara doğru ilerledim. Görünürde kimse yoktu. Sonra bir çıtırtı işittim. Feneri sesin geldiği yöne çevirdim. Esirler duvara yaslanmış dehşetli gözlerle bana bakıyordu. Yıpranmış suratlarında ölüm korkusunu okuyabiliyordum. İçlerinde ufacık çocuklar, benim yaşımda gençler, kadınlar, yaşlılar... Yüzleri kir ve yara içindeydi. Elbise-



leri yırtık, ayakları çıplaktı. Küçük bir kız çocuğunun sıkıca kenetlendiği bez bebeğin kolu kopmuştu. Ölen esirler bir köşeye yığılmış, çürümeye başlamıştı. Kokunun ve görüntünün şiddetine dayanamayıp kustum. Esirler beni seyrediyordu. Bir müddet kendime gelemedim. Tekrar ve tekrar midem bulanıyordu. Kendimi toparlamak için çantamdan çıkardığım şişeden bir yudum su içtim. Birden hepsi aklımı kaçırmış gibi demir parmaklıklara koştu. Çatlamış elleri bana doğru uzanıyordu. Esirlerin yalvarmaları, dilenmeleri koca bir uğultu hâlinde kulaklarımda çınlıyordu. Şişemi yavaşça uzattım. Birkaç el şişeyi karanlığa çekti. Sırt çantamdaki elmayı parmaklıklara doğru yuvarlayıp hızlıca çıkışa koştum. Çadıra doğru giderken adımlarım kalp atışlarıma yetişmekte güçlük çekiyordu. Döndüğümde kimse yoktu. Yüzüme buz gibi soğuk su çarptım. Babam anlamamalıydı...

Geceleri kabuslardan sıçrayarak uyanır olmuştum. Gözümün önünde hep o çaresiz ve yalvaran yüzler belirliyordu. En zoru, içimdeki vicdan azabıyla görevime devam etmeye çalışmaktı. Artık toplantılarda esirlerle ilgili bilgi biriktirmeye başladım. Onlardan nefret ve tiksintiyle bahsediyorlardı. Sanki bulaşıcı hastalığı olan bir türmüştü gibi. Aşağılayarak konuştukları esirlerin ellerinden sahip oldukları her şeyi almaya ant içmişlerdi. Evlerini, topraklarını, haysiyet ve onurlarını... Bu insanların burada olmalarının asıl sebebi neydi? Fırsatını bulup oraya tekrar gitmeliydim.

Generalin çadırına gelen özel yemeklerden çalıp biriktirmeye başladım. Daha az yiyordum. Arazide

bulunan ağaçlardan ceviz toplayıp sırt çantama sakladım. Babamın kampta bulunmadığı bir gün esirlerin yanına gittim. Askerlere aynı yalanları söyleyip içeri girdim. Çürük et kokusu keskinleşmişti. Dikkatli adımlarla tepenin içine doğru ilerledim. Demir parmaklıklara yaklaşıncı feneri duvara yansıttım. Kimse yoktu. Sadece her yere dağılan bedenler görüyordum. Boğazım düğümlendi. Gözlerime yaşlar hücum etti. Geç kalmıştım. Üst üste yatan morarmış, içine çökmüş suratlar bana bakıyordu. Pörtlemiş açık gözler benden aman diliyordu. Parmaklıkları ellerim titreyerek açtım. Burnumu kapatarak cesetlerin arasından dikkatlice geçtim. Onu bulmalıyım. En azından birini burada çürümekten kurtarabilmeliydim. Aradığım minik eli uzaktan gördüm. Yere çökerek sıkıca kenetlendiği oyuncakçı çekip aldım. Tek kollu bez bebeği bağrıma basarak zindandan çıktım.



ESRA HANIM AKDENİZ

Almanya – Münih

Brüksel’de Baskın

FATMANUR TÜLÜMEN



at yere, yat yat yat!”

İşletme sahibi şaşkınlıkla karşımızda duruyordu. Bizi görünce ıslak kollarını havluyla silmeyi bıraktı, gömleğinin kollarını hızlıca indirdi. İhbar almıştık. Burası bugün Brüksel polisiyle birlikte baskın yaptığımız üçüncü mekândı.

Karşımda duran adama baktım. Gözleriyle sağı solu incelerken, kaçacak bir delik aradığı belliydi. Aptallık etme diye düşünüyordum. Kaçmasına izin vermeyeceğimizi bile bile yine de kararlı bir hamleyle cama koştu. Telefonunu dışarıya fırlattı. Benim için ne kadar da beklendik bir hareketti. Baskından önce camın altına adamlarımı çoktan yerleştirmiştik. Kaçacak yeri yoktu.

O an meslektaşım Vandenborre belinden silahını çıkarıp kurma kolunu çekti. “Yat!” diye son kez seslendi. İşletme sahibinin camdan atlamasını bekliyordum ama o yönünü silaha doğru çevirdi. “Baba, yapma!” diye bize karşılık verdi. Şaşkınlıkla Vandenborre’yla birbirimize baktık. Akıl sağlığı öngördüğümüzden çok daha vahimdi.

Vandenborre silahını sıkmaya başladığında, bu işin artık blöfün ötesine geçtiğini ve bir tehditle karşı karşıya olduğumuzu idrak ettim. Yine seslendi. Bu sefer titreyen ses tonundan onun da ateş etmek istemediğini anladım. Alnında ter boncukları birikmişti. Bu kadarı da fazlaydı. Bu saçmalığa son vermeliydim. Karşımdaki kişiye acımıyordum ama meslektaşımın zor kullandığı için görevden men edilmesini engellemeliydim.

Tam seslenecekken beklenmedik bir olay meydana geldi.

Put kesilen adam nihayet iradesini polisin yüksek sesine teslim ediyordu. Havluyu bir irkilemeyle düşürmesi, âdeta bir boksör antrenörünün ringe havlu atmasını hatırlatıyordu bana.

O an, bir vazgeçişin, umutsuzluğun yerlere düşüşü gibiydi.

Ellerini gökyüzüne kaldırdı ve sonunda dizlerinin üzerine çöktü. Bu, diğer tutuklulardan farklıydı. Hemen boyun eğmesine şaşıırıyordum. Yaptıklarının sonuçla-



rına sessizce katlanma-sı çetenin diğer üyelerinden daha zeki bir adam olduğunu gösteriyordu.

Vandenborre'nın kaba demir kelepçelerini çıkarmasını izledim. Onlara bir türlü alışamıyordum. Her hal-kanın içinde bir zamanlar serbestçe dans eden umutların yankısı saklıydı, akşamüstünün sessizliğinde tutuklamanın acı tınısı duyuluyordu.

Tıpkı öğrettiğim gibi Vandenborre, işletme sahibinin başını hızla aşağı doğru iterek yere çakılmasına sebep oldu. Dizile omurgasına bastırdı. Kaba kuvvetin dozunu kaçırmış olmalı ki yere vurunca adamın burnu kanadı, gözlüğünün de camı çatladı.

Karanlık geçmişi nedeniyle bu tür adamların şakası yoktu. Ne biçimde olursa olsun, polislerin sert tutumu adaletin pençesini yansıtıyordu, yansıtmalıdır da.

Bu sert tavır her zamanki gibi etrafı gözlemleyebilmem için bana imkân veriyordu.

İşletme sahibinin kimliğini aramaya koyuldum. Cüzdanını büroda buldum. Bazen bu adamlar sahte kimlik ürettiyordu. Şans eseri yüzü kimlik fotoğrafıyla aynıydı. Aksi takdirde parmak izini almakla başımıza iş açardık.

Sonra kimliğine detaylıca göz attım. Mekân sahibinin adı Abdullah'tı. Genellikle bu böyle olurdu zaten, ya

Abdullah ya Beytullah. Bu tür insanlar genellikle Belçika'ya tam olarak entegre olamamış yaban-

cılardı. Yerde yatan Abdullah'ın yüzüne baktım. Kırk beş yaşlarında, hafif esmer, saçları yok denilecek kadar az ve bir erkeğe göre son derece zayıftı. Baştan aşağıya süzüyordum onu. Yalın ayaktı. Ona baktıkça kalp atışının, kan basıncının arttığını hissediyordum. Burnu tıkalı gibiydi, ağzından ağır nefes alıp veriyordu. Alt dudağı ise iradesi dışında titriyordu. Bedenimin onun ritmine uyum sağladığını hissediyordum. Kalbim küt küt atmaya başladı.

Anlamsız mırıltılarını fark ettim. Başını kontrolsüzce sağa sola sallarken, dudakları arasından “nee, nee, nee” kelimesini defalarca tekrarlıyordu. Sanırım Flamanca bu kadarına yetiyordu.

Kollarından süzülen su damlalarını gözlemledim. Yüze çıkaramadığı kelimelerin su damlalarıyla beraber acımasızca yere akışını izlerken içimde bir derinlik bulanmıştı.

Tepeden baktım Abdullah'a. Gözlerim, yerde yatanın çaresizliğini sezmekteydi. Kırk dökük bedeni, hayatın acımasız darbelerini anlatmaktaydı. Zavallı ruhu, bu dünyanın daracık yatağında hüznün en karanlık hâliyle çaresizce beklemekteydi.

Dürüst olmak gerekirse tiksiniyordum da ondan. Hiç konuşmadığınız ya da tanışmadığınız birinden bu ka-

dar çabuk tiksirmek tuhaf değil mi? Acıyordum ona. Zavallıydı. Gençleri zehirleyen ve acilen imha edilmesi gereken bir zavallı.

Başını hafifçe kaldırıp gözlüğünün üzerinden bana baktı. Kanayan burnu umrunda değildi.

Gözlerimiz kısa bir an için buluştuğunda sanki düşüncelerimi okuyormuş gibi hissettim.

Aldırış etmedim. Ona tepeden bakmaya devam ettim. Ondan tiksindiğimi hissetmesini istedim. Dedğim gibi, bu nefretin kaynağını anlamıyordum. Belki de gençleri zehirlediği için onun ölmesini içten içe diliyordum.

Abdullah'ın yüzünde gizemli bir tedirginlik vardı. Demek ki aradığımıza yaklaşıyorduk.

“Bulduk!” dedi polis memurlarından biri. Ofis dolabından küçük bir torba çıkardı. İçinde beyaz toz vardı. Abdullah kafasını kaldırdı. Başını yine kontrolsüzce sağ sola sallamaya devam etti. “Kullanıcıyım, satmıyorum,” dedi. Konuşukça bazı dişlerinin olmadığını kalanların da dökülmekte olduğunu fark ettim. Gerçeği söylüyordu. Bulduğumuz miktar satılamayacak kadar azdı.

Pes etmek istemiyordum. Baskının organizasyonuna epey emek vermişim. Eli boş dönmeyecektim.

Büronun diğer köşesine yaklaştım. Masanın üzerinde iki sıra beyaz toz gördüm. Görünüşe göre Abdullah biz gelmeden önce çekmeye hazırlanıyordu. Telefonumu çıkardım. O an, telefonumun kamerasıyla çektiğim fotoğrafta, flaş patlarken Abdullah'ın yüzü hemen çenesine doğru eğilmiş, kaplumbağa gibi kabuğuna çekilmişti. Gözleri, ışığa karşı hassaslığını gösteriyordu. Benimkilerle kesiştiğinde, bakışlarımız sessiz bir diyaloga dönüştü. İkimiz de inadımızdan vazgeçmiyorduk.

Göz kapakları ağırlaşmıştı ama uykusuna teslim olmamak için savaşıyordu. Göz torbalarındaki morluklara bakılırsa bu mücadeleyi epeydir veriyordu.

Gözlerim ansızın masanın diğer ucundaki renge takıldı. Abdullah'ın meraklı, melul melul bakışları beni gittiğim yere doğru takip ediyordu. Yaklaştım renge.

Eğildiğimde zeminde serili kırmızı, desensiz kumaş parçası gördüm.

Şaşkınlıkla Abdullah'a döndüm. Gözlerini benden hiç ayırmamıştı. Sanki benden utanıyor gibiydi.

Belki de odada tek kadın olduğum için merhametime sığınmak istiyordu. Belli ki bana bir şeyler anlatmaya çalışıyordu, ancak ben hâlâ onu dinlememekte direniyordum.

Sonra doğrulduğumda kendimi iki dünya arasında buldum. Sağımda, masada beyaz toz, solumda serili kumaş vardı. Bu zıt kutupların egemenlik savaşının ortasında duransa bendim. Abdullah'ın ruhunun çatışan renkleri arasında kaybolmuş gibiydim. Beyaz ve kırmızının birbirine karşı savaştığı bu manzara, beni bir yargıç olarak etkisi altına almıştı. Ancak verdiğim hüküm Abdullah'ın hoşuna gitmeyecekti.

Alay edercesine sermişti kumaşı oraya. Gözümüzü boyamak istiyordu.

Cehaletine son vermek için elimi kumaşa uzattığımda Abdullah'ın beklenmedik tepkisiyle karşılaştım. Ayaklarını yaramaz bir çocuğun isyanı gibi yere vurmaya başladı. Kelepçelerin içinde sıkıdığı yumrukları paranoyak bir ruh hâlinin belirtiriydi. Onu sakinleştirmek için annelik otoritemi kullanarak kaşlarımı çattım ve ona sorgulayan bakışlar fırlattım. Aniden durdu.

Nedense sessizliği, yüksek sesle konuşmasından daha güçlüydü ama istese o öfkeyle kelepçelerin zincirini kırardı, özgürlüğün kapısını açardı.

Gönlünde özlem taşıyan bu adamın, sessizce köşesine çekildiğini seziyordum.

Daha fazla öfkelendirmeden uzaklaştım kumaştan.

Umdüğümüzü bulamamıştım.

Meslektaşlarım, Abdullah'ı sorgulamak üzere ofise götürdüler. Maalesef mesai saatim bittiği için onlarla gidemedim, ancak Abdullah'ın neler söyleyeceğini merak etmeden durmıyordum. Bu sır dolu adamın perdesini aralamak, gerçeği öğrenmek için sabırsızlanıyordum.

Arkadaşlardan akşama soruşturma raporunu istedim.

Eve vardığımda Abdullah'ın bakışlarındaki tuhaflığı düşünüyordum. İmdat dercesine bakışları bir an yüreğimdeki şefkatle kucaklaşmıştı. Âdeta bir hırçın deniz dalgası gibi geldi ve hemen sonra vurduğu sahilde kayboldu. Başkalarının duygularını derinden hissedebilme yeteneği bir lütuf ve aynı zamanda yükü benim için. Ona acımamalıydım. Çünkü hissettikleriyle baş etmek, bazen başkasının yükünü taşımak anlamına geliyordu.

Bu sırada telefonumda akşam ezanı yeni okunuyordu. Yaşanmışlıkların gerginliği etrafımı sararken bu anın sükûnetine sığındım.

O an meslektaşımın bir e-posta geldi. Abdullah'ın ifadesini göndermişti. Ekteki raporu büyük bir heyecanla açtım.

“Bilgilerimi doğruluyorum. İsmim Abdullah Y., 23 yaşındayım. Hâlâ hayattayım,” diye başladı buruk ifadesi.

Sorular ilerledikçe Abdullah'ın sır dolu dünyasının perdeleri aralanmıştı. Bazı cümleler sanki karşılaştığımız adamdan değil de farklı birinden çıkıyordu.

“Vicdan, inanç ve masumiyet. Altı yaşında çocuklar meraklı, öğrenmeye açık ve vicdanlı olur. Benim hikâyem onlardan biraz farklı. Biraz gölgeli. Çocukken çalışmayı ve kendi harçlığını kazanmayı çok istedim. Dileğim kabul oldu.

Henüz altı yaşındayken babam tarafından zorla bu karanlık işe sürüklendim. Burnumu her doldurduğumda vicdanım körelerek, yoka yakın bir hâl aldı,” diye devam etti.

“Yedi yaşında elime Arapça harflerle bir kitap tutuşturdular. İçinde madde satmanın ‘iyi’ yanları yazıyordu. Babaya ne olursa olsun itaat etme zorunluluğunu vurgulayan bu kitabın babam tarafından yazıldığını o zamanlar bilmiyordum. Burada zihnimde iyi ve kötü arasında bir iç savaş oluştu. Neyin doğru, neyin yanlış olduğunu anlayamıyordum. İnancım, sahte din kitaplarının karanlık sayfalarında kaybolup bir serap gibi uzaklaştı.

Dokuz yaşındayken, artık yeraltı dünyasının bir parçası olmak istemediğimi anlatmışım babama. Başımı okşar, bana sarılır sandım ama o merhametsizce kafama dolu bir silah dayadı. Çocukluğum silah namlusunun acı gerçeğiyle karşı karşıya kaldı. O gün masumiyetim bir tetik mesafesinde eriyip gitti.”

Abdullah, geçmişini acı hatıralarla süslerken, bu hüznü anıları zihninde canlandırmış olmalıydı.

Raporun sayfaları arasında yolculuğuma devam ettim.

“Şu an burada olmasanız da anlayacağınızı düşünüyorum polis hanım. Ben hâlâ yeraltı dünyasının soğuk gölgelerinde kaybolmuş bir çocuğum.

Sarhoşlukla geçtiğim cihan yolunda çocukluğumun hatıralarıyla barışmaya çalışıyorum. O cenabetten kurtulmaya çabalıyorum, oysa herkes bir şeyler için

çabalar. Market raflarından çaldığınız şekerler gibidir bazı şeyler. Yakalanıncaya kadar devam edilir.

Biliyor musunuz polis hanım, bugün gelişinizden önce hayatımın kırmızı kumaşına yeni bir desen eklendi.

Artık kollarımı da yıkayabiliyorum. Yakında saçlarımı mesh edeceğim, kulaklarımı ıslatacağım, ayaklarımı yıkayacağım. Yaklaşmanın verdiği sevinçle yaşıyorum. Eğer bugün olmazsa yarın, yarın da olmazsa yarından sonrası. Yolculuğum mu? Bir eziyet yolculuğudur, fakat her an umutla beklediğim yarının mükâfatını taşıyor.

İbadet etme isteğim yüreğimdeki sırta yanyanıyor ancak bu kutsal dileğimi sessizce koruyorum çünkü bazen en derin duygular, en sessiz anlarda, gözlerden uzak bir şekilde ifade bulur.”

O son cümleler ise, âdeta kalbimi derinden yaralayarak dökülen dudaklarımdan çıkıyordu.

“Kimsenin tek bir seçeneği yoktur bu hayatta, polis hanım. Ben, babam gibi olmamayı seçtim. Kendi kendime sormadan edemiyorum elbet. Beni huzurdan engelleyen nedir, günün birinde ben de kabul görür müyüm diye. Kendi düşüncelerimin karmaşasında boğuluyorum. Anlam arayışında, sessiz çılgınlıklarla dolu gölge figürümde var olma çabası içindeyim. Işığa doğru bir yol bulma umuduyla, elbette bir gün karanlığın derinliklerinden kurtulacağım. O gün geldiğinde ise, kimseye tepeden bakmamayı başaracağım...” ifadeleri sayfayı yakıp kül ediyordu.

Başımı, yerde serili desenli yeşil kumaşa doğru çevirdim. Telefonumdan gelen sesli bildirim, yüreğime hüznüle uğrayan bir misafir gibiydi. Sessizce geldi ve küserek ayrıldı.

Yatsı ezanı okunuyordu.



FATMANUR TÜLÜMEN

Belçika - Heusden-Zolder

Kayıt No 1: Sabah Rutini

ZEYNEP YAMAN



ayıt.

Merhaba gelecekteki ben. Nasılsın? İyisindir inşallah. Bugün Almanya'daki 43. günüm. Şaka gibi değil mi? İnsanın böyle kendi kendine konuşması da garip oluyor. Neyse. Dün Bluetoothlu kulaklık aldım, onu telefonuma bağladım. Çalışırken sesimi kaydedeyim dedim. Eskiden kaset dolduruyorlardı ya o misal. Gerçi artık ses kaydı da kalmadı, vlog çekiyorlar, reels çekiyorlar ama ben öyle kameranın karşısında kendi kendime konuşup sonra da o hâlimi izleyemem. Bir de temizlik yaparken kendilerini çekenler var. Tiktok'a falan yükleyip tıklanma rekoru kırıyorlar. Hani kendimi geçtim de o hâlimi başkası da izlemesin. Sonra iyice delirdi derler artık... *Sanki aklım hep başımdaydı?* Böylesi daha iyi, birine sesli mesaj atar gibi konuşuyorsun. Ona kalırsa ben kendi sesimi dinlemeyi de pek sevmem de neyse...

Hannover'in tren garı çok garip bir yer. Her türlü insan gelip gidiyor. Bu hafta sabah vardiyasında çalışıyorum. 6'da iş başı yapacağım. Ustabaşı Dimitri öyle uygun görmüş. Sabahın 4'ünde kalktım. Bazen bu saatte kalkılır mı diyorum, in cin uykuda âlemin akıllısı sen misin? *Çamaşır suyunun yerini değiştir-*

mişler. Evden buraya gelmem tramvayla yarım saati mi alıyor. Memlekette şantiyeye on dakikada varıyordum. Şöyle iki adımlık mesafeydi. Hey gidi günler. Böyle söyleyince de sanki yıllardır buralardaymışım gibi oldu ama hakikaten hey gidi günler. Arada olan biten her şeyi garipsiyorum, sanki verdiğim kararların tamamı yanlışmış da eğriyi düzeltmeye çalışırken doğrular da yıkılıyor.

Sabahın bu erken saatlerinde yollarda kimse olmuyor. İnsan bu zifiri karanlıkta biraz korkmuyor değil yani. Anam sıkı sıkı giyin, Almanya'nın ayazından ve zifiri karanlığından kendini koru e mi, dedi. *Şu bezleri bir gün de yıkayıp yerine koyun be kardeşim.* Anam eski topraktır, her şeyi nasıl da bilir. O değil de buraların bu kadar karanlık olduğunu nereden biliyor? Acaba kör Memmed'in eşi Hatış teyze mi anlattı? Onlar Almancı. Sahi. Orijinal Almancı hem de. Şu ilk gelenlerden. Benim gibi değil. Ben, yanlış zamanda yanlış yerde gibiyim. Ailede hiç Almanya'ya gelen olmamış ki... 30'uma merdiven dayayınca ilk ben geldim. Zaman makinesinde tuşları karıştıran bir yolcu gibi hissediyorum kendimi. Yanlış işçi, yanlış zamanda. Çocukluğumda buraları pek överlerdi. Zamanında Memmed emmiler Almanya'ya gelirken

ne dedem köyden çıkmış ne de babam çiftçiliği bırakmış. Dedem ben küçükken “Gidip ne yapacağım gavur memleketinde, ırgatlıksa burada da ırgatlık yapıyoruz” derdi hep. Köyden gidenler yazın tatile gelirdi. Kırmızı Mercedes’i vardı Memmed emminin. Köyün girişinde kornaya basmaya başlar, evinin önüne gelene kadar devam ederdi. Biz de işte çocuk akli, köyün girişinden eve kadar onların arkasından koşardık. Sonra pek geçmedi Memmed emmi için iş kazası geçirdi dediler. O kazada sol gözünü kaybetmiş. Engelli sayılınca, erken emekli olmuş. Almanya’da kalmayı biraz denemişler ama iş yok güç yok, şuncacık emekli maaşı neye yetecek? Onlar da geri döndüler memlekete. Köy halkı, Memmed emminin hâlini görünce ona kör lakabını verdi. Hayat işte. Alamancı Memmed oldu Kör Memmed. Neyse, şimdi iş başı yapalım. *Bu temizlik arabasını nasıl park ediyorlar ya...* Gecikince Dimitri kızar. Adam tam bir manyak. Onunla ters düşme, dedi arkadaşlar. *Frenleri boşa aldım mı?* Bugün *Gleis*¹ 12’den başlıyorum. Tee dünyanın öbür ucu. Allah’tan temizlik odası Gleis 6’nın yakınlarında. 12’ye direkt geçerim. *Bu saatlerde de iti kopuğu olur şimdi, hadi hayırlısı.*

İşe gidip gelirken türkü dinliyorum. Normalde pek sevmem, bilirsin. Söylesene o gelecekteki hâlim seviyor mu? Bende varsa yoksa Ceza ve Sagopa, onları her yerde dinleyebilirim. İki efsane, ha bir de barışsalardı... Tramvayda başımı arada cama yaslıyorum, şöyle duygusal müzik kliplerindeki gibi. Kulaklıkları takıyorum. Özdemir Erdoğan’ı açıyorum. Hangi türkü olduğunu biliyorsun. Diyorum ya zaman makine-



sinin ayarlarını değiştirmişim de bundan bir 40-50 yıl öncesine ışınlansaydım tam uyacaktı her şey.

Şu temizlik arabasını ittirdikçe kas yapıyorum galiba. Bayağı ağır. Temizliğe Gleis 12'ye çıkan merdivenlerin hizasında başlıyorum. Gleislara çıkmak bu haftaki çalışma planıma dâhil değil. Dimitri geliyor. Dur.

— Führst du Selbstgespräche oder was?²

Bu ne diyor yine? “Nein nein, ich denken.”³ *Doğru muydu ya?*

— Ha ha ha. Ja ja. Sehe ich. Türke! Arbeiten!!!⁴

“Tamam, ich arbeiten...” *Allah Allah. Çalışmıyoruz sanki.*

Neyse şöyle yavaştan başlayalım. Haydi bismillah... Bizim çamaşır suyundan kullanmıyorlar burada. Bir deterjan var, adını bir türlü söyleyemiyorum. *Ali-iz-weg-rayniga*⁵ mı ne. Sirkeli bir şey. Berbat kokuyor. Yüce Rabb'imın gücüne gitmesin ama bu kadar iğrenç bir koku görmedim. Bir de Alman çamaşır suyu var, bizimkine benziyor. Garip kimyasalları karıştırmışlar. Aman Allah korusun. Vallahi bir yerine değdi mi, orayı eritiyor. Nasıl vicdansız. Bak oğlum Metin. Sakın ha hâlâ temizlik yapıyorum deme bana. Şimdi 28'inde yaptığın temizlikle 38'ine gelince yaptığın bir olmaz. Daha bırakmadıysan şu saniyeden sonra bırak bu işleri. Gerçi kim bilir hangi yılda dinleyeceğim bu kaydı. Belki o zamana biraz para biriktirip memlekete dönmüş olurum? *Eldivenler neredeydi, heh buldum.* Şu paspas enteresan bir icat. Ablam evde temizlik yaparken bunu kullanırdı, bir ara gördüydüm. Neyse.

Şöyle köşeleri de alalım. Oh, mis gibi oldu. Lavanta yağı var, çok güzel kokuyor. Yusuf abinin eşi yollamış benim Ali-iz-weg-rayniga kokusunu sevmediğimi duyunca. Yusuf abiyi hatırlıyorsun değil mi? Burada işe başladığımda bana etrafı gösteren abi işte. Adam gibi adam. Şimdiye kadar bir yanlısını görmedim. Ankara'yımış. Hemşehrim sayılır. Aslında burada güvenlik görevlisi olarak çalışıyor ama arada beni görmeye gelir. İlk tanıştığımızda beni evine davet etti. Şu ülkeye ayak bastıktan sonra ilk defa onlarda sulu Türk yemeği yemiştım. Eşi hazırlamış. Oğlum burada böyle, herkes birbirinin hemşehrisi, demişti. Gelecekteki Metin, söylesene Yusuf abiyi arayıp soruyor musun? İhmal etme bak. Adam sana şu soğuk diyarda aile sıcaklığını gösterdi. Ne diyordum? Ha, lavanta yağı... İşte şu lavanta yağından birkaç damla ekliyorum her yer mis gibi kokuyor. Ustabaşı memnun. “Guter Türke,⁶” diyor arada.

İçerim yanıyor, yâr yâr, yaram pek derin. Bu türkü de dilime iyi dolandı. Sanki Gleislar bu gece daha temiz gibi. *Yaşadın be oğlum Metin.* Yoksa çekilmez buranın leşi. *Bana nazlı yârdan aman bir haber verin.* Çöpler de şimdilik boş gibi. Torbaları ikinci turda değiştireyim bari. Hadi hadi. Bekleme salonuna son birkaç Gleis. Allah'ım lütfen şuralardan fazla kir çıkmasın... Hay şom ağzını... Metin unutma bak bu günleri. 28'inde milletin pislüğünü temizliyorsun. Alın teri, helal para işte. Ama berbat kokuyor ya. Kusmasak bari. Adamlar boş bulunca köşelere fiyırıyorlar. *Kime desem derdimi ben, bulutlar?* Bir gün de şunu temizlemeyeyim. Vallahi gına geldi. Gerçi kendi topuğuma sıktım neye söyleniyorsam? Ama yani git dışarı çık, o kadar yeşillik alan var. Almanya'da ağaç kıtlığına mı girdik? Şu kovanın suyunu değiştirmeli, leş gibi oldu. *Bir de gurbet yarası var, hepsinden derin.* *Söyleyin memleketten bir haber mi var?*

Taze, tertemiz su. Kurban olayım. Şu su uğruna insanlar savaşıyor. Nasıl savaşmasın? *Birkaç damla da lavanta yağı, mis gibi.* Fazla oyalanmadan bekleme salonuna geçeyim. Şimdi Dimitri oralarda volta atıyordur. Eminim. Adam zebani gibi. Başımızdan ayrılmıyor. Nefesi votka kokuyor. Su niyetine şu zıkkımı içiyor. Kafası da güzel. Allah gazabından korusun. Geçen hafta bir arkadaşı düzgün çalışmıyor diye dövdü. Vallahi. Yani bina sorumlularının haberi yok tabii. Bizi sıkı sıkı tembihledi. Adamdan hıncını iyi çıkardı ama. *Bizi dost bildiklerimiz vurdular.*

Şuradan başlayalım. Dimitri Gleislara doğru geçti galiba. Bir süre rahatım. Şu çöpün kenarına kahve dökülmüş. Hemen silelim. İşini iyi yapacaksın, derdi anam. Vallahi kadın haklı. Her yeri tertemiz yapıyorum. Hele Dimitri'nin veya başka bir ustanın yanında daha dikkatli çalışıyorum. İşimi düzgün yaptığımı görsünler. Biz de boş değiliz hani. *Çok uzaktan fetva ile bilinmez,- türkünün devamı nasıldı ya?* Neyse. Dimitri beni görünce sinsi sinsi gülüyor. “Guter Türke! Weiter so!” diyor. Bellemişler bir “guter Türke”, başka da bir şey söylemiyorlar.

Aha, istasyonun delisi de geldi. Günther diyorlar ona. Gerçek adı ne bilmiyorum. Her sabah bisikletiyle gelir. Birini gözüne kestirir. Sonra ona şarkı söyler, garip hareketler yapar. Bugün de Afrikalı galiba, karaca bir çocuğu tutmuş. *Te Allah'im...*

Şuraları güzelce silelim. Çöp kutusu pırıl pırıl parlıyor. Evde olsam yere düşürdüğümü kaldırtmazdı anam. Şimdi el mahkûm, olsun paramızın peşindeyiz.

O kadar oku dediler dinlemedin ha Metin... Bu zamanda üniversiteye gitmeyen kaldı mı? Tabii milletin kirini temizlemek sana kalır. Şimdi büroda oturup masabaşı bir yerde çalışacaktın. Şöyle iş arasında gizlice çekmeceden şeker çikolata çıkarıp kahve içecektin, mis... *On beş yıldır gurbette mark ile ırgat, Alamanya yıllarımı bana geri ver...*

Günther şovunu bitirdi. Ben de şuraları biraz paspaslayayım. Takkeli bir amca var. Temiz sakallı. Kirli pis yüzlülerden değil bak, yüzü nurlu. Bastonlu. Hacı dedeme benziyor. Bilet şalterlerine bakıyor. Kâh o yana kâh bu yana dönüyor. Yanından geçen iki üç kişiye bir şeyler sordu. Adamlar duymazdan geliyor. Şu pamuk gibi amcada hiç dilenciye benzer bir yüz var mı? Belli ki bir derdi var. Bilet almaya parası mı yok acaba? Şimdi yardım etmek için sorsam, Türk çıkmazsa ne yapacağım? Almancam da yok ki. Varsa yoksa guter Türke, ich arbeiten⁷, alles klar⁸, scheiße⁹ ve Mahlzeit¹⁰... *Çocuklarımız burada doğdu, burada büyüdüler. Merhabayı unuttular, "grüß gott", derler. Allah'ım, şu adama yardım eden biri çıksın. Arkada başı örtülü bir kız var. Belki o yardım eder. Amcaya bakıp duruyor. Her an kalkıp yardım edecek gibi ama sanki o da içinden biri gelip adama yardım etse, diye geçiriyor. Ya da bana öyle geldi. Bekleme salonunun tam ortasında balkon gibi bir yer var, bir de alt kata inen bir merdiven. Şuranın etrafını sileyim biraz. Bardak çanak, çöpe atılacak ne varsa hep buralara, kıyıya köşeye bırakıyorlar. Allah'tan şimdilik bir şey bırakmamışlar. Araba şurada dursun. Hem sen bana muhtaçsın hem de ben sana. Yoka ne sen gel derdin ne ben gelirdim...*

Başı örtülü kız, onun yanından geçeceğimi uzaktan gördü. Dikkatli bir şekilde izliyor beni. Gözlerinde yargılar gibi bir ifade yok. Bazen uzun uzun bakıyorlar bana, şu genç yaşında niye temizlik yapıyorsun diyenler bile oluyor. Bu kızda öyle bir bakış yok. Yorgun görünüyor. Şu memlekette yorgun olmayan mı var Allah aşkına. Kızın oturduğu bankın öbür ucuna Alman bir kadın oturdu. Suratsız. Biraz serseri gibi. Serseri değildir ama o tipleri anlatacak başka kelime bulamıyorum. Asi-Deutsch diyorlar ya, ondan işte. Hadi geçmiş olsun. Bana bulaşmasa bari. *Allah seni...* Bu saatte birasını da açmış, derdin neydi? Leş gibi kokmuş her yer. *Çantasını da tam paspasla sileceğim yere koymuş. Neyse şöyle yaklaşayım belki çeker eşyalarını. Çek hadi, çek...*

"Ja, was? Ist doch sauber..."¹¹ diyor.

Aman oğlum bulaşma. Çantayı çeksen ölürsün sanki. Başı örtülü kız valizini hemen kenara çekti. Allah razı olsun bacım. Hemen geçeyim, oyalanınca laf atıyor bu Almanlar. Paspası eline versem tutmayı bilmez, laf atmaya gelince tabii millî sporları. Buradaki işim bitti. Çöpler de temiz. Mola vaktim de geldi. Hak ettim artık. Arabayı toparlayayım. Şöyle dönelim. Hayret bir şey... Bu adamlar hiç gülmüyor. Şu sabahın 6'sında herkesin suratı bir karış. Güya hayat bunlarda, refah bunlarda. Böyle de 70'lik Kör Memmed gibi konuşuyorum. Ee bir şeyin tadını tuzunu almayınca paranın ne önemi var ki? Önceden hep böyle derlerdi de gülüp geçerdim. Hele ben bir gideyim Almanya'ya, varsın temizlikçi olarak çalışayım demiştim, öyle de oldu. Bir gün de ağzını hayra açsan ne olacak sanki? Burada herkes robot gibi. Vallahi klişe olsun ya da tam Almancı gibi olayım diye söylemiyorum. Zaten dıştan gören Almancı değil direkt mülteci sanıyor. Bir şeyi yanlış yaptığında misal kıyametler kopuyor. Akşam yemeğine ekmek yağlayıp yiyorlar, kahvaltıyı da kahveyle geçiriyorlar. Kimse renkli giyinmiyor. Varsa yoksa siyah, gri, lacivert. Şu başı örtülü kızın başında yeşil bir şal vardı. O da hem buralı hem değil gibi. Herkes istasyona erkenden geliyor, bunlar geliyor da trenler gelmiyor. Bizim ilçenin dolmuşu bile daha dakik... Hey gidi hey...

Birkaç gündür böğrüm ağrıyor. Yusuf abi doktora görün dedi. Gitsem ne olacak? Ne ben derdimi anlatabiliyorum ne de doktor beni anlıyor. *Yusuf abiye sorsam mı ki? Belki benimle gelir. Gleis 5'in kenarına bir şey dökülmüş. Şu arabayla köşelerden dönmek de bir hayli zor. Kahve mi? Kismuk mu? Allah'ım bu nedir...* Bir de çocuklu bir anne duruyor kenarında. Garip bir yüz ifadesiyle etrafına bakıyor. Yok ya... Ne güzel mola verecektim. Dimitri'nin sesini duyuyorum. Bana sesleniyor hayırsız,

— Türke! Temizle şurayı.

"Alles klar, chef."¹²

Çocuk bana bakıyor ya sanki celladım bana gülümsüyor. *Allah'ım, hayır...* Dur gidelim bakalım.

— Er hat sich übergeben. Sorry. Machst du das sauber?¹³

"Ja. Ja. Ich arbeiten."¹⁴ *Bu niye böyle tip tip baktı şimdi?*

— Komm Julius, der macht es sauber.¹⁵

Çocuk hâlâ bakıyor. Niye bakıyor bu. Nasıl da berbat bir koku. Nefesimi tutayım bari. Para kolay kazanılmıyor. Ağzını kırıdığımın Almanya'sı. Şuncacık yaşımda kumuk temizliyorum. Ne vardı bant başında bir iş verselerdi, hadi onu da geçtim şu an ülkeye almalsalardı yeri ydi yani. O kadar temizlikçi çalışıyor şu memlekette, niye bu kadar kirli her köşe. Kokulardan geçilmiyor. Kadın da gidemedi. Nasıl temizlediğime bakıyor. Temizlik programında jüri misin sen? Gitse-ne işine. Ortılığı mahvetmişsiniz zaten.

— Richtig sauber machen¹⁶..., diyor.

Sanki biz richtig¹⁷ yapmıyoruz...

— Hey, da ist noch was übrig. Mach das richtig weg!¹⁸

“Ja, ich machen weg.”¹⁹ Dil de yok ki düzgün cevap verelim. Çocuk bir şeyler söylüyor ama anlamıyorum, canavar gibi bir şey. Evlat olsa sevilmez. Neyse git-tiler. Çocuk giderken dilini çıkardı. Cüceye bak sen. Daha midesindekileri tutamıyor, kalkmış bana dil çıkardı.

Oğlum Metin, inşallah bu kadar çöp kokusuna değ-miştir. Adam olup bir yerlere gelebildin mi? Gelemediysen eyvahlar olsun, yıllarca şu milletin pisliğini temizlemeye değmez. Vallahi değmez. Onca yıl aileden kimse çıkmamış köyden, kalktın ailenin ilk Almancısı sen olacaktın ya başın göğ-e erdi mi? Ermediyse kalk toparlan dön memlekete. Buranın çilesi çekilmez. Vallahi. Hem geleli güneşi de görmedik.

Kestik.

Dipnotlar

- 1 Peron
- 2 “Kendi kendine mi konuşuyorsun?”
- 3 “Hayır, hayır düşünüyorum.”
- 4 “Evet, evet görüyorum. Hey Türk, çalış!”
- 5 Allzweckreiniger: Yüzey temizleyici
- 6 İyi Türk
- 7 Çalışıyorum
- 8 Eyvallah/ tamam
- 9 Kahretsin!
- 10 Afiyet olsun.
- 11 “Ne oldu? Temiz işte...”
- 12 “Tamamdır patron.”
- 13 “Çok pardon, (oğlum) kustu. Burayı temizler misin?”
- 14 “Evet, evet. Çalışıyorum”
- 15 “Julius hadi gel, o burayı temizleyecek.”
- 16 “Doğru temizle...”
- 17 Doğru
- 18 “Hey, orada bir şey kaldı. Düzgün temizle!”
- 19 “Tamam, temizliyorum.”



ZEYNEP YAMAN

Almanya – Minden

Cam-Bak

YASEMİN KELKİT

“B”öylesini Westminster’da bulamazsınız. Kişiye özel tasar...” Nefes alamıyorum. Vücudumu çerçeveleyen camları yumrukluyorum. Bay Huggins, Bay Huggins! “Söylediğim gibi, ilk zamanlar omuzlarınız ve özellikle de beliniz biraz ağrıyabilir, ama bunlar çok ...” Beni duymaması imkânsız. Ne oldu da görmez oldu gözleri bir anda? Hani şeffaftı bu camlar! Var gücümle vuruyorum yeni şekillenen yaşam sınırlarıma, Bay Huggins! Ne-fes a-la-mı-yo... Gözlerimin önü siyah dalgalarla boğuşuyor, kalbimin pompaladığı uğultu kulak zarlarımı delmek üzere.

“Evet, nerede kalmıştık?” Turkuaz yeleğinin üstündeki tozları temizlerken durumumu fark ediyor. İlk anki şaşkınlığının yerini alan ikiyüzlü tebessümü, olan biteni anlatmak için yeterli değil. “Aah, bir anlık dalgınlığıma gelmiş olmalı – oksijen tuşuna basmamışız, siz de hiçbir şey söylemiyorsunuz ama canım.” Gülerek camın dışındaki tuşlardan birine dokunuyor, bir anda içerisi ferahlıyor. Biri sanki kızgın bir bıçakla ciğerlerimi kesiyor, öylesine acı bu ilk nefes. Gözlerimdeki donukluğu fark edip belli ki hiçbir koşulda kaçmasına izin vermeyeceği neşesiyle kaldığı yerden devam ediyor ürün tanıtımına.

“Bakın, bu içinde bulunduğunuz Cam-Bak’ları yaklaşık kırk senedir üretiyoruz. O zamandan bugüne çok şey değişti, inanın... Öyle bakmayın ama canım. Müşterilerimizin memnuniyeti bizim için her şeyden önce gelir. Elbette, elbette. – Aa, siz hâlâ orada mısınız yoksa? Olur böyle şeyler arada. Hem ilk günden tecrübe etmiş oldunuz, fena mı?” Ne yani, tekrar oksijensiz kalma ihtimalim mi var? Bundan bahsetmemiştiniz daha önce. Rengârenk mezuraların ve çeşitli çizimlerin bulunduğu tezgâhın arkasına geçiyor, çekmecedan çıkardığı A3 boyutundaki haritayı açıp hızlı adımlarla yanıma dönüyor. “Şöyle göstereyim: Tabii, eğer bir üst model Cam-Bak’larımızdan almış olsaydınız, bunları hiç konuşmak zorunda kalmazdık, ama seneye kadar bütçenizde bir değişiklik olursa, yeni bir modele geçişiniz belki mümkün olabilir. O zamana dek bu haritaya biraz daha odaklanmanızı rica edeceğim, bu modeldeki oksijen tüplerinin boy-ları diğerlerine göre biraz daha ufak. Her neyse, şu noktaları görüyor musunuz?” Parmakları hızlıca aynı güzergâhın üzerinde geziniyor, şehrin farklı yerlerine yerleştirilmiş kırmızı noktalarla büyük bir dikdörtgen çiziyor gibi. “Biraz daha yaklaştırır mısınız cama, bu mesafeden okuyamıyorum.”



“Bakın, burası Huggins & Huggins, yani şu anda bulunduğumuz nokta. Yaklaşık 600 metre ileride ilk oksijen dolum merkezine ulaşılabilir ve bu kırmızı noktaları hatırladığınız müddetçe hiçbir sorun yaşamadan şehirde dolaşabilirsiniz. Tabii, bir üst modellerimizde dijital ekranlarımız var, sizin için büyük bir kolaylık olur ileride. Bütçeniz...” Elindeki haritaya istemsizce giden ellerim çevremi örtüleyen camdan kafese çarpıyor. Özgür olacaksın dediklerinde hissedeceğim şey bu muydu? Yürüyen bir tabuta girmek için mi kaçtım vatan toprağındaki ölümden? Fanusun uzunluğu, omuzlarıma yerleştirilen dikey metal çubuklar sayesinde boyuma göre ayarlanabiliyor. Aman ne kolaylık ne kolaylık! “Ayrıca, ses kalitesi tam da bahsettiğim gibi değil mi? Yalnızca yağmur yağdığında biraz yankı yapabilir, korkmayın diye söylüyorum şimdiden. O vakitlerde evde bulunmanız daha doğru olur aslında. Ama siz bilirsiniz tabii. Siz sormadan hemen söyleyeyim: Cam-Bak’larımız leke tutmaz, ne olursa olsun çevrenizi pırl pırl görürsünüz. Tabii çevrenizdekiler de sizi.” İlk randevumuzda yaptığı gibi, kıyafetimin her santimini süzüyor ve yine son anda bastırıyor onu

gerçek kılacak tepkisini. Bundan sonrasını kendim hallederim, onca yolu gelirken de bir şekilde hayatta kalmayı başarmıştım. “Dilerseniz...”

Fanusun içinde bulunan bütün tuşlara aynı anda basıyorum. “Ama canım siz de...” Bay Huggins, küçük bir çocuğı azarlar gibi “Sistemi çökertecekseniz bu gidişle” diyor. Omuzlarımdaki ağırlığa rağmen hızlı adımlarla yanından geçip otomatik kapıya yöneliyorum. Kapının sensörü beni algılamıyor. Fanusun camlarında kırılan atölye ışığı bir varlık olarak algılanmama engel oluyor. “Ama tanıtımımız hayati, henüz tamamla...” Bir adım geri çekiliyorum, bir adım sola kayıyorum. İşte oldu! Kapı açılır açılmaz sokağı fırlıyorum.

Şehrin ışıkları ıslak Arnavut kaldırımına yansıyor. Gözlerimi kapatıp derin bir nefes alıyorum. Ağaçların kokusu nerede? Yönümü bulmak için kendi etrafımda döndüğüm anda bir şey çarpıyor camın arka tarafına. Büyük bir telaşla çarpan şeye doğru dönüyorum: Gözlerini kocaman açıp bana bakan kızıl saçlı bir çocuk. “Anne! Bu da ne!” Annesinin korkusu çocuğun



şaşkınlığını bastırırken Bay Huggins’in mahcup sesi yankılanıyor ardımda: “Aa, Bay 147.588.812, duymuyor musunuz?! Cam-Bak’larla bu sokaktan geçmeniz mümkün değil. Lütfen, sizin çıkışınız geldiğiniz tarafta, arka kapıdan.” Elinde metal bir çubukla üzerime doğru geliyor yavaş adımlarla. Belli ki fanusun arka kısmında bulunan tutma kısmını hedefliyor. Zavallı çocuk. Belki de hayatında görüp göreceği tek Cam-Bak benimki. Oysa bir sokak öteye geçecek olsa bambaşka bir dünyaya, sefil ve tutsak insanlarla dolu bir dünyaya adım atacak. Hükûmetin *ilk nefesini bu ülkede alanlar ve son nefesini bu ülkede vermek için gelenler* arasında çizdiği görünmez sınırlar olmasa...

Ölüm sessizliği kaplıyor bir anda sokağı. Yürüyüş yapanlar duruyor, restoranlardaki çatal bıçak sesleri kesiliyor, az evvel kahkaha atanlardan eser yok. Herkesin gözü üzerimde. Vazgeçiyorum. İşte bu kadar! Ben, Lennart Meiering, ayak uydurmayacağım bu düzene! Korkudan beti benzi atan bu insanları ardımda bırakıp taşıdığım fanusun ağırlığıyla yalpalayarak önüme çıkan ilk binanın duvarlarına doğru koşmaya

başlıyorum var gücümle. Kendimi korumak için ellerimi yüzüme doğru çekiyorum son anda.

Etrafa saçılan camların altında parçalanıyor sokağın korku dolu sessizliği.

Derin bir nefes alıyorum. İşte aradığım soğuk, rutubetli sonbahar kokusu.



YASEMİN KELKİT

Almanya – Bielefeld

Gül Sezonu

YASİN DURAT



yaz bir gurbetçi çocuğun başına gelmemesi gereken en kötü şeylerden biri başıma gelmişti. Yaz tatiline Türkiye'ye gidememiştik.

Viyana'da akraba ve arkadaşlardan da kimse kalmamıştı.

Yalnız başına yapılabilecek her şeyi yapmıştım. Her zamanki gibi top oynadım, sağa, sola koşturdum, meyveler topladım. Ne öncekiler gibi zevk verdi ne de uzun süre sıkıntıma çare oldu bu aktiviteler.

Bir ilkokul öğrencisinin korkulu rüyası “can sıkıntısı” ile karşı karşıyaydım. Aslında bu kadar sıkıldığımda kendime yeni oyunlar bulduğum oluyordu ama bu yalnızlığa çare olmuyordu.

Tüm bunlar olup biterken evimizi istilacı tahtakuruları basmıştı. Bu nedenle dördüncü katta olan dairemizi ilaçlatıp birkaç günlüğüne terk etmiştik. Bu kaçamak beni oldukça heyecanlandırmıştı daha az sıkılacağım için sevinmiştim bile.

Geçici dairemiz hiç de uzak bir yerde değildi. Birinci katta oturan ve yaz tatilini Türkiye'de geçiren dedemin dairesiydi. Bu daireden sokak çok güzel gözüküyordu. Pencerenin önünde oturup çok kere “kırmızı araba sayma” oyununu oynamıştım. Bu bile beni bir

hayli sevindirmişti. Ayrıca “tahtakurusu” ismi bir böcek için ne kadar tuhaf bir isim diye düşünüp durmaktan kendimi alamıyordum.

Alt kata taşınmamız beş dakika sürmüştü. Kendi kendime daireyi gezerken nerede yatarım, nerede yemek yerim ve nerede oyun oynarım diye evi güzelce keşfettim. Bu daireye sık sık girip çıksam da bu sefer farklıydı.

Ertesi gün kahvaltıdan sonra bu yeni eğlencelerin tadını çıkarmaya başlamıştım. Kendi dairemizde pence-
renin önüne oturamadığımdan en çok bu yeni zevkle vakit geçiriyordum.

Önce “kırmızı araba sayma” oyununu oynadım. Sokaktan geçen kırmızı arabaların sayısı 36 olana kadar saydım. Sonra biraz sıkıldım. Mavi arabaları da saydım ve onlardan daha az olduğunu fark ettim. Mavinin peşinden beyaz arabaları saydım. En çok beyaz araba olduğunu varsayarak oyunu bıraktım.

Dirseklerimi dizime dayadım, çenemi avucumun içine koydum, yılgın bakışlarla börek yapan annemi seyrettim. Sonra gözüm oklavaya takıldı. Güzel bir oyuncak olacağını düşünüp annemden istedim. Annem işini bitirir bitirmez vereceğini söyledi.

Oklavayı sabırla beklerken elime bir yerden lastik geçirdim. Beklerken bu üç dört metre uzunluğundaki şerit lastik ile oynadım. Annemden oklavayı aldığımda ilk işim lastiği oklavanın ucuna bağlamak oldu. Belki planlamamıştım ama elimde bir olta olmuştu ve bana düşen balık tutmak oldu.

Bir süre sonra pencerenin önünde buldum kendimi. İlk balığımı tutmak için oltayı attım. Televizyondan öğrendiğim gibi “Vira bismillah!” dedim.

Gerçek bir balıkçı gibi sabırla uzun uzun bekledim. Bir balıkçı ne düşünür ne yapar diye uzun uzun düşündüm. Havalar bu kadar sıcak olmasa kesin bir bere takardım. Keşke sarı çizmelerim olsaydı. Olmayan sakallarım ile oynarken bu yaz çektiğim yalnızlığı düşündüm. Arada yüzüme vuran taze yemek kokuları düşüncelerimi dağıtıyordu. Gözümü böreklerden alıp tekrar düşüncelere daldım. Sonra hiç beklemediğim bir şey oldu.

Oklava, yani oltam kıpırdamaya başladı. Bu kıpırdama oyunun bir parçası değildi aslında. Şaşkınlıkla eğilip baktığımda yabancı bir kadının ipin ucuna bir gül bağladığını gördüm. Kadına devasa bir gülümseme ile teşekkür ettim. Birbirimize baş selamı verdikten sonra kadın yoluna devam etti, ben de annemin yanına gittim. Mutfığa dalınca anneme “Tuttum, tuttum!” diye bağırdım. Annem başını kaldırıp yorgun gözlerini üzerime çevirdi, gördüklerine inanamadı. Ben olanları anlatınca yüzündeki şaşkınlık ifadesi yerini büyük bir sevinç ve gülümsemeye bıraktı. İpin ucundaki gülü anneme hediye ettim. Annem gülün o güzel kokusunu iyice içine çekti, sonra kadife kırmızı yapraklarını okşadı.

Oyuna başlarken aklımda balık veya başka bir şey tutmak yoktu. Aslında ortada ne mavi bir deniz vardı ne de balıklar. Bir çaba vardı, bir de çabayı gören.



YASİN DURAT

Avusturya – Viyana



Orduzu'ya hâlâ haber gelmemişti Ankara'dan.

Büyük şehrin büyük dertleri arasında yitip giden şeyler gibi, galiba bir yere sıkışıp kalmıştı beklenen mektup. Ankara'da hangi postane kapısının arasında duruyordu yazılan satırlar. Ya da soğuk bir gecede hasretle yazılan cümleleri birileri mi alıp götürmüştü oraya?

Orası bir muamma, orası dipsiz bir kuyu, orası paranın kıymet kazandığı yer, orası maden, orası ter kokan adamlardı. Ama oraya Ankara'dan geçit vermişler miydi acaba?

İlhan'dan ses çıkmayınca köyde bir sakinlik pusuya yatmıştı sanki. Köyün çalışkan delikanlısını sindiremeyen yoksulluk, onu bu defa şehrin yüksek binaları arasında mı çığniyordu?

Gelmeyen haberlerin yolunu gözlemek zehir içmiş bir mahkûm olmak gibiydi. Zehir yavaş yavaş bedene yayılır ve usul usul insanı canından ederdi. Güzide'nin canı çekilmeye başlamıştı bile.

Fakat o da ne? Karanlık bir kasım günü, postacı kapıyı çalınca, canına yeniden can üflenmiş gibi dirildi

Güzide. Eğer gelen haber ondan değilse, aniden dirilen bedeni kefene hazır bir hâle girebilirdi.

Postacının tahta kapıyı vurmasına izin vermeden kapıyı açtı ve iri iri gözlerle ona baktı. Adam meseleyi anlamıştı, neşeyle elindeki sarımtırak kâğıdı eline uzattı. "Al bacım beklediğin haber geldi galiba. Ankara'dan."

Güzide'nin içine serpilen sular boynunu bükten çiçekleri yeniden uyandırdı. Kalbi rengârenk bir bahçeydi yeniden.

İlhan Kılınç'tan gelen mektup kafiyeli yazılmıştı. Ankara'da gördüğü tuhaf muameleleri; doktorların ağızlarını açıp bir atı inceler gibi dişlerini incelediğini, sigaradan ciğerleri öten adamları hemen sıradan çıkardıklarını, çelimsizlerin hor görüldüğünü, iri yarı adamların hemen onay aldığını mektubunda tek tek anlatmıştı. Sonunda ise büyük harflerle, "BENİ BELÇİKA'YA VERDİLER GÜZÜDE" yazmıştı.

Orduzu'da hasret bir kat daha büyümüşü. Çünkü İlhan eve dönmeden yaban ellere, gâvur memlekete gidecekti. Belçika'da ekmek kazanacaktı.

Altı aydır çalıştığı madende kelimenin tam anlamıyla gün yüzü görmemişti neredeyse. Sürekli yerin metrelerce altındaydı. Tek iletişim kurabildiği insanlar, onun gibi Türkiye’den buraya gelenlerdi. Kimi Zonguldak’tan, kimi Trabzon’dan, kimi Kayseri’den, kimi Afyon Emirdağ’dan, kimi Konya, Samsun, Nevşehir... derken neredeyse bütün ülke yerin altında bir tohum gibi ekiliyordu. Zamanı geldiğinde filizlenecek olan bu tohumlar şimdi binbir emek ve hasretle ve en önemlisi alın teriyle sulanıyordu.

Dokuz aylık yoğun karanlık günlerin ardından maden bir süre kapanmış işçiler biraz nefes almıştı. Her akşam uğradıkları kahvelerde bu sefer uykulu gözlerle değil, diri bakışlarla oturuyorlardı. Bakışları dirildikçe içlerinde ağır bir yükün daha da ağırlaştığını hissediyorlardı.

Çünkü insan dirildikçe kendinin farkına varır, kendini hissettikçe kalbindeki hasretleri kavrardı. Artık ekmek parasından çok içlerinde bir ur gibi büyüyen hasreti yenmek için çalışıyorlardı. Ancak unutmak için yerin dibinden günlerce kara elmaslar çıkarmaya çalışan bu adamlar, ne kadar çok çalışsalar da memleketlerini ve sevdiklerini, daha doğrusu hasreti asla yenemeyeceklerini anlamışlardı.

Bir akşam kahvede arkadaşlarıyla oturan İlhan mektup yazmak için kahveciden bir kâğıt parçasıyla kalem istemiş, onu gören diğerleri “Boşver yazma nasılsa gitmez mektubun,” demişlerdi.

Arkadaşlarının sözlerine aldırış etmeden kaleme sarıldı nasırlı parmakları. Başladı yazmaya, “Güzüde” diye başlayan mektup “Hasretle” bitti.

Gönderdiği mektubun üzerinden biraz zaman geçince aklı bulanmaya başladı. Acaba dedikleri gibi mektup yerine ulaşmamış mıydı? Her gün bu soruyla uyanıyor, bu soruyla çalışıyor ve nihayet gözlerini bu soruyla kapatıyordu.

Bir müddet sonra Güzide mektup göndermişti. Her şeyin yolunda olduğunu, henüz kundakta bıraktığı oğlunun iyi olduğunu, salimen gelmesini beklediğini yazmıştı. Daha doğrusu yazdırmıştı. Çünkü Güzide yazmayı pek beceremezdi.

Orduzu’nun bin yıllık çınarı ve çağıldayan deresinin kenarında oturup körpe Muzaffer’i kucığında tutar-

ken, İlhan’ın çalıştığı şartları düşünüyor ve üzülüyordu. O gittikten sonra kendisini ve oğullarını yanına alıracaklarını söylemişti. Ama bir buçuk sene geçmesine rağmen böyle bir adım gelmemişti.

Belçika dedikleri yerin nasıl bir yer olduğunu düşündü. Mektupta yazdığına göre yiyecek ne helalinden et ne de doğru düzgün bulgur bulabiliyorlardı. Kaldıkları yerin düzenine alışmak bir zorluğu, işin bizatihi kendisi ayrı bir zorluğu, ecnebilerin dilinde kendilerini ifade etmek de bambaşka bir zorluğu beraberinde getiriyordu. Hiç durmadan taş taşısalar Flamanların ezici bakışları kadar ağır gelmezdi onlara. Ama ekmek parasıydı işte...

Memlekete gitme meselesi gündeme geliyordu artık. Biraz para biriktirince her biri derme çatma bir ev kiralamış ve içine iyi kötü eşyalar koymuşlardı. Güzide ve Muzaffer’i getirmenin zamanı gelmişti sonunda.

Ama madendeki işler artınca memleket yolu, bir akşam vakti ufuk çizgisinde inceden inceye kaybolan güneş gibi kaybolmuştu.

Yine bir akşam mektup yazarken, arkadaşlarıyla birlikte çekildiği siyah beyaz fotoğrafı da araya sıkıştırmıştı İlhan. Ve yazdığı özlem dolu satırların altına şunları eklemişti:

*Esti rüzgâr attı beni bir yana
Bak bu resmim benziyor mu bana
Sakla resmimi lazım olur bir zaman
Şimdi değil, ben öldüğüm zaman*



ZEYNEP ZUHALE KILINÇ

Belçika - Genk

Emil İçin Yeni Bir Gün

ELİF NESLİHAN GÜNEY

“Utanmaz!” dedi yoldan geçen yaşı kadını. Kısıık gözleri yola tkren göbekli adamı takip ediyordu. Emil, kadının sesini işıtmıştı ki arkasına dönüp baktı. Kadın korkarak titreyen ayaklarıyla olabildiğince hızlı bir şekilde uzaklaşmaya çalıştı. Kendi kendine söylenerek arada sırada arkasını dönüp adamın onu takip edip etmediğini kolaçan ediyordu. Emil bu kez kadının gittiğı tarafa doğru tükürdü.

Oysa evden mutlu bir şekilde ayrılmıştı. Ne gerek vardı şimdi böyle bakışlara diye düşündü. Bugün Emil için yeni bir gündü. Kendine sözler vermiş yeni hedefler koymuştu. Kiliseye gitmeye başlayacaktı, sigarayı bile bu sabah bırakmıştı. Yola tkrdyse ne sanki? Belki boğazında onu gıcık eden bir şey vardı. Daha evden çıkalı kaç dakika olmuştu ki tüm gayreti o kadının bakışları tarafından smrlmüştu. Yine de...Yok yok iyi yaptın Emil, kadın hak etmişti, diye geçirdi içinden. Ne demişti o? Utanmaz mı? Kendine baksın önce, kaç yaşına gelmiş hâlâ başıka insanlarla uğraşıyor. Oturup evde ölümü beklese ya. Ne işi var bu saatte dışarıda. Gezdirecek köpeği de yok. Bunak kadını.

Kasabanın mezarlığından geçtiğini fark edince düşüncelerini susturmaya çalıştı. Neyse sus Emil, bugün yeni bir gün diyerek adımlarını hızlandırdı.

Kilise yakın olmasaydı çoktan eve dnmüştu. Evden çıkmasaydı uykusunu almış, hem o suratsız kadını da görmemiş olurdu. Sıcacık evinde televizyon karşısin-

da yayılıp bir şeyler atıştıırken film izleyebilirdi. Sabah sabah kendine niye söz verdiyse.

Emil oflayıp pufalayıp devasa demir kapıyı itti. Buhur kokusu sardı her yerini. Loş ışıklarla aydınlatılmış kiliseye adımını attı. Birkaç kişi dışında kimse yoktu. Anlaşılan erken gelmişti. En arka banka kendini bıraktı. Etrafı seyretmeye başladı. Gözleri tavandaki resimlerde takılı kaldı. Uzağı çok iyi görmediğinden çizimlerden pek de bir şey çıkaramadı. Koyu renklerin birbirine geçip daha koyu bir hâl almalarını seyretti. Sessizlik, karanlık ve koku uykusunu getirmişti. Uyumasına uyurdu da horlamaktan korktuğu için ayağa kalktı. Giriş kısmındaki mumlara doğru yrd. İçeriye giren yaşı kadının kutsal suya dokunup ha çıkardığını gördü. Kiliseye girerken bunu unuttuğunu fark etti. Neyse çıkarken yaparım diye teselli etti kendini. Kadın kasaya bir avro atıp beyaz bir mum yaktı. Gözlerini kapatarak bir şeyler mırıldandı. Sonrasında elindekini diğer yanan mumların yanına dikip gitti. Emil cebini yokladı. İki tane elli sent buldu. Bozuk paraları kasaya attı. Bir mum yakıp öbürlerinden uzak bir yere yerleştirdi. İçinden bir şey geçirmedi. Dua da etmedi. Çocukken öğrendiği duaların çoğunu unutmuştu. Alevleri izledi. Bayağı para kazanılır böyle diye düşündü. Acaba günde kaç mum yakılıyor? Pazar günleri daha çoktur kesin. En sağdaki mum yarısına kadar erimişti. Hepsini tek tek saymaya başladı.

Düşüncelere daldığından yanına gelen yaşı adamı fark etmemişti. Adam titreyen elleriyle zar zor mumu yakmaya çalışıyor, kibritler bir türlü alevlenmiyordu.



Eline aldığına da istemeyerek kırıyordu. Emil sabırla adamı izliyordu. Ağır ağır çıkardığı kibriti, kutunun yan yüzeyine yavaşça ama sert bir şekilde sürttü. “Çıt” diye iki parçaya bölündü. Adam aldırış etmeden kutudan bir tane kibrit daha çıkardı. Yavaşlığından mumlar bile sıkılmış olacak ki alevler bir o yana bir bu yana sallanıyordu. Yeni bir “çıt” sesi Emil’in kulağını tırmaladı. Adam tüm sakinliğiyle bir kibrit daha çıkardı. Emil dayanamayıp adamın elindeki kibritle kutuyu aldı ve mumu yakıp kendininkinin yanına yerleştirdi. Kasılmış omuzları anında gevşedi. Dudağında bir tebessüm oluştu. Yaşlı adamın yüzü birden buz kesildi. Elleri havada kaldı. Emil’e bakmadan “Naptın sen?” diye seslendi.

Emil rahat bir tavırla “Yakamadığın mumu yaktım,” dedi.

Adam, elleri hâlâ havada, sessizliğe sığındı. Kafasını sallamaya başladı. Emil bir süre bekledi. Bir adım geriye attığında adam “Dua edecektim,” dedi.

Emil gevşemiş kaslarının tekrar kaskatı olduğunu fark etti. Dudağındaki tebessüm kayboldu. Kaslarındaki sertlik sesine yansıdı. “Şimdi et,” dedi.

Göz kapakları düşmüş adam bu sefer Emil’in gözlerinin içine baktı. Elinde olsa o an Emil’i boğacaktı. Emil bir adım daha geriye gitti. Yaşlı adam yeni bir kibrit aldı eline. “Yardım isteseydim söylerdim,” diyerek eliyle uzaklaşması için git işareti yaptı.

Bazı insanlara iyilik de yaramıyor diye düşündü Emil. Ne vardı sanki. Onca kibrite yazık değil miydi? Hem

hepsine ayrıca para atması gerekmez mi? Kibrit mezarlığına çevirmişti her yeri. Beceremiyorsan bırak başkası yapsın. Şurada sabah sabah kiliseye gelmiş zaten.

Burada bile rahat yok deyip çıkışa doğru yürüdü. Bir “çıt” sesi daha kulağında yankılandı. Ellerini yumruk yaptı. Yüzü pancar gibi kızarmıştı. Adamın yanına gitti. Derin bir nefes alarak mumların hepsini üfledi. Sönmeyenlere tekrar üfledi. Birkaç kez tekrarladı bunu. Birkaçı hâlâ yanıyordu. Emil dişlerini sıkıp kalkanları eliyle söndürdü. Yaşlı adam bir şeyler kekeleyemeye başladı. Tüm vücudu titremeye başladı. Emil kiliseden dışarıya çıktı. Cebinden sigarasını çıkarıp yaktı. Dumanı içine çekip eve doğru yola koyuldu.



ELİF NESLİHAN GÜNEY

Almanya – Münih

Üç Kulübe Kaçkını

FURKAN UZUN



muazzam bir zafer kazanmış gibi son cümlesine noktayı koyup bir öyküsünü daha nihayete erdirdi yazar. Gözlerini kapatıp yine o hayale daldı.

Yaşadığı ülkenin belki de dünyanın en iyi öykücüsü sayılabilirdi. Kâğıda döktüğü her eser onlarca dergide yayımlanıyor, yüzlerce söyleşiye konu oluyor, binlerce eleştirmeni aciz bıraktıktan sonra milyonların beğenisini topluyordu. Onun yazarlık serüveninde tekemmül söz konusu değildi. Kalem ne olgunlaşmış ne de gelişme kaydetmişti. Mükemmel bir yazar olarak doğmuştu sanki. Hâl böyle olunca edibin öz güveni arttıkça arttı. Gençlik yıllarında özümsemişti tevazusu zamanla akamete uğradı ve köklü bir kibre dönüştü.

Her yazarı vasat, her satırı özensiz, her eseri niteliksiz addetmeye başladı. Edebiyatıyla çağlara meydan okuyordu kendince. Edebiyatın bir zirvesi vardıysa, o bu zirveyi mesken hâline getirmişti. Bazen o dağın tepesinde hayal ediyordu kendini. Gözlerini her yumduğunda tatsız bir manzarayla karşılaşır, o zirveyi Lev Tolstoy, Oscar Wilde veya Jack London ile paylaştığının farkına varıyordu. Her an bu isimlere yenisi ekleniyor, dağın nüfusu katlanarak artıyordu. Sağ taraftan Dostoyevski çıkageliyordu birden. Arkasından omuzlarına Scott Fitzgerald dokunuyor, lüzumsuzca

sırıttıyordu. O ne gereksiz bir saç stiliydi. *Süt bebesine benziyorsun Scott*, diye düşünüyordu. *Keşke Benjamin Button'ı ben kurgulasaydım*.

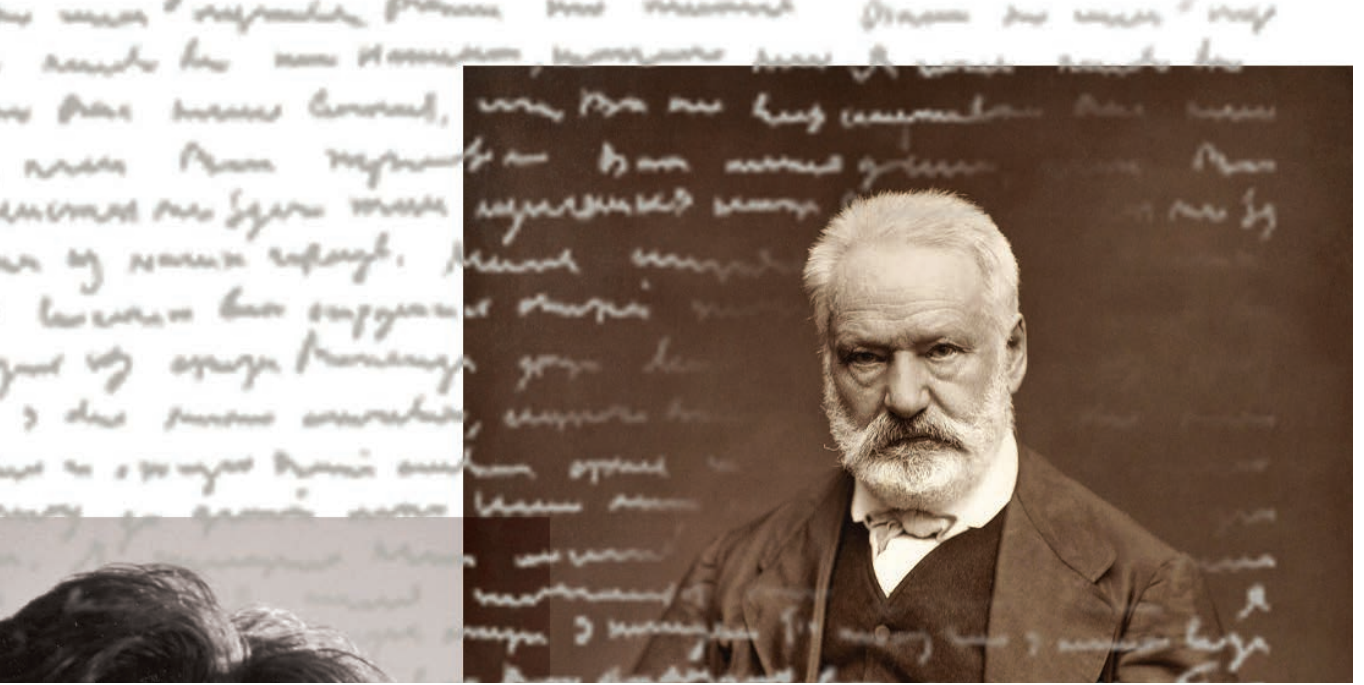
Az ötede muazzam öykülerinin kurgusunu tamamlıyordu Buzzati. *“Yedi Kat” adlı hikâyene her zaman çok öykünmüşümdür. Ben yazmış olmalıydım onu...*

Orwell, bir ağacın altında bilmem kaçınıcı sigarasını yakarken, anarşizme karşı aforizmalarını dillendiriyordu. *Hayır George, en büyük hümanist benim*.

Kazancakis'in kurguladığı karakter Alexis Zorba ile muhabbet ediyordu. Zorba, Nikos'a el hareketleri yapıyor, kahkahalar atıyor, onu edebiyat dünyasına kazandıran yazara akla hayale gelmez şakalar yapıyordu. *İnandırıcılığın böylesi! Zorba her zaman vefasızdır; öyle de kalacaktır*.

Sonra daha öteden Victor Hugo belirliyordu, sonra Ahmet Hamdi ve Proust ekleniyordu bu dehaların arasına. Sâmîha Ayverdilerin, Ray Bradburylerin, Carverların ve Saramagoların ardı arkası kesilmiyordu.

Öyle anlarda panikleyip çareyi bu kâbusu yarıda kesmekte buluyordu yazar. Yüzünü ekşitip hepsinin varlığına lanet okuduktan sonra tekrar gözlerini yumup zihin dünyasında devasa bir kulübe inşa ediyor, hatırı sayılır tüm yazarları bu yapının içine dolduruyordu. Ruhunu ancak kulübeyi ateşe verip hepsinin feryadını bir birine karışınca rahata eriyordu. Hızını alamayıp kül-



leri çiğnediği veya kulübeye tükürüp sırttığı da ender rastlanan bir durum değildi. O zaman içini ferahlık kaplıyor, “Sadece ben kaldım!” diyerek hayal dünyasından gerçeğe dönüyordu.

Evet, bu sağlıklı bir ruh hâli sayılmazdı. Ama belki de tam böyle olması gerekiyordu. Unutulmalarını sağlamak mümkün değildi. Bu yüzden hepsini zihninde yok etmek en uygun yöntemdi onun için. Onların oluşturduğu boşluğu kendi edebiyatıyla doldurabiliyordu böylece. İşte bu şekilde tarihin en mükemmel yazarı hâline gelebilmişti.

Birden kapı çaldı. Henüz hayalindeki yangın sönmemişti (üç firari söz konusuydu!). Bu yüzden sinirlendi. Cevap vermeyip yazdığı öyküyü okumayı denedi. Kapı daha sert vuruldu. Kulaklarını kapattı ama fayda etmedi. Var gücüyle tokmağa asılıyordu birisi. Önce aralıklarla çalınıyordu kapı. Sonra o boşluklar da kayboldu. Kesintisiz gelen tak tak sesleri iyice sinirini bozmuştu. Kapının ardındaki kimdi? Merak etmiyordu. Sadece asabı bozuktuk. İnatçı biri olmalıydı bu. Pes edecek gibi değildi çünkü.

Tıngırtıdan kurtulmak için -ama sırf bu yüzden- “Gir!” diye bağırdı. Kapının ardından top sakallı, kepçe kulaklı, seyrek saçlı bir genç belirdi. Yutkundu yazar. Karşısındaki adam Çehov, Kafka ve Calvino’yu andırıyordu. Üç büyük yazar! Ondan ne istiyor olabilir-

di ki? Bozuntuya vermeden gözlerini karşısındakine diktı. Talepkâr bakışlarla konuşmasını bekliyordu.

Genç “Bayım...” diye konuya girdi. “Adım Lou. Siz benim velinimetimsiniz. Edebiyatı sizinle sevdim. Yazar olmaya eserlerinizi okuduktan sonra karar verdim. Müsaadeniz olursa size kaleme aldığım bir öyküyü okumak isterim. Fikrinizi çok merak ediyorum. Eğer onayınızı alırsam ömrümü edebiyata vakfedip son nefesime kadar öyküler yazacağım. Ters olur da beğenmezseniz serüvenim şuracıkta başlamadan bitecek.”

Bir süre bakiştılar. Yazar gözlerini genç adama mıhlamıştı. Susuyordu. Can sıkıcı bu sessizlik gencin hiç hoşuna gitmedi.

“Bayım? Lütfen...”

Yazarın yüz hatları az da olsa gevşedi. Onlarca genç ulaşıyordu ona her gün. Bazen postayla, bazen imza günlerinde, arada sokakta yürürken... Çoğu zaman masum isteklerini reddediyor, metinleri okumaya tenezzül dahi etmiyordu. Bir de yeni rakiplerle uğraşmazdı! Bu tutumunun aksine, nadir de olsa egosunu tatmin etme ihtiyacı duyuyordu. Öyle zamanlarda yazıyı üstünkörü okuyor, metni yerden yere vurduktan sonra karşısındakini öldürmekten beter ediyordu. Kimisine bağılıyor, kimisini rencide ediyor, kimisini hıçkırarak ağlatıyordu. Yıldırma biçimi şekil değişirse de sonuç hep aynıydı. Duruma şahitlik edenler



yazar adayının hüsrana uğramış hâlde yanından ayrıldığı gözlemlerdi.

Karşısındaki adam farklıydı. Bu yüzden tedirgindi yazar. Kafası da allak bullaktı zaten. *Üç kişi yangından kurtuldu. Biri Kafka'ydı galiba. Ya diğerleri?*

Aslında yazılan öyküyü merak ediyordu. Eliyle sandalyeyi işaret edip “Peki. Otur da oku. Dinliyorum,” dedi. Gencin eli ayağına dolandı. Dosyasında öyküyü ararken “Çok, çok teşekkür ederim efendim,” diye mırıldanmaya başladı. “Benim haddim midir karşınızda oturmak? Şuracıkta öykümü okurum size. Eminim seveceksiniz.”

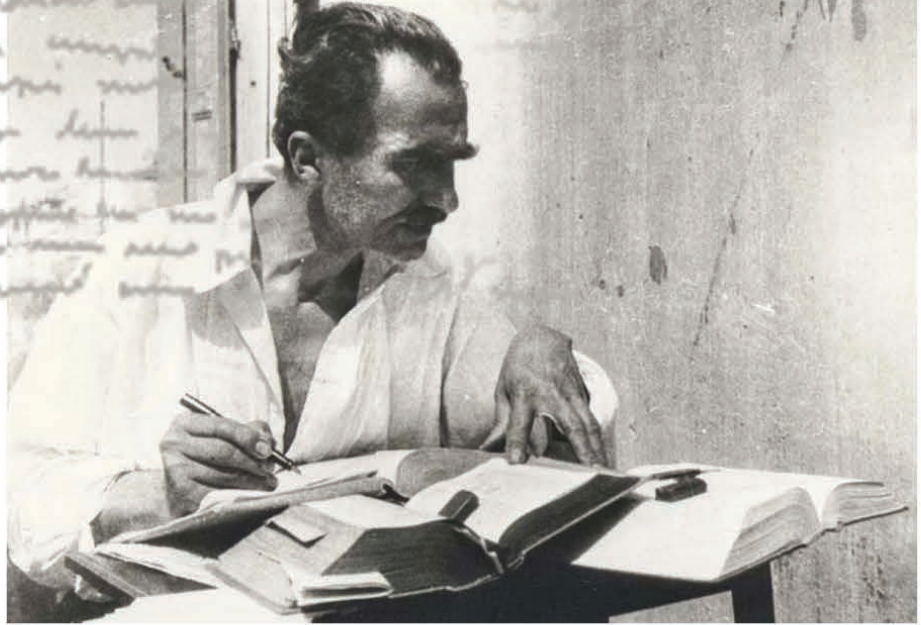
Elindeki onlarca kâğıdın arasından istediği öyküyü bulup çıkarması biraz vakit aldı. Sonra da elleri titreye titreye okumaya başladı.

Öykü başlar başlamaz yazarın tedirginliği arttı. Çok temiz bir metne benziyordu bu. Dili oldukça sade, tekniği hepten sterildi. İstemsizce dudaklarını ısırmağa başladı. *Bu çok güçlü bir edip olabilir. Giriş harikaydı. Kahretsin! Kulübeden kaçan diğer usta... Çehov muydu acaba?*

Lou okumaya devam ettikçe adam geriliyordu. Kendini satırların ahengine kaptırmışken tırnaklarını kemirdiğini fark etti. Nedense titremeye başladı. Ayağa kalkıp ellerini ceplerine attı. Bu da stresini dindirmeyince bir sigara yakıp öyküyü dinlemeye devam etti. *Bugünün gelmesinden korkuyordum. Oldu işte. Bu çocuk benden daha iyi yazıyor. Öykünün kurgusu muazzam, dilin kullanımı mükemmel. Hayır, hayır. En iyi ben olmalıydım hâlbuki. Firarilerin üçüncüsü... Calvino'ydu sanırım. Nasıl kaçırdım elimden?*

Artık zor nefes alıyor, ayakta güçlkle duruyordu. Hırsına mı yenik düşmüştü yoksa okunan öykü karşısında aciz mi kalmıştı? Sendeleyip sandalyesine yaklaştı, boş bir çuval gibi yığıldı. Derken öyküyü şaşırtıcı bir finalle nihayete erdirdi Lou.

Yazarın gözleri kan rengine çaldı. Her şeyini yitirmiş bir bedbahtın hüsraniyle yüzünü ellerinin arasına gizledi. Mağlup olmuştu işte. Artık en mükemmeli o değildi. Yazarın gömüldüğü derin sessizlikten ürken Lou, adamla göz teması kurmaya çalışıp onun içinde bulunduğu durumu anlamaya çalıştı. Aynı anda yazar haykırmaya başladı.



—Defol!

Lou korkuyla irkildi. “Beğenmediniz mi, bayım? Çok mu kötü olmuş?”

—Defol diyorum, defol! Evet, berbat olmuş. Üçü de iğrenirdi bu öyküyü dinlemiş olsalardı!

—Üçü?

—Onlar işte. Kulübe kaçkınları!

—Bağışlayın efendim. Anlamakta gü...

—Çık git buradan, rahat bırak beni, rahat!!! Tiksiniyorum senden. En içten duygularımla iğreniyorum öykünden, anlıyor musun? Kurgusu da dili de konusu da berbat. Bundan daha kötüsünü ne okudum ne de okuyacağımı zannediyorum. Olmamışsın. Olamayacaksın. Git lütfen git. Git!

Her kelimeyle biraz daha tıkanıp. Sonra hıçkırıklara boğulup yüzünü masaya gömdü tecrübeli yazar. Lou kahroldu. Öyküyü topak hâline getirip odanın bir köşesine fırlattı. Sararmış bir yüzle evi terk edip uzaklaştığı esnada yazar ağlamaya devam ediyordu. *Onlar kaçtı. Engel olmadım. Sonra şu sefilin kılığında karşıma çıktılar işte. Varlık sebebimi yitirdim. Üç büyük*

yazar... Hatıranıza saygı duyuyor ama sizden nefret ediyorum!

Sonra her şey çabucak gerçekleşti. Gözlerini sıkıca kapatıp her zaman düşlediği kulübeyi tekrar hayal etti. Fakat bu sefer, kendini de içine atıp öyle ateşe verdi. Sancı ve haykırışlarla geçen uzun saatlerin ardından kulübe yok olmuş, yazarsa küllere dönmüştü. Gözünü açtığı anda kendini yeni bir dünyaya uyanmış gibi hissetti. O artık yoktu. Eşyalarını topladı, odasını boşalttı, köşede duran kırıksık kâğıdı düzeltip masaya bıraktı ve gözden kayboldu.



FURKAN UZUN

Almanya - Aalen

Bulut Yığını

Z Ü M R A U F U K

Bugün işe erken gelmişti. Yapılacak çok şey vardı. Koridorda müdürüyle karşılaştı. Birbirlerini arkadaşça, samimi bir şekilde selamladılar. Hiç vakit kaybetmeden odasına geçti, bilgisayarını açtı. Sulama kabını alıp bitkileri sevgiyle suladı. İşe girdiğinde masasının yanındaki saksılarda solgun ve ölmek üzere olan bitkiler şimdi canlanmış, çiçek açmışlardı. Onlarla arasındaki bu sözsüz tatlı iletişimin varlığı burada ona güç veriyordu. Açan her bir çiçek, içini mutlulukla dolduruyor, işine daha çok konsantre olmasını sağlıyordu.

Sonra masasına geçip e-postalarını kontrol etti. Gün aydınlanmaya başlamıştı. Penceresinden süzülen güneş ışığı içini ısıttı. Yüzünde bir tebessümle “Bugün hava güzel olacağı benziyor,” dedi içinden. Birkaç telefon görüşmesi yaptı. Bu sırada diğer oda arkadaşları da işe gelmişti. Yarım bir ağızla “Guten Morgen,”¹ deyip yerlerine geçtiler. Oda birden soğumuştur. Dış kapı açık kalmıştı herhalde. Gidip kapıyı kontrol etti, kapalıydı. Ama soğuktan içi titriyordu. Baş da hafiften ağrımaya başlamıştı. Sıcak bir çay almak için mutfığa gitti.

Geri döndüğünde çalışmaktan çok dedikodu yapan iş arkadaşları, seslerini birden alçaltıp fısıltıyla konuşmaya başlamışlardı. Odanın içi kararmıştı. Dışarıya baktı. Nereden ve nasıl geldiği belli olmayan birkaç gri bulut güneşi gölgelemişti. Yerine oturdu. Onla-

rın konuşmalarını duyuyor ama dinlemiyordu. Sıcak çaydan bir yudum aldı. Bu sayede içini az da olsa ısıtabilmeyi umut ediyordu. Tekrar işine odaklandı. İş arkadaşlarından biri radyoya uzanıp Radyo Avusturya’yı açtı. Almanca bir şarkı çalıyordu. Masasının üzerindeki resmî evrakları düzenlemeye koyuldu. Bazılarının bir kopyasını alıp ilgili kişi ve kurumlara göndermek için bir kenara ayırdı. Her birine tek tek kaşe bastı. Sonra da onları zarfların içine koydu. Üzerlerine pul yapıştırdı. Bunları yaparken içinden Türkçe bir şarkının melodisini mırıldanıyordu. Sesi dışarıdan duyulmuyordu. Fakat içindeki pozitif enerji bedeninden taşıp istemsizce çevresine yayılıyordu. Ama o bunun farkında değildi. Yan odada çalışan şefi Frau² Kristina bir evrak almak için odalarına gelmişti. Frau Kristina çalışanlarını seven, onları dini, dili, ırkı fark etmeksizin birbirinden ayırmayan bir yöneticiydi. Fakat Fulya’yı çalışkanlığından ve güler yüzlülüğünden ötürü ayrı bir severdi.

“Guten Morgen,” dedi herkese.

Sonra Fulya’ya dönüp “Fulya wie geht es dir? Du strahlst wieder wie die Sonne!”³ dedi tatlı bir gülümsemeyle.

“Dankeschön, aber nicht mehr als Sie!”⁴ diye tebessümle yanıtladı Fulya. İçi ısınmıştı. Herhâlde çay iyi gelmişti.

Öğlen olmuştu. Radyoda haberler başlamıştı: Ülkemden kaçmak zorunda kalan savaş mağdurları, Avusturya'ya giriş yapmıştı. Gelen mültecilerin sayısı elli bini geçmişti. Bu sayı her gün daha da artacak gibi görünüyordu. Şimdiye kadar böylesine kısa bir süre zarfında aynı ülkeden Avusturya'ya giriş yapan mülteci sayısı hiç bu kadar fazla olmamıştı. Başlatılan yardım kampanyalarının sayısı günden güne artıyordu. Tüm Avusturya gelen bu yeni mülteciler için el birliğiyle çalışıyor, onlara gönülden kucak açıyordu. Radyoda yardım etmek isteyenlerin nerelere, hangi kurum ya da organizasyonlara başvurmaları gerektiğinin bilgisi de ayrıntıyla verildi.

İş arkadaşlarından biri, şimdiye dek hiçbir mülteci grup için yapılmamış sayıda yardım kampanyasının şu an düzenleniyor olmasından gurur duyduğunu söyledi. Diğeri de ona hak verdi ve konuşmaya başladı:

“Bu mülteciler bunu kesinlikle hak ediyor. Onlara verilen her yemeği şükranla kabul edip yiyorlar.” Sonra yüzünü ekşitip, küçümser bir ses tonuyla ve sesini daha da yükselterek devam etti konuşmasına. “Diğer mülteciler gibi yemek seçmiyorlar, nankör değiller. Neymiş domuz eti yiyemezlermiş. Oturun o zaman ülkenizde, değil mi? Hiç acımıyorum böylelerine! Başlarına ne geliyorsa hak ediyorlar!”

Diğeri “Kesinlikle, katılıyorum!” diyerek onu onayladı.

Fulya'nın baş ağrısı artmış iyice şiddetlenmişti. Üstüne üstlük radyodan gelen müzik, oda arkadaşlarının konuşması, dışarıdan gelen korno seslerine karışıp korkunç bir gürültüye sebep oluyordu. Başı zonkluyordu. Ağrı kesici almak için çekmecesine uzandı. Başı dönüyordu. Derin bir nefes almak için pencereye gitti, camı açınca gri bulutların gökyüzünü tamamen kapladığını fark etti. Güneş, artık önündeki bulutlar arasından ışınlarını gönderebileceği bir aralık, bir boşluk bulamıyordu. Bugün de yağmurun yağacağı kesindi.

dipnotlar

1 Günaydın

2 Bayan

3 Fulya nasılsın? Bugün yine güneş gibi parlıyorsun!

4 Teşekkürler, ama sizden daha fazla değil.



ZÜMRA UFUK

Avusturya – Viyana

Anestezi

BAHAR AKAR

Konteynerin içi biraz havasız kalmış. İçinde maskeli bir kişi oturuyor. Daha önce randevu alıp almadığı soruluyor. İki kişilik randevu kodları söyleniyor. İsim, soy isim, doğum tarihi, ikamet bilgileri, cep numarası ve e-posta adresi. Bu bilgilerin hepsi test için lazım. Kayıt alınıyor. İkişer tane barkodlu küçük kâğıtlar veriliyor. Yan taraftaki konteynere gidiliyor. Sandalyelere oturuluyor. Aralarda bölme duvarlar var. Her yer beyaz. Steril. Galoşlu, maskeli ameliyat önlüklü adam karşısına dikiliyor. Barkodlu kâğıtları istiyor. Elinde uzun pamuklu bir çöp. Yapacağı işlemi anlatıyor. İşlem yapılırken gözleri yaşıyor. Gözlerini yumuyor. Burun deliklerinin içinden birkaç santim daha ileri gitseydi beynine dokunabilirdi. Öyle hissediyor. Aynı işlem annesi için de yapılıyor. Sonuçlara on beş ila otuz dakika sonra e-posta adresine gelen bağlantıdan bakabilirmiş.

İkinci durağa doğru yola çıkılıyor.

Konteynerin içi biraz havasız.

Yine de içine girer girmez neşeli bir selamlama duyuluyor. FFP2 maskesi yüzünün yarısını saklıyor. Alınını beresi kapatıyor. Güvenlik görevlisinin göz kenarlarındaki çizgiler tebessüm ettiğine işaret. Maskeli balya hoş geldiniz. Hem sesle hem de gözlerle iletişim kurmak hiç bu kadar önemli olmamıştı bu ülkede.

Genç adam güvenlik görevlisine telefonunda bulunan antijen testlerinin sonuçlarını gösteriyor. Negatif. Bu zamana kadar negatif (bir test sonucu) hiç bu kadar pozitif olmamıştı. Randevu listesine bakıyor. İsim bulundu.

Bir kaşını kaldırarak tekrar genç adama yöneliyor. Gözleriyle üzerini arıyor. Sadece bir kişi için randevu varmış. Kim olduğunu soruyor. Oğlu. (İletişimi sağlamak için annesiyle gelmiş.) Malum korona kapsamındaki hijyen kurallarına göre randevusu olan kişi dışında kimse hastaneye alınmıyormuş. Kliniği arayıp sorması gerekiyormuş.

Geçiş izni verildi. Genç adam kliniğin izin vereceğini biliyordu zaten. Başka türlü annesiyle iletişime geçmeleri, her şeyi enine boyuna anlatmaları nasıl mümkün olacaktı ki? Güvenlik görevlisinin kurallar gereği sorması gerekiyordu. Formalite icabı. O da işini yapıyordu. Konteynerden hastaneye doğru yol tarif edildi. Bir etap daha aşıldı.

Resepsiyondaki çalışan esniyor.

İssız koridorlar. Beyaz ışıklar. Hastalar odalarında. Ziyaretçiler eksik. Havaya sinen dezenfektan kokusu burnunu tırmalıyor. Maskeleri delip geçen bu koku eskiden hastalığı anımsatsa da şimdi ise temizlik ve güven hissi veriyor. Belli aralıklarla dizilmiş boş sandalyelerin yanından geçiliyor.

Artık klasik selamlamalara yer yok. Aradaki plastik cam el sıkışmalarının önüne geçiyor. Şeffaf duvar ses dalgalarının yolunu uzatıyor.

Odada bir sandalye eksik. Anestezistin önerisi üzerine koridorda bulunan sandalyelerden birini içeri alıyor genç adam. Aslında bu dönemde bu tür görüşmeleri doktor hasta ile birebir yapıyor. Randevuya bir kişinin daha kabul edilmesi istisnai bir durum.

Üçü oturuyor. Aralarında bir, bir buçuk metre mesafe var. Annesi ellerini üst üste koymuş. Bir anesteziste bakıyor bir oğluna. Bakarken bazen onaylarcasına başını sallıyor bazen de tebessüm ediyor. Farkında olmadan parmağındaki yüzüklerle oynuyor.

Bazı sorular tanıdık. Yaş, boy, kilo ve alerjiler. Hastalık geçmişi. Kullandığı ilaçlar. Geçmiş operasyonlar. Bölgesel anestezi. Annesinin daha önce narkozla uyutulup uyutulmadığı soruluyor. Narkozun onu nasıl etkilediği soruluyor. Soruların ardı arkası kesilmiyor. Bazı soruları annesi için çevirmesine bile gerek kalmıyor. Annesinin sağlık durumunu o kadar iyi biliyor ki onun yerine cevaplayabiliyor. Bazense duraksıyor. Belleğini tarıyor. Zihnindeki sözlüğünün sayfalarını karıştırması gerekiyor.



Anestezistin göz bebekleri masa tenisi oynuyor. Önündeki kâğıda bakıyor. Genç adama bakıyor. Tekrar sorulara ve genç adama bakıyor. Göz kapaklarını kısıyor ve sol kaşını kaldırıyor. Kalemı çenesine yaklaştırıyor, başını hafif eğiyor. Tıbbi suallerin yerini bir “hmmm” sesi alıyor. Anestezist, genç adamın medeni hâlini merak ediyor. Sürekli tercüme etmenin yorucu olup olmadığını soruyor. Nasıl olur da otuz küsur yıl bu ülkede yaşayan birisi dili öğrenemezmiş? Kendisinin özel hayatı yok muymuş?

Genç adam soruları cevaplarırken tebessüm etmeye çalışıyor, ara sıra dişlerini sıkıyor. Burnundan verdiği nefes maskesinden kaçmak istiyor. Aklında dolaşan cevaplarla ağızından çıkanlar farklı. Mahremini işgal eden bu doktorun sorularını bir şekilde bitirmeliydi.

“Severek yapıyorum. Bu benim hobim.”

Tıbbi sorular odaya tekrar giriyor. Ameliyattan önce bırakılması gereken ilaçlar ve yenilmemesi gerekenler listeleniyor. Hangi şartlar altında ameliyatın gerçekleştirilebileceği konuşuluyor. Genç adamın ve annesinin sorularının olup olmadığı soruluyor. Teşekkür ediliyor.

Eve dönüş başlıyor. Dezenfektan kullanılıyor. Beyaz uzun koridorlardan geçiliyor. Maskeli hemşirelerle göz göze geliniyor. Yolda karşılaşılan herkesle bir buçuk metre mesafe korunuyor. Hastane binasından çıkılıyor.

Beyaz, steril, demir kutuya yaklaşıyor. İçeri girer girmez penceredeki buğu göze batıyor.

Konteyner. Havasız. Mı?



BAHAR AKAR

Almanya – Offenbach

Spes in Silva

BELKIS KILIÇ

Genç kız umutsuz ve mutsuzdu. Küçük odada bulunan iki kişilik mavi koltukta her zamanki yerine oturmuş, karşı duvarda çaprazlamasına alt alta asılmış, koyu yeşil orman ve insan temalı üç tabloya bakıyordu. Her defasında ilk defa görüyormuşçasına ilgiyle tabloları izler, içlerinde bir süre kaybolur ve terapisti odaya girdiği o ilk anda tablolardan süzülürcesine gerisin geriye çıkardı. Asla oralarda kalmazdı, kaldığını terapist görmemeli, anlamamalıydı. Bir yere dalmayagörün, bu terapist kısmı hemen sizi oradan yakalar ve ümüğünüze çökerdi. “Efendim neden daldınız? Orada kendinizle alakalı neler görüyorsunuz? Bana kafanızın içindekileri anlatmak ister misiniz?” Off! Dur duk yere terapistinin eline kendi hayatıyla alakalı daha fazla koz vermek istemiyordu. Evet, yine geldik, buradayız. Hadi bakalım. Seans bir saat. Kadın bazen elli dakika tutuyor. Tekrar hoş geldiniz. Pencereyi biraz açalım, oda havallansın, dedi kadın. “Hayır açma lütfen, çok trafik sesi geliyor, rahatsız oluyorum,” diye düşündü genç kız. Açtı. Aferin. Eee nasıl hissediyoruz bakalım bugün? “İkimiz aynı şeyleri hissetmiyoruz. Hissetseydik aynı koltukta otururduk. Benim karşımda oturmazdınız.” İyiyim, teşekkürler. Siz nasılsınız? Teşekkür ederim ben de. Anlatın bana, haftanız nasıl geçti?

“Off...”

Genç kız oturuşunu düzeltti. Huzursuzlandı. Gözleri yine tablolara kaydı. Güçlü bir nefes verdi. Parmaklarındaki yüzükle oynadı bir süre. Bir saat. Elli dakika. Kol saatine bakmaya utandı. Sevmiyordu bu soruyu. Bir omuz silkip “İyi,” dedi. Peki, neler yaptınız gö-

rüşmeyeli? Seviyordu bu soruyu. Anlatmayı seviyordu ve terapisti dışında kimse onu lafını bölmeden can kulağıyla dinlemiyordu. “Can kulağıyla mı? Saati 130 avro. Pardon, elli dakikası. Velhasıl anlatalım bakalım. Bir tek saniyesini boş geçirmeyelim. Avronun hakkı bugün burada ve-ril-sin!”

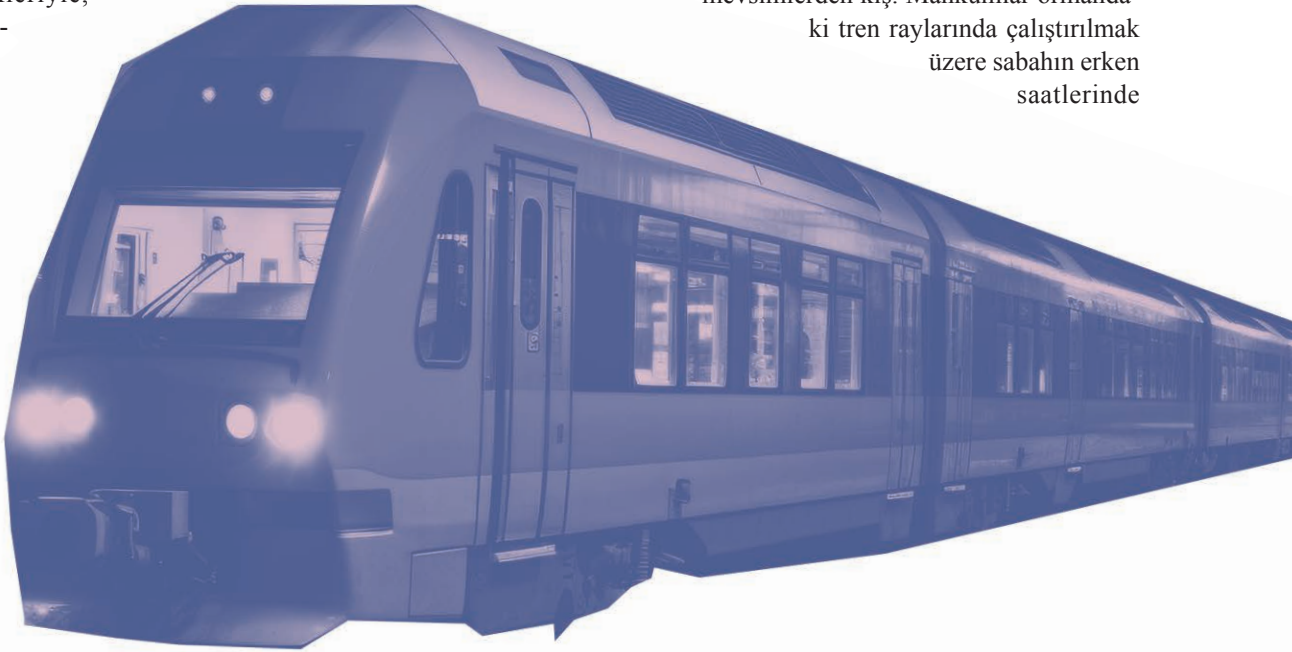
Ama işte... Olmuyordu. “Ne olmuyordu? Hissizlik böyle bir şey miydi?” Bu “anlatın bakalım” sorusunu seviyordu sevmesine ve şimdi detaylıca yaptığı her şeyi anlatabilirdi ama canı öylesine istemiyordu ki. Tek kelime etmek zor. Konuşmak güç. “Hem zaten niye niye niye... O kadar konuşuyoruz da ne oluyor? Ne değişiyor? Yaşıyoruz da ne oluyor sanki anlatıyoruz da ne?” Sizi bugün biraz durgun gördüm. Hmm, yine çok okudum, film izledim. Genelde evdeydim. Başka bir şey yapmadım. Anlıyorum, peki neler izlediniz? Bundan biraz bahsetmek ister misiniz? *Ye, Dua et, Sev...* Biliyor musunuz? Yok çıkaramadım. Julia Roberts başrolde. Seviyorum bu kadını. Birçok filmi izlemişimdir. Aa öyle mi, ben de severim ama şaşırdım şu an, bu filmi hiç duymamıştım. Konusu nedir? Mutsuz evliliğinin ardından eşinden boşanan ve kendini bulmak isteyen kadın yola çıkıyor ve gittiği ülkelerde – ülkeler farklı kıtalarda kalıyor – yemeyi, sevmeyi, dua etmeyi öğreniyor. Yani kendini sevmeyi, kendini hayatının merkezine koymayı öğreniyor diyebilirim. Bana bir nebze olsun iyi geldiğini söyleyebilirim. Ne zamandır izlemek istiyordum ama filmin ruhuna denk bir havada değildim şimdiye kadar. Sonra tam da bu zamanlar izlemem gerektiğini düşündüm ve izledim. Demek kendinize iyi gelecek şeyleri

belirleyebiliyorsunuz, ne güzel. Hmm. Ne okudunuz peki? *İnsanın Anlam Arayışı*’nı. Viktor Frankl okudunuz demek. Evet. Nasıl buldunuz? Kampta geçirdiği hayatını anlattığı yerler yeni değildi benim için. O konu hakkında çok okumuşluğum var. Ama hayatın anlamını bulma konusu... Bana pek işlemedi. Sizin hayatınızın anlamı nedir?

“Yok ki.” Bilemiyorum. Bulmakta zorlanıyorum açıkçası. Peki eskiden hayatınızın anlamı neydi? Yazmak sanırım. Yazdığım sürece vardım. O bile artık umurumda değil. Yazıyorum da ne oluyor? Şimdiye kadar insanlar yazmışlar da ne oldu? Ne kadarımız değişti? Yani ne bileyim, ben kalemlerimi, kitaplarımı seviyorum. Seviyordum. Artık görmek istemiyorum onları. Neden yani, neden? Bilinçli bir nesil yetiştirmek için çalışıyor, çabalıyordum. Artık çocuklar da umurumda değil. O kadar güzellik yayıyorum da ne oluyor? Biz çocukları güzelliğe şekillendirirken evdekiler inşa ettiğimiz çocukları yine bozuyorlar. Pis cehalet ve bilinçsizliklerle, görgüsüzlükleriyle, ka-

balıklarıyla kirletiyorlar çocuklarımızı. Biz eğitiyoruz, onlar bozuyor. Ne diye gelecek nesil için çabalıyorum? Kim için? Çok kıymet bilen var sanki. Ahh, çok öfkeleniyorum ailelere! Ya da öfkeleniyordum diyelim. Artık onlar da umurumda değil. Hiçbir şey değil. Beni hayata bağlayacak hiçbir şey yok. “Lütfen bana iyi gelecek şeyler söyle kadın... Ne kadarını okuyabiliyorsun bilemiyorum ama ben hiç iyi değilim.” Anlıyorum, demekle yetindi kadın. “Anlıyorum.”

İnsanın Anlam Arayışı’nı okudum dediniz az önce. Biliyorsunuz, kitabın bir bölümünde bir adamdan bahsediliyor. Ben de size kısaca bu adamı hatırlatmak istiyorum. Belki kendinizden bir şey bulursunuz. Terapist kadın gülümsedi. “Ne demek istedi ki?” Bu adam tutuklulardan biri. Evvelki gün ona verilen küçük bir parça ekmekten sadece bir iki parça ısırır geri kalanını pantolonunun diz cebine koyar. Gardiyanların vicdanına güvenmek yerine kendini en azından bir iki günlüğüne sağlama almış olur. Yani o bir iki gün diğer bütün ihtimallerden ölebilecek bile olsa en azından açlıktan ölmeyecek bu adam. Neyse işte, mevsimlerden kış. Mahkûmlar ormandaki tren raylarında çalıştırılmak üzere sabahın erken saatlerinde



yola çıkarlar. Orman karanlık, hava soğuk. Ağır işlerde çalışmaya başlarlar. Bir süre sonra güneş tepeden ağır ağır doğmaya başlar. Burası önemli, burayı iyi dinleyin lütfen. Bu mahkûm bir anlığına kazma küreğini bırakıp güneşe doğru bakar. Adamın dudaklarında inceden bir gülümseme belirir. O anda bir eli de usulca diz cebine gider. Oradaki bir parça ekmeğin varlığı ona güven verir. Ve her şeye ama her şeye rağmen güneşin doğuyor oluşu adamı yeniden umutlandırır. Düşünsenize bi, gardiyanlar istedikleri kadar mahkûmlara işkence etsinler veya yemek vermesinler. Bütün bunlara rağmen güneş doğuyor! Mahkûmları çatır çatır sebepsiz yere vuruyorlar. Bu vahşete rağmen güneş doğuyor! Güneşin kontrolü Nazilerin elinde değil. Ve her şeye rağmen güneşin doğuyor oluşu bu adama hayatta kalması, sabretmesi ve umut etmesi için yeniden bir anlam kazandırıyor. Güneş her sabah doğduğu sürece benim de yaşamak için, hayatta kalmak için bir anlamım var diye düşünüyor mahkûm.

Bir süre sessizlik hâkim oluyor odaya. Genç kız ve terapist bakışıyorlar. Terapist gülümsüyor ve anlatıklarının kızı işlemesi için ona bir süre tanıyor. Kız ise sadece başını sallamakla yetiniyor. Bu anlattıklarım sizde bir yer etti mi peki, diye soruyor kadın. Ne demek istediğinizi anladım. Siz bunları bir düşünün isterseniz. Düşünürüm. “Düşünmekten başka yaptığım bir iş yok zaten.” O hâlde haftaya bekliyorum sizi yine. “Ne! Bir saat oldu mu?” Belli etmeden kol saatine baktı kız. “Elli dakikaya iki var.” Duvardaki üç tabloya kaçamak bakış attıktan sonra üstünkörü vedalaşıp oradan ayrıldı.

Genç kız eve dönüş yolunda güneşin “her şeye rağmen” doğuyor oluşunu düşündü tek bir mimik oynatmadan. Tıpkı terapi odasında hissettiği gibi hissetti yine. “Hissiz miyim şu an gerçekten? Bu, duyguların nötr hâli mi?” Ne mutlu o mahkûma! Hayatının anlamını güneşte bulmuş. Ama benim için bir önemi yok bunun. Güneşin doğuyor oluşunun benim için bir ö-ne-mi yok. Tramvayın altı dakikası var. Durak kalabalık. Ve hava çok sıcak. Ah, güneş! Canımı acıttıyorsun, bir bilsen! Sen bir mahkûma hayattan vazgeçmemesi için nasıl bir anlam vermiş olabilirsin ki!

O adamın Nazi kampından sağ çıktığını da biliyorum üstelik. “Güneş kremi sürmüş müydüm?” Bir tramvay yaklaştı. Hayır, bu benimki değil. Benim hayatımın anlamı ne? Bir daha tutunabilecek miyim hayata? Dün gece yatmadan belirtileri araştırdım. İntihar eğilimi. İntihar eğilimi. Çok kalabalık. Çek şu köpeğini üzerimden. Leş gibi ter kokuyorsun. İntihar eğilimi. Anlıyorum bu insanları artık. Gençliğimde intihar etmiş insanlara hep sormak istemişimdir. Yav, de hele sen neden intihar ettin? Neler anlatırlardı kim bilir. Ben bilirim. Düşünmekten kafam çatlayacak. Zevk kaybı. Yorgunluk. Bütün gün yatıyorum. Hiçbir şey yapmak istemiyorum. İntihar eğilimi. Son üç dakika. Yedi durak gideceğim. Nereye gidiyorum? Ben hep bir yerlere gidiyorum... Varıp da ne yapacağım sanki? Depresyon mu, emin miyiz? Hani insan rahatsızlığına, hastalığına bir isim bulduğunda rahatlıyordu? Nerede okudum bunu? Bu nasıl klişe bir rahatsızlık böyle? Bir kere kimsenin gözünde bir değeri yok. Neyin var? Ha şey, ben biraz depresyondayım da. Üzgünüm, ciddiye alınacak bir rahatsızlık değil bu. Bak dinle sen şimdi beni, en son başıma ne geldi... E ama benim depresyonum? Ciddiye alınacak bir şey değil dedik ya! Değersiz bir hastalık bir kere. Boş ver sen şimdi onu. Beni dinle... Ama intihar eğilimi? Ya onu vakti gelince konuşuruz... Şimdi geçen pazartesi profesör derse geç kalınca biz de... Yani sınıftakiler ne yaptık dersin? Topluca sınıfı terk ettik, sanki o gün ders yokmuş gibi. Prof'u kandırmak için yani, anladın? Koridorda sürü hâlinde çıkışa doğru gülüşerek ilerlerken ne oldu dersin? Profesör de birden çıkmasını mı karşımıza!.. Ama ben iyi değilim! Olsun, bak sonra ne oldu, bir dinle beni... Ama depresyon! Ya nesen sen, çocuk mu? Depresyon lisedeyken vardı. Kaç yaşıydın, otuz falan değil mi? Bu yaşa depresyon mu kalır, saçmalama istersen...

Hayır efendim, her şeye rağmen güneşin doğuyor olması bana yetmiyor! Benim hayatımda bir anlama ihtiyacım var. Çok yorgun hissediyorum. Sonsuz bir dinlenme tesisine varmak da istemiyorum, bundan da şüphesiz eminim. Ama bu benimkine de yaşamak mı

denir? Alnım yandı beklerken. “Güneş kremi sürmüş müydüm?”

Genç kız başını kaldırıp tramvayın geliş saatini gösteren ekrana baktı. Altı dakika var. Gerildi. Terapi odasına giden yollar sancılıydı. Ayakları geri geri gidiyordu. Ne anlatacağım? Konuşmak istemiyorum. Yedi durak sonra oradayım. Gece yine uyuyamadım. Göz altlarına kapatıcı uygulamadım. Hem ne için, kim için yapacağım bunu? Durakta bekleyen kadının yanındaki çocuk ağaç dallarına asılıyor. Yazık. Ne diye bunca zaman öğretmenlik yaptım! Hiçbir güzel-lik öğretememişiz. Aileler ve bilinçsizlikleri. Aileler ve kirleri. Üç dakika. Ne anlatacağım? Bir saat oturacağım orada. Bir tramvay yaklaşıyor. Bu benimki değil. Kadın ve çocuk biniyorlar. Cehenneme kadar yolunuz var. Hiçbir şey yapmak istemiyorum. Yürümek istemiyorum. Konuşmak istemiyorum. Tramvay geliyor. Dikilmek istemiyorum. Klimasız olan tramvay bu. Allah kahretsin sizi! Yedi durak. Buradayım. İşte geldim. Biraz gülümse. Hiç hâlim yok!

Siz buyurun geçin lütfen, ben birazdan geliyorum. Genç kız bir şey söylemeden her zamanki yerine oturdu. Küçük odada iki kişilik mavi bir koltuk. Üzerinde bir sürü desenli yastık. Karşısında bir sandalye. Buraya terapist oturuyor. Terapistin sandalyesinin bulunduğu duvarda çaprazlamasına alt alta duran üç tane tablo asılı. Orman ve insan temalı tablolar. Özellikle birinde insanın kafasının içinde koyu yeşil bir orman görünüyor. Kız özellikle bu tabloya dalıp gitti. O sırada terapistin odaya girdiğini, havalansın diye pencereyi açtığını, pencereden içeri dalga dalga yayılan trafik gürültüsünü ve terapistin bugün kendisini nasıl hissettiğine dair yönelttiği soruyu duymadı. Kadın, önce genç danışanının kilitlendiği tabloya baktı sonra kıza döndü. Tabloya daldığınızı görüyorum. Ne hissediyorsunuz bu tabloyu gördüğünüzde? Size neyi çağırştırıyor? Orada kendinizle alakalı neler görüyorsunuz? Bana kafanızın içindekileri anlatmak ister misiniz?

Bu insanın kafasının içindeki ormanda neden güneş doğmamış?



BELKIS KILIÇ

Avusturya – Viyana

Kırlangıç Ağırılığında

FATMA TÜRK

Güneşten bir parça kesip evin ortasına yerleştirmek istiyorum. Ama gel gör ki güneşin buralara uğradığı yok. Göçmen kuşlar da yok. Göçmen insanlar var bu memlekette bolca. Kuşların tercih ettiğı sebepten ötürü değıl stelik. Bu bir tercih bile değıl. Anne ve babaların aldığı antidemokratik kararlardan, geleceğın belirsiz günlerini daha da belirsizleştirmek adına attığı isabetsiz adımlardan biri. Belki de kader. Boyun eğilmesi gereken türden bir şey. Henüz seemediğınız ama yaşamak zorunda kaldığınız, seçecek yaştayken de bırakmadığınız şeyler oldu mu hiç? Benim oldu.

Birazdan okul vakti. Eve çok uzak olmadığını biliyorum sadece. Döneme herkesten iki ay geç başlamam dışında başka bir sorun görmeyen babama, Almanca bilmediğimi hatırlatmak istiyorum. Ancak bu çabaya girmiyorum, sesimin ona gitmediğini bilecek yaştayım çünkü. Kardeşimle birlikte hazırlanmaya başlıyoruz. Biz aynanın karşısında saçlarımızı tarayıp düzeltirken mutfakta tık yok. Mutfak boş. Alıştığımız o seslerin hiçbiri yok. Annemizin yokluğunu kulaklarımız aracılığıyla yeniden hatırlıyoruz.

Kulak hafızası diye bir şey olduğunu ğreniyorum o gün. Salarımızı rmeye çalışırken tabakların çıkardığı seslerin yokluğuna, bildiğim en yakın kişinin yokluğuna karışıyor. Yzleşmenin ne demek olduğunu henüz bilmiyorum. Tek kavradığım hakikat, bundan böyle güne daha erken başlamamız gerektiğı. Beslenme ve okul antalarımızın kendi kendine hazırlanmadığını da o gün ğreniyorum. Bir annenin gün boyunca yaptığı her şeyi birinin tam tekmil devralması gerekiyor.

Evin büyüğü olduğum için namluların bana çevrildiğini görebiliyorum. Sonra aynadaki eğri büğrü rglerime bakıp “Herkes kendi çantasını kendi hazırlasın,” diyorum kardeşime. fkem benden daha çabuk büyüyor burada. Damarlarımda dolaşan bir şeye dönüşüyor. Kan değıl bu, başka bir şey. Büyümek istemiyorum.

Eniştemi bekliyoruz aşağıda. Bize okulun yolunu gösterecek. Yüzlerce kez getiğı ve karış karış ezberlediğı sokağı anlatırken türlü duygular alçalıp yükseliyor sesinde. Soğuk ve sıcak arası bir şey. Başa gelen çekilir vurgusuyla acıma duygusu üst üste binmiş tuhaf bir coşku sezinliyorum sesinde. Biz de bu yollardan çoktan geçtik, sesi bu. *Mittelstrasse* boyunca elde ettiğim tek netice, buradaki varlığımızın bir kader oluşu. Kader bilgisinin insanı uyuşturan bir şeye dönüştüğünü de yine o gün kavrıyorum.

“Evden çıkınca dümdüz gidiyorsunuz, kilisenin nnden sağı döndünüz m, okul hemen karşınızda,” diyor eniştem. Otomat gibi konuşuyor. Gözlerinin ağızına katılmadığını fark ediyorum. Tepeden tırnağı bizi szmekle meşguller. “Ellerinizi montunuzun içinden çıkarın,” diyor hafif azarlayan bir tonda. Montumuzun kollarının buna izin vermediğini, bize büyük gelenin sadece montlar olmadığını görmüyor. Bu evler, bu sokak, Herz-Jesu Kilisesi topyekn büyük geliyor bize. Kardeşim ve ben, birbirimize hiç itiraf etmesek de o günden sonra kaplumbağalara yknyoruz. Kck sığınma isteğimize müsamaha gösteremeyen eniştemi dvyorum gözlerimle.



Nihayet okuldayız. *Hildaschule*. Küçük gövdelerimizi yutmaya hazır dev bir balinanın ağzı gibi karşılıyor bizi. Kiremit rengi iri taşlar birleşerek bu Gotik üsluptaki okulu oluşturmuşlar. Taş binaların arasında giderek taşlaşacağımı düşünüyorum bir an. Korkuyorum. Umudun; hafif, uçuş uçuş bir şey olduğunu, bu beton şehrin ortasında tezahür edemeyeceğini geçiriyorum aklımdan. Sürekli bir tereddüt kazanı kaynıyor içimde. Duraksıyorum. Elime soğuk bir şey geliyor. Kardeşimin, avucuma yerleşmeye çalışan buzdan parmaklarını hissediyorum. İki soğuk elin bir sıcak el etmediğini, abla etiketiyle abla olunamadığını, bu ülkede serçe kalınamayacağını, atmaca değilse bile kırlangıç olunması gerektiğini de o gün öğreniyorum.

Zil çalıyor. Ama aşına olduğum şekilde değil. Kilişenin önünde duyduğum çan sesinin uzatılmış hâli. İlk dersin sona ermesiyle atmacalar dışarı fırlıyor. O an fark ediyorum yerdeki dev sarı yaprakları. Kısacık ömrümde görmediğim kadar büyük yapraklar. Büyük ve kalın. “Ahornblätter!” diyor eniştem. “Akçağaç yaprakları. Çok güzel değil mi?” Gülümsüyorum. Bü-

yüleniyorum gerçekten. Yıldızlarını yere düşürmüş bir gök... Cıvıldaayan çocukların avuçları arasında havalandıran ve tekrar yağın yaprakların hissettirisi. Külleri canlandıran bir ses cümbüşü. İkinci ders zili çalıyor. Umudun yeniden uçup geldiğini hissediyorum o an. Okuldaki ve hatta hayatın diğer bütün evrelerindeki derslerin tamamı başlayabilir. “Ben hazırım!” diyorum, çünkü zaten bir kırlangıç olduğumu da o gün öğreniyorum.



FATMA TÜRK

Almanya - Mannheim

Yeniden Güler Gökyüzü

ZELİHA YILMAZ



dada derin bir sessizlik hâkimdi. Tam karşıda duran beyaz devasa pencereden usulca gökyüzüne bakarak bir medet umdu. Her baktığında onu huşuya davet eden gökyüzü bu sefer korkunç bir ızdırap uyandırmıştı ruhunda. Rüzgâr kulaklarında delici bir ısıklık çalıyor, karar-mış bulutlar birazdan tüm öfkesini kusacak gibi hızlıca hareket ediyorlardı. Çok geçmeden sağanak yağış başladı, sert rüzgâra dayanamayan akçaağaç sararmış yapraklarını bir bir savurdu toprağa. O esnada yaprakların düşüşünü gözleri ile takip etti. Sonrasında bir irkilme ve yeniden uyanıklık hâli. Bu sefer başını biraz daha ileri uzatıp pencerenin kör noktasında kalan oyun parkına dikti gözlerini. Boş bir salıncak hoyrat rüzgâr nedeniyle bir sağa bir sola, bir ileri bir geri sallanıyordu. Kendini o salıncakta oturur hâlde hayal etti, saçları sırlıslıklam olmuş, soğuk ve sert rüzgârdan çatlamış ellerini iki bacağının arasına öylesine salıvermiş, bedenini ha-

fifçe öne eğmiş ve gözlerini tek bir noktaya mıhlamış şekilde. Hissetmek istiyordu yağmuru, rüzgârı, soğuğu tüm hücrelerinde. Yeniden yaşadığını hissetmek istiyordu.

Gerçeklik ve hayal arasındaki bu gelgitleri onu fazlasıyla hırpalıyor ve gün geçtikçe gerçeklik algısını yitiriyordu sanki. Bazen tatlı hayallere dalıp ruhundaki acılara gem vursa da çoğunlukla aklında beliren hayal ürünü sahneler karanlık ve korkutucuydu. Sıradan bir günde, sıradan bir yerde yaşadığı sıradan bir olay onda şüphe yaratmaya yetiyordu. Emin olamıyordu. Örneğin; başka bir çift gözün teyidinde ihtiyaç duyuyordu çoğu zaman. Neyin hayal neyin gerçekte yaşanmış olduğunun ayırdına varamıyordu. Bu korkunç bir duyguydu. En basit görüntüler dahi zihninde karmaşaya neden oluyor, onu içinden çıkılmaz bir ızdıraba sevk ediyordu. Neden bu kadar şüpheli olmuştu? Müthiş bir merak içerisindey-



di. Zihninin karanlık dehlizlerinde eski ona rastlamak için durmaksızın dolanıyor fakat bulamıyordu. Çıldırarak üzereydi. Beyninin içinde bir kakofoni hâkimdi, düşünceleri fazlasıyla ses çıkarıyor ve onu rahatsız ediyorlardı. Durmaksızın bir endişe hâlindeydi ve aklının ürettiği korkunç senaryoların onda yarattığı yoğun kaygılarla boğuşuyordu.

Bu ruhsal bir buhran anıydı yine. İki elini yüzüne sertçe kapatıp “Sus artık, sus artık!” diye defalarca tekrar etti içinden, aklında dolanan olumsuz cümleleri ve ürkütücü senaryoları bir an olsun susturabilmek istiyordu. Mücadelesi bir süre devam etti, düşündükçe bir bataklığa saplanmış gibi daha da derinlere daldı, duygularını kontrol etmekte zorlanıyordu. Böyle anlarda yapabildiği tek eylem vardı: Ağlamak. Hüngür hüngür ağlamak. Kendine güve-

nen, neşe dolu, o dirayetli genç adam gidiyor acziyetin doruklarını yaşayan ufacık bir erkek çocuğu belirliyordu birden. Böyle anlarda en çok annesinin varlığına ihtiyaç duyuyordu. Belki de ruhundaki yaraları annesine öptürürse geçeceğine inanıyordu. İçindeki fırtına dışarıdaki fırtınadan daha sertti ama çıt çıkmıyordu etrafta. Bu sessiz fırtınaydı.

Bir süre sonra odanın sessizliğini sevimsiz hemşire Meriç’in gür sesi bölmüştü “Emre Bey, psikiyatristiniz sizi bekliyor, görüşmeniz var.” Emre oturduğu yere çakılmış gibi zorlanarak olabildiğince ağır ve usul bir şekilde ayağa kalktı. Yatağın kenarında duran sandalyeden son bir destek alıp hemşireye yöneldi. Hastanenin dar koridorlarında beraber ilerlediler. Etrafta gördüklerine kaçamak bakışlar atıyor, insanları göz ucuyla süzüyordu. Kendini bir

türlü güvende hissedemiyordu burada. Ya kötü bir şey olursa? Bir an olsun bu yıpratıcı düşünceden arındıramıyordu kendini. İnsan hiç mi güvenmezdi bir şeye, bir kimseye... Güvenmiyordu işte. Korkularından uzaklaşamıyordu. Yeniden sağlıklı düşünbilme ümidini de yitirmiş gibiydi. Adımları onu psikoterapi seansına yaklaştırsa da hisleri sırtından tutmuş geri geri çekiyordu. Her görüşme bir yüzleşme, bir iç hesaplaşma demekti çünkü Emre için. Acıları ve korkuları ile en şeffaf hâlleri ile karşılaşması onu sarsıyordu her defasında. Buna tekrardan hazır mıydı bilmiyordu. Ne acı insanın kendini ararken yine en çok kendisinden kaçması diye düşündü içinden.

“Hoş geldiniz Emre Bey, buyurun oturun. Bugün nasıl hissediyorsunuz bakalım?”

Ruhuma incecik kıymıklar batıyor sanki, canım ya-
nıyor, ruhum sancılanıyor. Siz bilir misiniz ruhun
sancısını Doktor Bey?

“Son günlerde sizi en çok meşgul eden düşüncele-
riniz veya duygularınızdan bahseder misiniz bana
biraz?”

“Kaygı! Her an, her saniye kaygı hissediyorum,
yerli yersiz kaygı hissediyorum. Şimdi soracak-
sınız bana haklı olarak, sizi kaygılandıran şeyler
neler diye. İnanın bir cevabım yok, bilmiyorum.
İçimde sürekli bir korku var, nedenli, nedensiz. Bu
beni çıldırtıyor, dayanamıyorum Doktor Bey, anlı-
yor musunuz? Bu duruma tahammül edemiyorum
artık! Yalvarırım size bir şey yapın, çekin çıkarın
beni bu girdaptan. Yalvarırım!”

“Çocuk Emre nelerden korkardı, hatırlıyor musu-
nuz?”

“Sanırım çok şeyden. Bugün geriye dönüp baktı-
ğımda bana korkmaktan başka bir şey öğretilmedi-
ğini görüyorum. Bu yüzden büyüklerime öfkeliyim
bile diyebilirim. Beni asla cesur yetiştirmediler, her
zaman fazla temkinli bir çocuktum. Korku, gölgem
gibi takip ediyordu sanki beni. Ben o küçük, korkak
Emre olmak istemiyorum artık. Bu isteği anlayabi-
liyor musunuz Doktor Bey?”

“Anlıyorum.”

Konuşma terapisi bir süre daha devam etmişti. Oda-
sına dönerken yine düşünceler sarmıştı beynini.

Anlıyor muydu onu gerçekten doktor? Yaşamayan
nerden bilirdi bir başkasının korkularını, endişele-
rini, acılarını. Fazlasıyla hırpalanmış ve duygusal
hissediyordu, odaya vardığında gözyaşları süzü-
lüyordu hâlâ yanaklarından. O ağladıkça ruhuna
sular serpiliyor, ferahlıyordu bir nevi. Bu yüzden
durdurmadı gözyaşlarını. O esnada dikti yine göz-
lerini gökyüzüne. Sabah kararmış bulutların hâkim
olduğu, kasvetli gökyüzü şimdi kusursuz bir mavi-
ye boyanmış şekilde gülümsüyordu Emre’ye. Mavi
gökyüzü içinde yeniden bir umut ışığı yakmış, bir
gün bu hastane odasından ruhuna şifa bulmuş şe-
kilde ayrıldığını hayal etmesini sağlamıştı. İçinde
yeşeren ümit ile birlikte dilinden düşmeyen türkü-
yü mırıldanmaya başlamıştı.

*Ne ağlarsın benim zülfü siyahım
Bu da gelir bu da geçer ağlama
Göklere erişti figanım ahım
Bu da gelir bu da geçer ağlama*

*Bir gülün çevresi dikendir hardır
Bülbül har elinde ah ile zardır
Ne de olsa kışın sonu bahardır
Bu da gelir bu da geçer ağlama*

Hastanedeki tedavisi tam altı ay sürmüştü ve altı ayın
sonunda nihayet sıkıntılı günleri geride kalmış-
tı Emre’nin. Ama tüm bedeninde o zorlu günlerin
izlerini taşıyordu. Ruhsal olarak yıprandığı kadar,
fiziksel olarak da çok yıpranmış ve çok değişmiş-
ti. Tedavide kullanılan ilaçlar nedeniyle fazlasıyla
kilo almış, yaşadığı ağır depresyon ve stres saçları-
nın dökülmesine neden olmuştu. Aynaya baktığında
karşısında eski Emre’yi göremiyordu. Bedenindeki
ve ruhundaki tüm olumsuz kalıntıları silmeye ka-
rarlıydı ama. İçinde öyle yoğun bir azim ve heves
barındırıyordu ki düzenli spor ve beslenme ile kısa
sürede eski görünümüne kavuşmuş ve nihayet gele-
ceği ile ilgili ciddi kararlar alabilecek gücü de ken-
dinde bulmuştu. Düşünüyordu hangi mesleği icra
etmeliydi, hangi meslek onu mutlu edebilirdi.

Yine bir gün ne istediği konusunda kendiyile muha-
sebe hâlindeyken çocuk Emre’nin nelerden mutlu
olduğunu, en çok nelerle oynadığını, meşgul oldu-
ğunu düşünmeye başladı. Zaten ruhu ile fazlasıyla
haşır neşir olması sebebiyle sıkça çocukluğuna
döner ve küçük Emre’yi bir de yetişkin gözünden
seyrederdi. Yine geriye dönüp düşündüğü bir anda

birden ufak bir anı belirmişti gözünün önünde. Mahalleden arkadaşlarla futbol oynarlarken sağanak yağış başlamış, toprak zemin ise yoğun yağış nedeniyle çamur karmıştı. Diğer çocuklar yağmura aldırış etmeden maça devam ederken Emre'nin gözleri birden sahanın kenarındaki su birikintisine kaymıştı. Yağmur şiddetini artırdıkça su birikintisi toprakla iyice karışmış ve çamura dönüşmüştü. Bu olay Emre'ye çok ilginç gelmişti ki birden oyundan fırlayıp kendini çamur yığınının başında bulmuştu. Yere çömelip damlaların toprakla birleşip bütünleşmesini seyre dalmıştı. Gözlerini bir an olsun ayıramamıştı gördüğü manzaradan. Bu onun için olağanüstü bir andı. Arkadaşları “Hey Emre gelsene bak gol yiyeceğiz senin yüzünden!” diye serzenişte bulunuyor fakat Emre hiçbirine aldırış etmiyordu. Tam aksine o yere oturmuş çamurdan çeşit çeşit şekiller yapmaya koyulmuştu. Önce küçük bir ağaç, sonra bir araba, bir ev derken bir de bakmış etrafı çitlerle kaplı şirin bir ev yapıvermiş çamurdan hatta minik de bir köpek koymuş evin bahçesine.

Maç bitimi birkaç arkadaşı yanına koşup “Ne yapıyorsun oğlum sen burada, maçın ortasında sahadan çıkılır mı hiç? Hem bu da ne, bu saçma şeyleri yapmak için mi bıraktın maçı? Manyaksın sen oğlum!” deyip Emre'nin daha kendisini ifade etmesine bile fırsat vermeden alaycı gülüşleriyle koşarak uzaklaşmışlardı yanından. Arkadaşlarının alaycı tavrı kalbini kırmış olsa da o çamurla oynamaktan inanılmaz zevk almış ve ortaya çıkan eseriyle içten içe gurur duymuştu. Zaten biliyordu, o diğerlerinden daima farklı bir çocuktü. Bunu sınıf öğretmeni de her veli toplantısında dile getirir, anne babasına “Lütfen Emre'yi bir sanat atölyesine kaydettilir, çok yetenekli bir çocuk, yaşına göre müthiş resimler çiziyor, el becerisi gerektiren her derste başarı gösteriyor,” derdi. Tabii, bu öneri ailesinin maddi sıkıntıları nedeniyle hiçbir zaman hayata geçirilememişti. Sanat onun ruhunda zaten hep var olmuş ancak imkânsızlıklar nedeniyle içinde hep ukde olarak kalmıştı.

İşte şimdi tam zamanı dedi kendi kendine “Ayağa kalk ve içindeki bu hevesin peşinden koş!” Artık yetişkin biriydi ve bahanelere sığınacak bir durum da yoktu. Hiç vakit kaybetmeden hep hayalini kurduğu Mimar Sinan Üniversitesi Heykel Bölümüne

girebilmek için harekete geçti. Yetenek sınavını başarıyla geçip nihayet Mimar Sinanlı olmuştu. Tüm sevdikleri onunla gurur duyuyor ve çok daha güzel başarılar elde edeceğine inanıyordu. Üniversitenin atölyesi onun için bir rehabilitasyon merkezi gibiydi. Dersler dışında da özel izin isteyip atölyede saatlerce vakit geçiriyordu. Ruhundaki izleri yaptığı heykellere yansıtıyor, müthiş eserler çıkarıyordu ortaya. Eserleri herkes tarafından beğeniliyor, sergilerde yer alıyor, yarışmalarda ödüller kazanıyordu. Eğitim hayatı boyunca dikkatleri üzerine çekmeyi başarmış ve üniversiteden derece ile mezun olup bir de üstün başarı ödülüne layık görülmüştü.

Mezuniyet konuşmasında kürsüye çıktığında onu gururlu gözlerle anne babası, kız kardeşleri, en yakın arkadaşları ve öğretmenleri izliyordu. Ve bir de yalnızca ona görünen, kalp gözü ile gördüğü minik Emre. Müthiş heyecanlı ve bir yandan da huzurlu bir andı bu. Çünkü bu bir zafer anıydı Emre için. Hiç de kolay kazanılmamış bir zafer. Konuşmasını tüm sevdiklerine teşekkür ederek sonlandırmak istemiş en sona ise kendi için söyleyeceği birkaç satır bırakmıştı.

“Çocukluk hayallerine bugün yeniden dokunma cesareti gösteren yetişkin Emre'ye ve elbette o küçük ve maharetli elleriyle çamurdan eserler yapan, bugüne ta o günlerden ışık tutan küçük Emre'ye sonsuz müteşekkir ve minnettarım!”

Başardın çocuk!



ZELİHA YILMAZ

Avusturya - Viyana

Ölünün Hafızası

ECEM TUBA HIZARCI

*Çünkü gecelerden hep bir kötülük akar, karanlık boğar.
Çünkü "karanlık kimseyi çağıramaz kendi adıyla"*

Bana bir sır ver ceset. Söyle bana, nasıl bu kadar gergin öldü bedeninin. Ne zaman çürüyeceksin, ilk sinek ne zaman konacak soğuk bedenine? Ayaklan, fısılda kulağıma, kim kıydı sana? Sarsılsın tüm düşlerim kâbuslara doğru. Nasıl sapladı o bıçağı tekrar tekrar, tenine, onlarca tekrarlar? Hâlâ acıyor mu acaba? Bu yaraların ağrısına, ölüm son veriyor mu cidden? Haydi, izin ver de işimi yapayım ceset, uyan artık yorma beni. Sana bakarken gözlerim yanıyor zaten, dudaklarından geçemiyorsa kelimeler, göster yaşadıklarını bana. Beni bu karanlıkta, soğuk cesedinle tek bırakma. Korkunç görünüyorsun, seni asla unutmayacağımı sen de biliyorsun. Eve gitsem uyumam bu saatten sonra. Paylaş benimle ömrünün en kara anlarını, son nefesinin sesini.

Ah! Kımıldadın! Gördüm seni, kaçamazsın. Parmakların kıpırdadı; acıyor, biliyorum, o kırık kemikler sızlar ama uyanmazsan ben işimi yapamam. Ölümünü çözmem gerekiyor, hızlı bitirelim bu işi. Ne senin canın daha fazla yansın ne de benim ruhum daha çok çalkalansın. Kusmak istiyorum kokun çok ağırlaşıyor, maskem yetmiyor, *ceset*. Biraz daha gayret göster. Biliyorum, çok savaştın, kalan gücünü de kullan, bulalım katilini. Beni anlıyorsun değil mi? Yardım

etmezsen buruk kalbinle göçüp gidersin buralardan. Evet, evet, bakma bana o kristal gözlerle; farkındayım bu hayat sana pek iyi davranmamış, senden kötüsü de var, için delik deşik ama tek bir parçasın. Birkaç hafta önce bir adam vardı, küllerine sordum sorularımı, rüzgâr olmasa bulamazdık katilini. Ne kadar dehşet verici, değil mi? Ayaklan artık. Güzel... İş birliğinden anlamam beni mutlu etti. Sence ne tarafa gitmeliyiz? Zihninde bir adam gördüm, gözlükler küçük duruyor onun yüzünde, o kadar kötülük taşıyan birinin hiçbir şeyi orantılı olamaz, biliyorsun değil mi? Kötülük hücrelere sızar, onların şeklini değiştirir, kıvamsızdır o, bir o kadar da boyutsuz. Açıklayamazsın ne kadar vahşet dolu bir canavar olduğunu, kelimeler bir türlü yetmez, küsüp gider.

Biraz eğri yürüyorsun, umarım canın acımıyordur. Tırnağın düşmek üzere, onu kaybetme. İnan bana, kimse bir ceset parçası bulmak istemez. Neden duruyorsun? Hmm, bu ev mi? Anladım. Sen de gel, korkudan ölmez, onu daha korkunç hâller bekliyorsun...

Merdivenlerin en tepesinde olmasına şaşırmadım. Kötülük ya yere yakın ya da binaların zirvesinde saklanıyor artık. Düşüncelerini duyuyorum, onun



gerçekten pişman olabileceğine inanıyor musun? Umarım içerde bir ayna vardır, ne kadar paramparça olduğunu görmene gerekiyor. Sen kötülüğün arkasında bıraktığı bir yığınsın, delik deşiksın. Üzülme, intikamını alacaksın, söz veriyorum, olayı çözdüğüm anda seni onunla yalnız bırakacağım. Sonra dile benden ne dilerse.

Yaklaştık.

Hızlan biraz, kimsenin bizi görmesini istemeyiz, değil mi? Bir kat kaldı, bir kat ve... Kapı. En eğlenceli kısım bu. İçeriye girdiğimizde saklan, seni hemen görmesini istemiyorum. Önce açıklasın, sonra cinayetiyle yüzleşsin. Burada bekle.

Ceset kapının önünde yıpranırken yavaş adımlarla televizyon sesini takip ettim. Ekranın karşısında oturan adam hiç de tehlikeli durmuyordu; elinde bir şişle film seyrediyordu. Kendi senaryosuyla yüzleşmek yerine hayalî bir yere odaklanıyordu aptal. Biraz sonra kapana kısılan bir fare gibi kıvranacaktı. Beni duymadı, omzuna dokunduğumda yerinden zıpladı ve hızla ayaklanıp bana baktı: “Sen de kimsin!”

“İyi akşamlar. Size birkaç soru sormam gerekiyor.”

“Çıldırдың mı sen? Çık evimden!”

Sinirliydi, gözleri kırmızıydı, damarları şişti. Hızlı olmalıydım, ölüm bana ulaşmamalıydı. “Üç gece önce otuz yaşlarında bir kadını öldürdünüz. Silahı nereye sakladınız?”

“Ben kimseyi öldürmedim!” diye haykırdı bana doğru yaklaşarak. “Çık buradan seni... Bu da ne?”

Odada eskimiş et kokusu yayıldığında arkamı dönmeden adamın neden aniden bu kadar şaşırıldığını anladım. Ölüler laftan anlamıyordu! Altı üstü beklemesi gerekirken tüm planım suya düştü. Sinirle kenara çekildim. Ne yaparsan yap, bana bilgileri ver ki ölümün taşlara kazılsın.

Burada işim bitti. Gece kapladı toprağı, karabasanlar benimle uyandı, ben kayboldum içlerinde.

Gecenin karanlığında kaybolan bir gölge var. Her saniye sise karışıp geçtiği yerlerde korkunun nefesini bırakıyor. İçinden geçenin tenine yapıyor, hücrelerine girip dehşeti kanına akıtıyor. Düşünceler o an çılgınlara dönüşüyor. Korkunun kapını, ölümün ka-

pısında yıkılıp onu yalvarmaya sürükleyecek kadar yoğun duygular barındırıyor. Katı karanlığın varlığı yıldızların ışığını tek tek söndürüyor, geriye daha da zifirî dehşet bırakıyor. Artık kimse onu görmüyor.

Sis ve gölge. Başka hiçbir mürekkep geceyi lekelemiyor. Ayın onu bulmaya çalıştığı belli. Her karanlıkta Karabasan Bey'i arıyor; insanların zihnini parçalayan Karabasan Bey. Gerçekleri sarsan katı karanlık.

Adımlar sokağın sakinliğini bozduğunda Karabasan dikkat kesiliyor, yavaşça sesin sahibini arıyor. Bir yerlerde biri yaklaşan dehşeti sezmiyor, Karabasan Bey'in elleri gözlerinin önüne düşüp dünya köreldiğinde, artık geriye hiçbir şey kalmıyor. Zaman geçiyor, ruhu kemiriliyor, kaçmak imkânsız, vücudu bir heykel gibi yerinde duruyor, yardım çağırmak için sesine ulaşması gerekiyor ancak korku sesi ışığa çekiyor, karanlıkta sadece sessizliği bırakıyor. Karabasan Bey yine istediğine ulaşıyor, besleniyor, karanlık daha da büyüyor.

Genişliyor,

kaplıyor,

kemikleri sarmalıyor.

Gölge oluyor. Işığa parlaması için yer veriyor. Çünkü onsuz kayboluyor. Karabasan Bey caniliği yıkmak adına, onu kandırıyor. Onun kaçmasına izin vermiyor.

Gölgeler, gölgeler, karabasan dolu gölgeler. Duvarı saran karanlık biçimleri yaşatmasa kim alacaktı çürütenlerin kokusunu? Karabasan Bey geceye karıştı. Şehrin bir yerinde izleri kaldı, cinayeti işleyen bey, sokaklarda çığlıkları dinleyen bey, hepsinin suçları patladı ve göklerde yıldız oldu.

dipnot

1 İsmet Özel. "Kaçış". *Erbain: Kırk Yılın Şiirleri*.



ECEM TUBA HIZARCI

Fransa – Nancy



Âlem'in Çırpınışları

GÜLSÜM DURNA

Kanatları gökyüzünde hasretin resmini çizerken çırpışında da farklı bir makamda özlemin tınısı duyuluyordu. Safir, batının kara bulutlarını ardında bırakıp doğunun güneşiyle selamlanıyordu. Güneşin zerrelere önce tüylerine, ardından kalbine işliyordu ve küllerinden yeniden doğuyordu. Doğup büyüdüğü toprakların özlemiyle geçmişti altı ay. Dile kolay ama yaşayana zor. Aldığı vatan kokusu ona çocukluğunu hatırlattı. Yumurtadan ilk çıkışı, kardeşiyle oynadığı oyunlar, ilk uçuş deneyimleri, ilk göç rotası. Zihniyle geçmişte dolaştı sonra sesli ve bir o kadar ürkütücü bir sesle irkildi. Nabızı hızlandı. Kanatlarını saniyede çift çırpıyor, göz bebekleri büyüdükçe büyüyordu. Yuvasına az bir mesafe kala o sesi tekrar duydu ama bu sefer daha yakından, daha acı ve daha korkunç. Boz tüylü kanatlarıyla inişe hazırlandı. Yeryüzüne gittikçe yaklaşıyor, yaklaştıkça sis bulutlarının arasında kayboluyordu. Sis in ardından bir koku, onun arındaysa bir vahşet belirliyordu. Yere ayak basmasına ramak kalmıştı ki gördükleri Safir'e

yetmişti. Serap mıydı bu hem de en kötüsünden? Serap güzel olurdu çünkü. Gerçekti...

Yer ve gök arasında olan bu olaylar gerçektir. Gökyüzünden kurşun yağıyor, sokakta ölümler oynuyor, şehri enkazlar kaplıyordu. Artık buralar hiç olmadığı kadar renksiz, hiç olmadığı kadar acımasızdı. İnsanlar bu toprakları işgal etmiş ve gördükleri her hayvanı, küçük, büyük, evcil vahşi demeden öldürüyorlardı. Safir öylece kaldı. İlk uçuşta sevdiği bülbül yatıyordu yerde. Ak tüyleri artık kandan ibaretti. Artık o bülbül sesi kesilmiş, sonsuza dek susmuştu. Tekrar o dehşetli ses duyuldu. Safir korkudan sıçrayıp olabildiğince yükseğe uçmaya başladı. Bunların bir kâbus olması için dua ediyordu. Ama o sesler hiç susmuyordu. Her kanat çırpışta bir kurşun Safir'i yanı başından sıyrıyordu. Kanatlarını daha hızlı çırpmalıydı, çırpıyordu. Yükseldikçe gökyüzü ona kucak açıyordu sanki. Aşağıda bir gerçek olduğunu unutturacak kadar hoş görünüyordu bulutlar. Buna aldanmamalı, artık yuvasına varmalıydı. Geride bir yuva kalmışsa...



Çırpışlarını yavaşlattı, kanatları bulutları bıçak gibi kesiyordu. Her alçalmada sesler kulağında daha çok yankılanıyordu. Yeryüzüne yaklaştıkça yankı aslına dönüşüyordu. Yere indi, yer sallandı. Bir adım attı, ağaç devrildi. Yukarıya baktı, yuvası yıkıldı. Gözleri önünde her şey un ufak oluyordu. Anne babasından geriye sadece tüyleri kalmıştı. Bülbüller ağıt yakmaya, kurtlar uzunca ulumaya başladı. Hayvanlar âlemi elemle doldu.

Safir'in kalbindeki acı, sessiz bir volkanın uykusundan uyanması gibi sakin bir o kadar da hararetle alevleniyordu. Güneş ışınları, hem acının içindeki karanlığı daha da derinleştiriyor hem de Safir'in içindeki yangını besliyordu. Öfkenin nabızı arttıkça kalbin ritmini belirginleştiriyor; öfke ona bir yük değil yol-daş oluyordu. Boz tüylü kanatları ala boyanmış, her çırpışında öfke ve hüznün ortak rüzgârını estiriyordu. Çevredeki hayvanlar Safir'in içinde yükselen fırtınayı sezmış olacaklar ki her çırpışında etrafı kalabalıklaşıyor, aylardır sessizliğe mahkûm edilenler birer birer

fısıltılarını haykırıyorlardı. Fırtınalı adımlar yeryüzünü titretirken insanlara korku veriyordu. Ellerinde ne bir silah ne bir bomba vardı. Ne son teknolojiye sahiptiler ne de destekçileri vardı. İçeride bir yerde taşıdıkları zaferin tohumu yavaş ama sağlamca yeşermeye başlıyordu.



GÜLSÜM DURNA

Belçika – Gent

Kâğıt Parçası

T U A N A Y Ü K S E L

Gözleri dalgaların koyu maviliğinde dinleniyordu. Parmak uçlarıyla buruşturduğu kâğıt parçası düşüncelerini anbean bölmekteydi. Ne kadar tuhaf! Üç dakika öncesinde kıvrak merdivenlerden vapurun üst katına çıkan ve rüzgârla beraber süzülen uzun saçlarının serinliğinde soluklanan o değildi sanki. Ama bu, daha not kâğıdıyla karşılaşmadandı. Daha üzeri iri iri harfler yığını ile badanalanmış bu parça kâğıt ile bakışmadan önceydi. Gözleri tekrardan uzağa yöneldi. Önce bandıranın efil efil süzülüşünde takılı kaldı sonra da üç dört koltuk ileride oturan bir kız çocuğun gülüşünde. Dudakları istemsizce titreyerek bir gülümsemeyi andıran ifadeye büründü. Üç saniye sonra o da söndü. Kendini boş bakarken yakaladı.

Herkesten sakındığı o küçük not topu avuçlarının içinde keskin uçlarıyla âdeta derisini yüzüyordu. Üç dakika önce bu vapura binmemiş, hâlâ kafasında yanıkılanan cümleleri okumamış olsaydı her şey ne kadar farklı olabilirdi, değil mi? Ama bunları düşünmenin bir anlamı yoktu şimdi. Olacakla öleceğe çare bulunmaz der ya atalarımız, bu sözü ilk defa böyle derin ve iliklerine kadar hissediyordu. Gözlerini kapattı ve bu defa kendi içine daldı. Rüzgârın uğultusu bilmediği

bir lisan gibi sesleniyordu sanki. Gözleri açılıverdi. Usulca kucığına koyduğu ellerini kıpırdattı. Bir nefes, iki nefes ve üç. Sonra ezberlediği bir duayı mırıldandı. Dört, beş nefes, derin bir iç çekiş ve ferahladı. Bu defa nefes aldı ve oturmakta olduğu plastik koltuğa daha da yaslandı. Kıpır kıpır, etrafına kocaman bakışlar sunan çocuklara takıldı şimdi de gözleri, sonra da iki eliyle bastonuna başını yaslayan dalgın bir yaşlı teyzeyle göz göze geldi. Bu defa duygularının kuvvetine karşı koyamadı... Birer dolu parçacıklarını andıran soğuk damlacıklar avuçlarına serpildikçe içi ürperiyordu. Ürkek bir tavırla etrafına bakındı. Herkes o kadar meşgul ve yoğun ki, orada hıçkıra hıçkıra ağlasa dahi kimseciklerin ruhu duymazdı, duymazlardı sesini. Başka bir gün olsaydı buna kızar veya ansızın hüzünlenirdi. Ama şimdi böyle duygular onu sarmıyordu. Belki de bugün bazı anlarda olduğu gibi duyulmadığına şükrediyordu.

Güneş ufuk çizgisine yaklaşıyordu nihayet. Göğün rengi gittikçe koyulaşıyordu ve neredeyse tüm maviliği yutmuştu. Devasa bir kandil gibi yanmaktaydı şafak. Altın renginde hüzmeler belirmişti etrafında durmaksızın konuşan insanların çehrelerinde. Artık gitgide daha zor ayırt ediliyordu anbean oluşan ve



hemencecik dönüşen soluk ifadeleri. Yalnız bastonun ayakta tuttuğu ağır ellerin gölgesi ara sıra titreyerek belirliyordu. Bu defa kendini gözlerini kısarken buldu. Parıl parıl parıldayan su ve güneşin batışından yankılanan ışıklar, hepsi birdenbire bir noktada toplanmıştı sanki. Öte yandan da uçsuz bucaksız uzaktan beliren minareler yer ve gök arası berrak ışık taneleri saçıyordu. Baş parmağıyla işaret parmağını ovuşturmaya başladı. Kalbinin dinginliği bir an bakışlarına işledi; sol avucunun içinde hâlâ sımsıkı tuttuğu parça kâğıt gücünü yitirmişti sanki. Bunu fark ettiğinde o da parmaklarını hafiften araladı. Ilık bir esinti hissetti sıcacık avucunun içinde. Öğütülmüş buğdaylardan kalkan toz gibi savruluyordu şimdi de şafak. Koyu ayak izleriyle usulca yaklaşıyordu gece. Kaç dakika geçmişti aradan? Sahiden, kaç zamandır süzülmekteydi kendi sesinin içinde? Anlık bir telaş önce gözlerinde büyüdü sonra da tüm kuvvetiyle midesine oturdu. Az önceki durgun ve büzülmüş vaziyeti şimdi kendini asi bir tedirginliğe vurmuştu. Kırpikleri yere doğru eğildi. Ayakları durmaksızın ahşap zeminle cebelleşiyordu ve sırtı plastiğe yaslanmaktan ağrıyordu. Elini tam boynuna götüreceksen bir an tekrardan aklına geliverdi kâğıt parçası. Nefesi dondu. Büyük bir endişe ile avucunu açtı. Sıcaktan kıpkırmızı olmuş teninin

üzerinde garip bir biçim almış beyaz parça, içinde barındırdığı yazıyı sanki kendinden bile saklamaktaydı. Usulca kenarlarından tutup katlanmış parçayı açtı. Uzun bir süre öylece bakakaldı. İçinde anlam veremediği bir hisle ayağa kalktı ve dalgalara yakın olmak için vapurun diğer köşesine doğru yürüdü. Vızıltılardan uzak, martıların söyleşisinin ortasında durmaktaydı. Bir çırpıyla elindeki küçücük kâğıt yumağını denize saldı. Arkasına bakmadan uzaklaştı adım adım. Bir nefes, iki nefes ve üç. Ezberlediği o dua, iki nefes daha. Nihayetinde vardı derin bir inşiraha.



TUANA YÜKSEL

Almanya - Stuttgart

Semaver Adası

TOLGA ATABAŞ



azi bizi zaman zaman sarar, hangi zaman diliminde olduğumuzu unutturabilir. Eskiden gelen bir esinti ansızın geriye, bulunduğu-muz ortamdaki uzak bir adaya götürebilir bizi.

Mutfak masasında tek başıma oturuyor, çay içiyordum. Çayımın bittiğini fark ettiğimde semavere doğru yöneldim. Semaverden gelen sesler çok tanıdık. Bu sesler, çayın nostaljik kokusuyla beraber bazı anılarımı canlandırırdı.

...

Bir kış sabahı burnuma güzel kokular geliyordu. Annem her zamanki gibi döktürmüştü. Mutlu uyanmış-tım. Fakat sabahın o ağırlığı göz kapaklarımı henüz azat etmemişti. Göz kapaklarıma tembih ediyordum: “Hadi siz de ayılın kalkayım. Geç kalacağım kahvaltıya.” Pencereden içeri sızan güneş yavaş yavaş dürtüyordu beni. Yeni günde buğulanmış camın ardındaki yaprakları dökülmüş ağaçları ve tek tük kuşları seyrederken içimde bir enerji doğmasını bekliyordum. O güzel kokular, semaverin düdüğü, burnumdan ve kulaklarımdan yol alarak içimin her köşesini aydın-

latıyordu. Bu koku ruhumu öyle rahatlatıyordu ki başka bir şeye ihtiyacım yoktu. İster istemez sonunda ayıldım ve biraz sersem de olsam mutfağa doğru yol aldım. Mutfaka vardığımda “annem” beni güzel bir tebessümle karşıladı, güneş gibi parlıyordu yüzü. Tam ayılamadığımı anladığı için sadece “Günaydın oğlum,” dedi ve bir bardak su verdi. Her günümü aydınlatan annem ocakta yumurta pişiriyor, çayın demlenmesini bekliyordu.

Belli bir süre bu rutinler hiç değişmiyor, her şey aynı kalıyor gibi geliyordu. Aynı evler, aynı “günaydın-lar”, aynı çaylar. Bunların değişeceği hiç aklımıza gelmezdi.

Suyu içtikten sonra lavaboya gittim, elimi yüzümü yıkadım. Soğuk su yüzüme her temas ettiğinde beynimde bir canlanma hissettim. Bütün hafta doğru düzgün uyuyamadığım için bugün sadece uyumak istiyordum. Lakin “annemin” pazar kahvaltısı kaçırılacak bir şey değildi. Lavabodan çıktığımda annem seslendi: “Oğlum, kardeşini kaldır, kahvaltının hazır olmasına az kaldı!”



Kız kardeşimin kapısını tıkladım. Üzerinde mavi, mor, kırmızı boya izleri vardı. Küçükken kapının renginin çok sade olduğu kanaatine varınca kendimizce modern bir sanat eseri ortaya koymaya karar vermiştik. Şekli şemaili belli olmayan, renkleri birbirine karışmış bir tablo çıkmıştı ortaya. O zamanlar annem babam resmi anlayamamışlardı. Kardeşim ve ben de. Zaten soyut resim tanımlamasını sonradan koymuştum ben. Fakat bugün somut bir şekilde o günkü mutluluğumu, çocuksu zihnimdeki yaratıcılığı ifade ediyordu bu resim. Her renkten bir anlam, her dağınık noktadan bir his alıyordum.

Bu hisleri anca boya vesilesiyle deneyimlememiz ne tuhaf. Eskide kalanları anlamak için sanki bir kılavuza ihtiyacımız oluyor. Yoksa onun dışında hissetmemiz, anlamamız güç. Bu çizdiğimiz resim olabilir veya herhangi anı taşıyan bir eşya.

Nihayetinde kardeşim de aynı uyku sersemliğiyle kapıyı açtı, saçları dağınık gözlerinin altı şiş. “Ne

var! Niye rahatsız ettin?” dermiş

gibi bir suratı vardı sonra

yemeğin kokusunu hissedince gözleri parladı ve şaşkın bir şekilde “Annem kahvaltıyı hazırlamaya başladı mı?” dedi. Hemen aceleyle beni itip lavaboya koştu. Saçları her iki tarafa dağılmış, üzerinde pijama, ayaklarında patik. Ben de mutfığa geri gittim.

Annem yemekleri hazırlarken ben de masayı kurmaya başlamıştım. Yeni masa örtümüzü serdim, mutfığa yeni bir renk, yeni bir hava kattım. Mavi renk bana deniz kenarında hissettiğim ferahlığı hatırlattı. Semaya baktığımda dünyanın ne kadar geniş olduğunu, keşfedilecek ne kadar çok yer olduğunu tahayyül ettim. Sema ve su arasında yaşadığımız karada ne kadar çok bereket olduğunu düşündüm. Tabii, ailemle sıcacık sabah kahvaltısı yaptığım masa bereketli olmaz mı?

Tabakları yerleştirirken kardeşim geldi “Günaydın anneciğim,” dedi, hemen çatal kaşıkları yerleştirmeye başladı. Tam da o an “babamın” eve geldiğini duy-

duk. Sabah bizden önce kalkar, fırına gider; bizim için sıcacık ekmekler, poğaçalar getirirdi. Üzerindeki montunda yağmur damlaları vardı; dışarısoğuk, bulutlarla doluydu. Siyah beyaz bir film gibi. Biz ailecek evde kendi sığamızı, gümşemizi yaratmıştık. Bu güzel anılarımızın ileride ne kadar değerli olacağını hiç tahmin edemezdik.

Babamı kapıda karşıladığımızda kardeşimle ikimiz mutlu tonlarla bir koro gibi “Günaydın babacığım!” dedik. Elindeki ekmeği alıp mutfağa gitti kardeşim. Ben de babamı bekledim; “Naber oğlum, nasılsın?” dedi. Ben de iyi olduğumu söyledim. “Niye kaldırdırdın beni, gelirdim seninle fırına,” dedim. O da “Çok güzel uyuyordun seni rahatsız etmek istemedim,” dedi.

Babamla mutfağa girdiğimizde annem ve kardeşim masayı hazırlamışlardı. Envaiçeşit, rengârenk kahvaltılık lar masanın üzerine konulmuştu. Bir yanda yazdan saklanan en sevdiğim çilek reçeli, diğer yanda annemin lezzetli börekleri beni çağırıyordu.

Her zamanki gibi semaver güzel şarkısını söylemeye devam ediyordu. İçindeki çay fokur fokur kaynıyordu ve bardağın içine dökülmek için sabırsızca bekliyordu. Biz masaya otururken kardeşim çayları dökmeye başladı. Babamla ben kahvaltıya börekle başladık. İlk lokmayı yedikten sonra “Mm mmm, valide hatun, ellerine sağlık,” demiştim anneme.

Kahvaltı ederken sessizlik çöktü ve sadece semaverin fokurdamasını ve düdüğünü duyduk. Birkaç dakika sonra babam semavere doğru baktı ve derin düşüncelere daldı. Semaver hakkında konuşmaya başladı: “Bu gördüğünüz semaveri annenle ilk bu eve taşıdığımızda almıştım. Yeni evlenmiştik daha yeni hayatımızı kuruyorduk. Hatta eve ilk aldığım şeydi bu. Mutfagımızı, evimizi bunun etrafında kurduk. Güzel çaylar içelim diye... Ailemiz büyüdükçe daha çok çay içeceğimiz belliydi. Sıcacık çayların başında güzel muhabbetlerimiz olsun istemiştım.”

...

Çayım yine bitti. Semaverden gelen sesler devam ediyordu. Aklımdan geçen bu anıların sonuna varmıştım. Babamın semaverine dönüp bir bardak daha çay koydum kendime. Her çay içtiğimde çay başında muhabbetlerimiz aklıma geliyordu. Fakat bunlar sadece hatıraydı. Geçmişte kalanlar bugünün gerçeğiyle aynı değil maalesef. Ben o camdan gördüğüm siyah beyaz kış gününe dönmüştüm artık, soğuk, ailemden uzak, renkler bulanık. Bu sabah yalnız kahvaltı ediyordum. O sıcak anılar sadece bu semaverden doldurduğum sıcak çayla tazeleniyordu zihnimde. Semaverin içindeki fokurdayan sesler sadece suyun kaynaması değildi, hatıralarımın tekrar yaşanmasıydı.

Geçen hafta bir meslektaşım la aramızda geçen bir diyalog aklıma geldi. “Adaya gidiyorum haftaya. Biraz dinleneceğim, izin istedim patrondan.” Ben de onun için sevindim, plajlarda, palmye ağaçlarının gölgesinde dinlenecekti sonuçta.

Çayımı içerken yeniden farkına vardım ki benim de bir adam var. Daima güneşin, sıcakın bulunduğu bir yer. Benim adam. Benim huzur yerimdi bu ada. Bu evin, bu mutfagın içinde bir adada buluyordum kendimi. Hatıralarımın içinde mutluluğumun içinde. Rengini kaybetmiş bir dünyada rengârenk ve canlı bir adanın ortasında buluyordum kendimi, semaverin karşısında.

Adama sık sık geri dönerim, nefes alırım.



TOLGA ATABAŞ

ABD -Philadelphia



Sessiz Hikâye

RUMEYSA ÖZTÜRK



ir bayram günü doğacaksın. Doğduğun gün bayram olacak.

Bir cuma vaktinde doğacaksın. O vakit ömrünce seni bırakmayacak. Belki gayrimüslim bir ülkede, bir kilise hastanesinde doğacaksın. Sana bir isim verilecek. *Dünyaya gitme sırası sende, haydi!* denmesi gibi ruhuna, adın harfe, sese bürünecek, can bulacak. Peygamber isimlerinden biri olacak adın. Dua niyetine geçecek.

Annenin göğsüne yapışmak seni her defasında ait olduğun yere bağlayacak. Oradan iman nuru sütle besleneceksin.

Zaman mefhumun olmayacak. Geceyle gündüz bir olacak senin için. Evet, günler, geceler birbirine karışacak. Kıs kıs kıvranacaksın dünyaya alışırken. Evdekilerin rahatını bozacak, konu komşuyu uyutmayacak, uyuyanları uyandıracaksın.

Kokun, çok özlediğimiz bir yeri hatırlatacak. O kaynaktan geldin.

Bir şükür imtihanında olduğumu onun yüzüne her baktığımda elhamdülillah diyerek hatırlıyorum.

Burada misafiriz oğlum, unutma. Burada misafiriz. Evet, burada doğdun, buraya doğdun ama asıl evimiz burası değil. Asıl yerimiz burası değil. Türkiye! İstanbul! Hayır, orası da değil.

Bizi bekliyorlar. Dört gözle, hasretle bekliyorlar. Bizi karşılayacaklar. Havaalanında! Havaalanında yahut mahşerde.

Bambaşka bir yerde de doğabilirdin.

Anne karnında annenle ölebilirdin. Baban bizsiz ne yapardı. Peki dedelerin, ninelerin?

Belki annen ölür de sen yaşardın. Annesiz nasıl yaşanırdı, anlatırdın.

Belki annen kocasını, sen babanı kaybederdin. Söyle, babansız ne yapardık?

Belki de hem annesiz hem babasız kalırdın. Nasıl yaşardı, ne yapardın, anlat.



Bir şükür imtihanında olduğumu onun yüzüne her baktığımda elhamdülillah diyerek hatırlıyorum.

Bambaşka bir yerde doğabilirdin.

Caniler doğduğun hastaneyi bombalayabilirdi. Küçük bedeninin parçalanmış olabilirdi. Parçalarını bulup poşetlere koyabilirdik. O zaman yine şükredebilir miydik? *Dünyadan gitme sırası sende, haydi!* dendiğini sana, duyabilir miydik?

Sen, annenin sütüne, annen senin kokuna doyamadan geldiğin yere dönebilirdin. Annen bin parçaya bölünmeden senden nasıl ayrılırdı, anlat bize, gözlerin ne söylüyor?

Burada misafiriz oğlum, unutma. Burada misafiriz. Evet, burada doğdun, buraya doğdun ama asıl evimiz burası değil. Yerimiz, yurdumuz burası değil.

Bizi bekliyorlar. Dört gözle, hasretle bekliyorlar. Bizi karşılayacaklar. Havaalanında yahut cennette.

O kaynaktan geldin.

Bambaşka bir yerde doğabilirdin.

Seninle aynı zamanlarda doğup yaşamak nedir bilmeden ölen, konmadan göçen çocuklar, kardeşlerindi.

Bizi bekliyorlar. Dört gözle, hasretle bekliyorlar. Bizi karşılayacaklar. Havaalanında yahut mahşerde.

Bambaşka bir yerde doğabilirdin.

Güzel uyuyasın diye sıkıca sarıp sarmalandığın kundağ kefenin olabilirdi. O zaman da annen gözlerinin içine bakıp bir şükür imtihanında olduğunu hatırlatabilir miydi?

Gözlerin bize ne söylüyor? O kaynaktan geldin.



RUMEYSA ÖZTÜRK

Avusturya – Viyana

BETÜL BENAN ARSLANOĞLU





“GÖÇ GEÇMİŞİM, TÜRK VE MÜSLÜMAN KİMLİĞİM SANATIMIN KAYNAĞIDIR”

SÖYLEŞİ: ECEM TUBA HIZARCI

Betül Benan Arslanoğlu, 1995 yılında Almanya’nın Hannover şehrinde dünyaya geldi. İlk, orta ve lise öğrenimini aynı şehirde tamamladıktan sonra Gottfried Wilhelm Leibniz Üniversitesi Ekonomi Bölümünden mezun oldu. Eğitimine Hildesheim şehrinde grafik tasarımı lisans programı ile devam eden Arslanoğlu, eğitim süresi boyunca illüstrasyon alanında değişik projelerde yer aldı. Bitirme tezi kapsamında, dedesinin Almanya’ya göç hikâyesini Almanca ve Türkçe röportaj ve illüstrasyonlar ile zenginleştirdiği *Mein Dede* adlı kitabı fakültesi tarafından üstün başarı ödülüne layık görüldü. Bugün serbest tasarımcı ve illüstrasyon sanatçısı olarak çalışmalarını sürdürüyor.

1. Çizim yapmaya ilk ne zaman ve nasıl başladınız?

Çizim yapmayı çocukluğumdan beri çok seviyorum. Lisede en sevdiğim ders resimdi ama üniversite eğitimi bu alanda alırsam iş imkânlarım kısıtlı olur diye düşünürdüm. Çizimi hobi olarak devam ettiririm düşüncesiyle ilgi alanım olmayan ve beni bütün öğrenciliğim boyunca zorlayan iktisat bölümünü okumaya karar verdim. Okuduğu bölümden bahsederken gözleri parlayan arkadaşlarıma imreniyordum. Tasarım eğitimiye içimde hep bir ukde olarak kaldı. Lisans eğitimimi ilerletmiştim, yarıda bırakmak benim için bir seçenek değildi. Sabrederek devam ettim, ama bir yandan da sürekli sanat alanında uzaktan eğitim programlarını ve okullarını araştırıyordum. Okul bitmek üzereydi ve iş ilanlarına bakıyordum, fakat ilgimi çeken ilanların hepsi tasarım eğitimi gerektiriyordu. Hiçbirinin iktisatla alakası yoktu. Bunu fark etmemle birlikte hayalimi gerçekleştirmeye karar verdim.

İllüstrasyona olan ilgimin ne boyutta olduğunu üniversite eğitimim boyunca farklı vesilelerle daha iyi anladım aslında. Farklı alanlarda derslerimiz oluyordu ama benim aralarında en keyif aldıklarım atölyelerde boyalarla, fırçalarla ve kalemlele zaman geçirdiğim dersler oluyordu. Öyle olunca boş vakitlerimde de daha sık çizim yapmaya, eskiz defteri tutmaya ve sürekli yeni materyaller denemeye başladım.

2. Bir eser nasıl ortaya çıkar? Eserlerinizde; günlük hayatta şahit olduklarınıza ve deneyimlerinize yer veriyorsunuz. Günlük hayattan hangi kesitin eserlerinizde hangi şekilde yer alacağına nasıl karar veriyorsunuz? Eserlerinizin yolculuğundan bahsedebilir misiniz?

Çizimlerim için aldığım ilham kaynaklarım değişiyor. Bazen günlük hayatımda şahit olduğum bir an, bir şarkı, bir şiir ya da kitaptan alıntılar, bir muhabbet sırasında söylenilen bir cümle ya da sadece bir fotoğraf... Kısacası bana herhangi bir şekilde dokunan ve beni duygulandırıp düşündüreren her şey ilham olabiliyor. Bunları bende çağrıştırdığı duygu ve düşünceler ile birlikte not alıyorum. Haftalarca, aylarca bu notları beklettiğim oluyor. Zihnimde bir fikir ya da bir motif oluşunca elime kalemi alıp eskizlere başlıyorum. Devamı da renklerle, desenlerle ve ufak tefek detaylarla geliyor.



3. Son yıllarda sanatın dijitalleşmesi hem övgü hem yergi alıyor, teknolojinin olanaklarından faydalanan bir çizir olarak siz ne düşünüyorsunuz? Sanallık ve dijitalleşme sizin sanat yaşamınızı nasıl etkiliyor?

Sosyal medya bu dijitalleşmenin önemli bir parçası. Doğru şekilde kullanıldığı takdirde, sanatçılar için çok faydalı olabileceğini düşünüyorum. Ben de serbest illüstrasyon sanatçısı olarak sosyal medya üzerinden birçok proje teklifi aldım. Okul süresi boyunca sosyal medya hesabımdan çalışmalarımı paylaşarak kendime ait dijital bir portfolyo ve bir kitle oluşturabildim. Bu meslekle geçimini sağlamak isteyen sanatçılar reklam yapıp bir network oluşturmak zorundalar. Bunun sayısız yolu var elbet, fakat sosyal medya içe dönük, içerik üretmekten zevk alan sanatçılar için daha uygun olabiliyor. Zor kısım sosyal medyayı hedefini şaşırmadan kullanabilmek. Amaç büyük bir kitleye sahip olmak değil de kendini geliştirip başarılı projelere imza atmak olmalı. Sosyal medya, beğeni ve takipçi sayıları ise bunun için bir araç. Bu hatırlatmayı kendime sürekli yapıyorum. Önemli olan ve beni zorlayan kısım bu konuda sağlıklı bir denge oluşturmak.

4. Artık yazarlar bazı karakterleri, manzaraları daha kolay canlandırmak için yapay zekâ kullanıyor. İlham perilerinin bulunduğu yerler değişti, sanatın yeni bir çağına girmiş olabilir miyiz? Yapay zekânın sanata bu kadar müdahil olması sanatçının yaratıcılığını öldürür mü?

Bir sanatçı olarak dijitalleşmenin getirdiği yeni imkânlardan haberdar olmak gerektiğini düşünüyorum. Yeni uygulamaları, teknolojik araçları ya da çalışma yöntemlerini takip etmek kesinlikle işimizi kolaylaştırıyor. Yeniliğe açık olup denemekten korkmadan sürekli keşfetmeli bence. Her sanatçının kendine özgü bir çalışma usulü var elbet. Yapay zekâyı ne derece çalışmalarımıza dâhil edersek, o derece de yaratıcılığımızı etkiler. Bu sınırları, her sanatçının kendi hedeflerini, tarzını ve izlemek istediği yolu göz önünde bulundurarak belirlemesi gerektiğini düşünüyorum. Diğer yandan her şeyin bu derece dijitalleştiği, belki de sıradanlaştığı bir dönemde geleneksel çalışıp kendine özgü bir tarz yaratabilmek daha çok kıymetleniyor.

5. Yurt dışında yaşayan, çok kültürlü ve çok dilli biri olmak sanatınızı nasıl etkiliyor, eserlerinize nasıl yansıyor?

Göç geçmişim, büyüklerimin anıları, tecrübeleri, fotoğrafları, hatıralarım, Alman kültürü, Türk gelenekleri ve en önemlisi Müslüman kimliğimin verdiği değerlerim, bana dokunan ve beni harekete geçiren her şey; kocaman, renkli ve bana özgü bir hazine oluşturuyor. Bu hazine, özellikle sanatım için tarifsiz değerde bir zenginlik. Bütün bunlar bakış açımı, görme ve anlama şeklimi her anlamda etkiliyor ve böylelikle eserlerimin temelinı oluşturuyor.

6. Çizimlerinizde “pembe yanakları” sıklıkla görüyoruz. Sanatçının kendine has, bakınca onu hemen tanıyabileceğimiz simgelerinin olması da bir imza değil midir? Sizin imzanız da “pembe yanaklar” mı?

Sanatçının kendine özgü simgeleri, eserlerini diğerlerinden ayırt etmemize ve onu hemen tanımamıza yardımcı olan bir imza niteliği taşır. Belirli bir renk paleti, kompozisyon, bir açıyı ya da malzemeleri kullanma şekli de bir tür simge olabiliyor. Bu simgeler, sanatçının tarzını, duyarlılıklarını ve benzersiz ifadesini yansıtarak bir tür kimlik oluştururlar. Bu sayede izleyiciler, o sanatçının eserlerini gördüklerinde onu hemen tanıyabilir ve ona özgü sanat dünyasını keşfetmeye başlarlar. Sanatçının imzası, sadece teknik yeteneklerinin değil, aynı zamanda yaratıcılığının ve özgünlüğünün bir ifadesidir. Evet, kullandığım pembe yanaklar da kullandığım simgelere dâhil.

7. Sosyal medyada paylaştığınız bir eserde Hermann Hesse’nin şu alıntısına yer vermişsiniz: “Çiçekler kokularını ve tohumlarını çevreye saçarlar; çünkü birbirlerine ulaşmak isterler ama bir tohumun konması gereken yere varması için çiçek bir şey yapamaz, bu rüzgârın işidir, o nasıl isterse, nereden isterse öylece gelir, eser, gider.” Sizin Lale Koleksiyonu’nu başlatma sebebiniz nedir? Sizin lalelerinizin yolculuğu nasıl devam ediyor?

Uzun zamandır laleye özel bir hayranlığım vardı, ancak lalenin İslam’da ve Türk şiirinde yorumlanmasına ilişkin röportaj ve makaleler okuduktan sonra bu çiçek türüne daha özel bir ilgi duymaya başladım. Lalenin Avrupa’da yayılma hikâyesi ve bu çiçek türünün isimlendirilmesi, ilk dijital illüstrasyonum için ilham kaynağı oldu. Dijital eserlerimde her ne kadar belli olmasa da çiçekleri, özellikleri laleleri çizmeyi çok seviyorum. Eskiz defterlerimin sayfaları lale çizimleri ile doludur mesela. Çiçekleri çizmek, şekillerini, renklerini ve dokularını çizerken incelemek beni her anlamda dinlendiriyor. Hâliyle yeni kompozisyonlar ve renk paletleri için fikirlerim tükenmiyor ve koleksiyonum zamanla büyüyor. Belki bir gün bütün lale eserlerimi sunabileceğim bir sergim olur, nasip.



8. Sanatçı sadece kendisi için mi eser üretir, yoksa toplum için bir amacı olmalı mı? Neden sanatla ilgilendiğinizi bir alıntı ile ifade istesenz, bu hangisi olurdu?

Bence sanatın kendisi özgürdür. Hem algılarında hem de sanatın yaratımında sınırları belirleyen insanlardır. İnsanların hangi sınırlara uymak isteyip istemedikleri kendilerine bağlıdır. Sanatsal özgürlük, kişinin kendi sınırlarını tanımasında, bireysel çerçeveler oluşturmada ve kendi değer sistemlerini tanımlamasında yatar. Sadece bu özgürlüğün farkına varmak, onu aramak ve onun için çabalamak gerekir. Sanatsal özgürlük bu nedenle bu farkındalıkta ve uğruna harcadığınız çabanın içerisinde gizli. Kim ve ne için bir sanat eseri ürettiğimiz de bu özgürlüğün içerisinde.

9. Takip ettiğiniz, ilham aldığınız, motivasyonunuzu artıran sanatçılar var mı?

Severek takip ettiğim birçok sanatçı var. Bunların arasında çok fazla çocuk kitabı çizeri mevcut. Özellikle birbirinden değişik materyaller kullanan, geleneksel ve dijital malzemeleri bir araya getiren sanatçıların çalışmalarını büyük merakla takip ediyorum. Aynı zamanda fotoğraf sanatçıları da büyük ilgiyle takip ediyorum. Sanatçıların kendine has estetik anlayışı, ışığı ve renkleri kullanma şekli ya da kompozisyonları bana çizimlerimde sık sık ilham oluyor.

10. “Türkçemin Hikâyesi” adında bir projeniz var, bize biraz bu projeden bahsedebilir misiniz? Sizin Türkçe hikâyenizden söz edelim. Türkçe ile bağınız nasıl?

2021 yılında Türkçe ile ilgili anılarımı, duygularımı ve düşüncelerimi “Türkçemin Hikâyesi” başlığı altında resimledim. İllüstrasyon serisi Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı tarafından Türk Diasporası Medya Ödülleri yarışmasında yeni medya kategorisinde en iyi çalışma olarak ödüllendirildi. Şimdi ise “Türkçemin Hikâyesi”ni Türk diasporasının hikâyeleri ve anılarıyla büyütmek istiyorum. Projenin amacı, Türk diasporasının çocuklarının ve gençlerinin ana dillerini öğrenirken ve günlük yaşamlarında kullanırken yaşadığı zorlukları ve duygularını yaratıcı bir şekilde tasvir etmek. Bu zorlukların ana dilimize gösterdiğimiz ilgiden kaynaklandığını düşünüyorum. Türkçemiz sadece bir iletişim aracı değil, kültürümüzün de vazgeçilmez bir parçası. Ana dilimiz; tarihimizi anlatan, birliğimizi oluşturan ve geleceğimizi şekillendiren, sahip çıkmamız gereken atalarımızın bize mirası. Aynı zamanda ana dilimizi muhafaza etmek Türk diasporası olarak karşı karşıya olduğumuz en önemli zorluklardan biri. Her yeni nesille birlikte ana dil yetkinliğimizin azaldığını hepimiz gözlemleyebiliyoruz. Bu çerçevede, Türk diasporası olarak ana dilimiz ile ilgili benzer yollar izlediğimizi, sorunlarımız ve duygularımızın ortak noktada buluştuğunu göstermek istiyorum.

11. Kelimeler, alıntılar eserlerinize eşlik ediyor. Edebiyat ve resim arasındaki ilişkiyi nasıl tarif edersiniz? Bu ilişki sizin için ne ifade ediyor?

Kelimeler, şiirlerden ya da kitaplardan alıntılar sıkça eserlerime eşlik ediyor. Edebiyat ve resmin birbirini tamamlayabildiğini düşünüyorum. Kelimeler, resimlerin içindeki duygulara derinlik katarken, resimler de kelimelerin anlatamadığı hisleri, atmosferleri görsel bir dille ifade edebiliyor. Aslında her sanat alanı birbirini tamamlıyor. Ne kadar fazla sanat dalını dengeli bir şekilde bir arada kullanabilirsek, eserler o kadar farklı ve fazla bir boyut kazanıyor. Edebiyat ve resim arasındaki bu etkileşim, kendi sanatsal ifademde bir çeşit köprü görevi görüyor. Kelimeler, soyut veya karmaşık duyguları açıklamama yardımcı olabilirken, resimler görsel bir dil kullanarak izleyiciyle daha doğrudan etkileşim kurma imkân tanıyor. Birleştirilen edebî öğeler, eserlerimin altında yatan düşünsel derinliği artırarak izleyiciyi daha fazla düşünmeye teşvik ediyor. Bu şekilde, sanatım aracılığıyla anlatmak istediğim hikâyeleri daha etkili bir şekilde iletebiliyorum.

12. Sevdığınız birkaç alıntıyı bizimle paylaşır mısınız?

*Nereye gidersen git, heybene gönül doldur
Bir kovan parçalama bir parmak acı bal'a!
Yontuldukça yer kapla ve her zaman güzel kal,
Temiz ol, fazlanı at, eksikliğini tamamlama
Azıksız çıkma yola!*

Bahaettin Karakoç, "Azıksız Çıkma Yola"

*Uzaklaştırma yaklaştırma içindir. Ayrılık buluşmaya
doğrudur. Yitirme bulma arzusunu uyandırır. Gurbette
söylenir sıra şarkısı.*

Sezai Karakoç, "Yitik Cennet"

*Hoşça bak zâtına kim zübde-i âlemsin sen
Merdüm-i dîde-i ekvân olan âdemsin sen*

Şeyh Galib

Görmek isteyenler için her zaman bir çiçek vardır.

Henri Matisse



13. Türk diasporası hakkında farklı çalışmalarınız var, Strazburg Kültür Expo Fuarı'nda "Yüzler" eseriniz sergilendi ve çok beğenildi. Biraz bize bu eserden bahsedebilir misiniz?

Türk diasporası olarak farklı ülkelerde, birbirinden farklı alanlarda, çeşitli başarılarla imza atıyor ve parçası olduğumuz toplumların içerisinde güzel izler bırakıyoruz. Geçtiğimiz aylarda Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı desteği ile bu başarı hikâyelerine imza atan değerli isimleri araştırıp resmetme imkânım oldu. Bilim, kültür, sanat, siyaset, girişimcilik gibi alanlarda üstün başarılarla imza atmış, Türk diasporasının ilham veren 100 etkili ismini kapsayan bu proje, ilk defa Yurtdışı Türkler Bienali etkinliğinde Strazburg'da sergilendi. Ayrıca Türkiye Cumhuriyeti'nin 100. yılında yayımlanması sebebiyle özel bir anlam kazandı.

İlk büyük projemin ve ilk sergimin benim de bir parçası olduğum Türk diasporası üzerine, Türkiye'min desteği ile gerçekleşmesi benim için çok kıymetli. "Yüzler" kendimi geliştirmeme, çok değerli insanlarla çalışmama ve güzel anılar biriktirmeme vesile oldu.

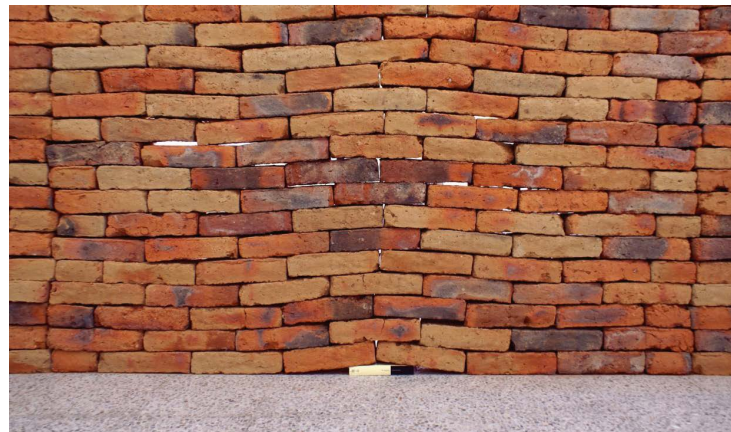
14. Victor Hugo, *Notre Dame'ın Kamburu*'nda "Her düşünce varlığını sürdürmek, harekete geçirdiği kuşağın ötesinde gelecek kuşakları da etkilemek, iz bırakmak ister." diyor. Sizin için iz bırakmak nedir? Bir sanatçı olarak amacımız iz bırakmak mı olmalı?

Bir insanın, belki bir duygusuna ya da düşüncesine tercüman olarak o insana hoş bir şekilde dokunabilmek diyebilirim. Güzeli yaymak, ümitli olmaya teşvik etmek. "Bâkî kalan bu kubbede bir hoş sadâ imiş." Bir çizim bir insanın yüzünde beliren bir tebessüme neden olabiliyorsa, hoş sadâ bırakabiliyorsa, elbet izi kalır. Bunu başarabiliyorsam eğer, ne mutlu bana.

15. Sanat bir araç olarak kullanılabilir mi? Sizce bir eserde doğrudan mesaj verilmeli mi? Yoksa eserimiz daha örtük, sanatla hemhâl olanların anlayabileceği mesajlar mı içermeli?

Evet, sanat bir araç olarak kullanılabilir. Bir eserin doğrudan mesaj vermesi veya daha örtük, sanatla hemhâl olanların anlayabileceği mesajlar içermesi, sanatın çeşitli işlevlerini yansıtır. Bazı sanatçılar, eserlerinde net bir mesaj iletmeyi tercih eder ve izleyicilere belirli bir düşünce veya duygu hakkında açık bir yönlendirme sunarlar. Diğer sanatçılar ise eserlerini daha soyut ve örtük bir şekilde oluşturarak izleyicilere kendi deneyimlerine dayalı özgün yorumlar yapma özgürlüğü tanırlar. Sonuçta, bu iki yaklaşım da mümkün ve her sanatçı kendi tercihiyle göre eserlerini şekillendirme özgürlüğüne sahip.

1



2



16. Telve yazarlarına ilham verecek üç eser önerebilir misiniz?

- *The Art of Conversation*, René Magritte (1950)
- *İftar Sofrası*, Üsküdarlı Hoca Ali Rıza (1919)
- *The Castle*, Jorge Méndez Blake (2007)

17. Sizin gibi illüstrasyona ilgi duyan, henüz yolun başındaki arkadaşlara ne tavsiye edersiniz?

Naçizane tecrübem ve aldığım en büyük tavsiye, başlamak. Çizime ilgi duyanların bol bol resim yapıp, farklı malzemeler deneyip kendilerini ve çizgilerini keşfetmelerini tavsiye ederim. İlgi alanları ne olursa olsun, o alanda başarılı insanların hikâyelerini okusunlar. Bu, gayretlerinin artmasına ve hedeflerini belirlemelerine yardımcı olacaktır. Farklı ilham kaynakları kişinin kendi çizgisini oluşturmaya kesinlikle olumlu etki ediyor. Fikirlerini ve ilham kaynaklarını daima biriktirerek kendilerine özgü bir koleksiyon oluştursunlar. Böylelikle zihinlerinde yeni fikirler için yer açmış olurlar. Yoğunluk içerisinde en güzel fikirler bile bazen unutulabiliyor çünkü.

Kendime de sık sık hatırlattığım bir başka husus, kendimi başkalarıyla kıyaslamamak. Denemekten, başaramamaktan korkup kendilerini kısıtlamasınlar. Ben de ilk mülakatta tasarım bölümüne kabul edilmedim. Reddedilmem bir daha denememe mâni olmadı, hatta daha gayretli olmama vesile oldu. Hevesimin kalmadığı zamanlar oluyor. Bence önemli olan sevdiğin bir şeyi yaparken tattığın lezzeti hatırlamak, hedeflerini ve hayallerini diri tutup gayretini kaybetmemek.



- 1 *The Art of Conversation*, René Magritte
- 2 *The Castle*, Jorge Méndez Blake
- 3 *The Castle*, Jorge Méndez Blake
- 4 *İftar Sofrası*, Üsküdarlı Hoca Ali Rıza

18. Son olarak Betül Benan Arslanoğlu'nun gelecek projeleri nelerdir?

Hayata geçirmek istediğim birçok proje var. Bunlardan bazıları benim için ayrı bir önem ve anlam taşıyor. En büyük hedefim kendimi her anlamda geliştirebilmek. Kendi duygularımı ifade ederken, başkalarının duyguları ve düşüncelerine de tercüman olabilmek. Çalışmalarımınla umutlu, hoş bir iz bırakmak istiyorum.

Nezahat Ceylan

ORION'A MEKTUPLAR II

Sevgili Orion,
 Hava kirliliğinden göremiyorum artık seni
 Ve vicdan kirliliğinden Platon'un mağarasından çıkamayanları
 Kabullenmek miydi sahi özgürlüğün ilk adımı?
 Amor fati ve amentü karargâhı
 Oysa bulutlara aç kafesler çoktan gölgelere doymuştu
 Lakin hakikati görmek hâlâ kanatlarda kelepçe
 Altın kafesten çıkamıyorum kendimce
 Katledilen ağaçlardan nefes alıyorum
 Uyuyan ormanda benim hâlimi soran kim?
 Kimler için seferberim?

Gezme Ceylan, gezme bu dağlarda...

Bazen aramıza kaynayan bulutlar girmese diyorum
 Zira nüfustan düşecekmiş gibi oluyorum
 Kokpit ve yanardağlar
Pull up! Pull up! Pull up!
 Tanrı Dağı, Ürdün Nehri ve Karabağlar
Pull up! Pull up! Pull up!
 Ah, göklere yuva yapanlar!
 Bekleniyorsun işte diyar diyar.

Dünya sahnesinde alkışlar eşliğinde perde iniyor
 Göremiyorum
 Sen de görmüyorsun
 Birbirini görmek istemiyorlar
 Platon'un mağarasından çıkamayanlar.
 Oysa aynı dilde ağladığımızı,
 Aynı dilde güldüğümüzü
 Görmüyorlar.

Merak etme beni Orion
 Sadece kapıda unutulmuş bir yolcu'nun çaresizliği var üzerimde
 Sapkın arayışlar dünyası işte:
 Ya hayatın telaşına akıp gideceksin
 Ya hakikat sırrına ereceksin.
 Nasip bu işler: Bakıp görememek,
 Görüp sezememek gibi

Sabundan baloncuk nefes dediğin
 Bu mavi gezegene münhasır
 Bu yüzden gelme sen!
 Ölümsüzlük bir av tüfeği elinde
 Ve geceye baş kaldırman
 Koşulsuzca ve her dem
 Bir sirius ömrümde

...seni avlarlar.

Gökyüzünde kal,

NEZAHAT CEYLAN

Almanya – Münih

Yasemin Kelkit**DURAĞAN OLASILIKLAR VE BİZ**

Akşamı alıyoruz, evlerimize
Közlensin diye, göğsümüzün üstünde
Bol geliyor şimdilik,
Biraz daha büyürse gece olacak.
Her şeyin bir yeri varsa şayet
Bu ayrılığın da yeri uykusuz bir yastık altı ve
Gözden çıkarılmış tozlu kitap rafları.
Küllenmiş yıldızlara gidiyor ellerimiz
Üçkâğıtla parçalı bir bulut eşliğinde.
En güzel ezanı dinlemiştim bir defasında
Dönemiyorum ben, sen gelmiyorsun.
En anarşist yanın bu senin ve
En iyini de elbet yine ben bilirim –
Sonuçta sen, herkes değilsin.

Talib Ensar Dutak**KARLI DAĞ**

Durunca toparlandı şehrin düşünceleri
Hırsızca yalanlayan dünyanın damlası
Uzanamadı bu ses istikamete

Lokmanın yuttuğu o aşk
Söndürdü uçuşan kırmızılığ
Derli toplu serçe doğdu görünürde

Eskiler mi, saklanmışlar mı – hangisi daha feci
Saçlarından bir tutam sırrın resimleri
Yürürken adımların gördüğü sarı gri

Belki hissedemeden gitti bu sessizlik
Dayanılır gibi değil aynanın yansıması
Küstük birbirimize elde yok naz



TALİB ENSAR DUTAK

Almanya-Herne

Aslıhan İnce

RIHTIM KOŞUSUNDA ÇINLAYAN DİLEK

kulaklar sızlatır yaşamakça öbekler
 çağım,
 çağlar ardına gürültü silahşörleri salar
 tutabilmek adına
 binbir gayretle debelendiğim
 anlık huzur tahtıma
 saniyeler kaynatır durur toprak
 deva yürütür karıncanın bileği

*beni susturacaklar,
 dağıtacaklar
 dört bir yanına
 aklımın dehlizlerinin
 şuur vadilerimi aşan
 ihanet gammazlarını*

kımıldamaz hiçbir çamın gölgesi
 uzak kadar yakın tek bilgeliğin başında
 çok kez sesli bir vazgeçiş hecelenir
 okumadan kıvrılan cümle yalan kabuğunda

peki ya şimdi mümkün mü
 gönül ferahlığıyla uğurlamak kasımı
 dargın eski kasımların ardından
 hele ki kış zemheriyi toparlayıp
 bir gün koşup gelmez mi ardımdan

o vakit ne nehirlerle kaçılır
 ne de iskeleye yol bulunur
 fetretten öteye dizginlenmiş vadilerde
 yalın ayak, körpe kucak
 bir masuma diz bağlasın hakikat

tanrım,
 insandı izini sürdüğüm
 bilirim bunu
 insan bil(eme)mek
 ancak yaşamakla kaimdi

ve yine bozgun suların aksinde
 kara mabetler zaviyesinden
 kuru gölgelikler belirdi
 bir güneş değil soluk benzimi

hiç rüzgâr pervaneleriyle yarışır mı insan bir uzak otoyolda?



ASLIHAN İNCE

Almanya - Hamburg

Hasibe Büşra Yüksel**KENDİNE SEYYAH!**

Bıraktığı sızıntılardan bihaber,
Yelkovan üstünde arar bendini.
Seslere kör, manzaraya sağır.

Masmavi örtüsü, gaib ve yol,
Aşlı görünürken, ısıldar cephesi.
Gizli gezegenler özgür artık.

Havada asılı ruhsuz sözleri,
Dudak arasında kelimeler suya.
Cümlelerin muhatabı yok artık.

Engelibeli yollar kaydırak,
Alçılanmış hatırlar.
Mühürlü kapı, kararı kesin.

İzleri takipte bilinçsiz bilge,
Şaşkın güvercin, belirsiz menzili.
Kifayetsizliğinde direniyor hâlâ.



HASİBE BÜŞRA YÜKSEL

Almanya – Recklinghausen

Seyyid Yıldız

KAYIP FOTOĞRAF

I.

Bir fotoğraf var, hatıramda saklı kalan
Dev ağaçların kanatlarından sarkılan
Bir fotoğraf, gözlere karanlık toz tanelerinde
Ayaz ve bulanık raflarda

Bir fotoğraf var, geçmişte hapsolan
Geleceğe dargın oturaklarda
Bir fotoğraf bekliyor, atsız faytonların içinde
Üç tekerlekli bisikletlerde

II.

Uykusuz çekilmiş belli ki
Zorla gülümsemelerin eseri
Vagonlara yüklenmiş gidiyor,
sonu görülmeyen gıcırtilı raylarda

Şapkası ters çocuğun
Omuzundaki izler gölgesi olmuş
Işıkların eksikliğinde gülümsüyor,
aynaya bakamadan, bir kıvılcım da olsa

Üzülür mü çocuklar veya
Yaşı var mıdır çocukluğun
Oğuldur çizilen resim, hayaller baba
sahi, var mıdır?

Olaclardan habersiz gülüşü
Yine minnettardı biçilen başak
Sarıırken yaşatan düşen yapraklardı yine
Fotoğrafta olmayan hatıralardan

Bir fotoğraf var maziden
arkası bulanık, söpsökük yaması
Çizgimmiş meğer bir avuç hatırası
Solmakta şimdi, bir kayıp fotoğraf.



SEYYİD YILDIZ

Almanya – Bielefeld

Henrietta Yaşıyor Mu?

Emine Doğrul

Evvel ve ahir zaman içinde *bir* hep var, yok dahi henüz yok iken bir zaman varmış. Zaman hem sonda hem de en baştaymış. Sahi henüz hiçbir şey *yok* iken zaman var mıymış? Peki kimseler yok iken zamanı kim bilmiş de anlatmış?

Eğer bir gün zamanın bir masalı yazılısaydı, belki de yazar buna benzer cümlelerle başlayacaktı anlatmaya. Maddenin sırrına ermeye çalışan insan evlatları, maddenin yanına zamanı yazmış; *varlık* var olmadan bir zaman olup olamayacağını hem düşünce deneyleriyle hem de deney düşünceleriyle kanıtlamaya çalışmışlar. Belirsizliğin babası olarak bilinen Heisenberg, belki de kâinattaki zaman, madde ve gözlemci üçlüsünün anlamına ermeye en yaklaşan kişi. Öyle ki Helgoland adasında sanki varlığın özüne inmiş gibi hissedip heyecandan titrediğinde zaman ve mekânın aslında gözleyenle ilişkili olduğuna, hatta var olduğuna kanaat getirmiş.

Temaşa edenle birlikte varlığına kavuşan bir kâinat düşüncesi ve bilinmek isteyen gizli bir hazinenin bilinmesi için var ettiği temaşa edebilmeye vâkıf varlıklar, sanki bir madalyonun iki yüzü, büyük bir yapbozun kayıp parçaları, âdeta Nasreddin Hoca'nın evde kaybedip aydınlık sokakta aradığı yüzüğü, kı-sacası kaybedip de yanlış yerde aradığımız kapsayıcı bir dünya tasavvuru.

Zaman hareketle, hareket ise fark edenin varlığıyla var olabilen iki kavram. Yegâne fark edebilen ise insan, zamanın esiri ve hâkimi. Doğan, yaşayan ve ölen insan. Var oluş denklemindeki şüphesiz önemli yerini anlamaya çalışan aklıselim bir âdem evladının varacağı ilk durağın antroposentrik ve dolayısıyla bencil bir duruş sergilemek olmasına karşın sonunda vicdanı ile bakan bir birey bu ruhu miyop kalmış dünya görüşünün bekasının olmadığını fark edecek ve ister istemez ontolojik bir arayış içerisinde kendisine şu soruları sormaya mecbur kalacaktır: Doğmak mı, yaşamak mı, yoksa ölmek mi insanı insan yapar? İnsan olmanın çizgisi nerede, sınırı nerede? İnsan ne zaman insan? Ve insan ne kadar ne zaman, nasıl yaşadığında kıymetlidir? İnsan ne zaman yaşar? Bu soruların cevabını meta olmayan bir evren gerçeğinde yanıtlamak istiyorsak algılarımızın el verdiği deneysellik düzleminde ilk durağımız bedenimizi ve onun toprak üzerindeki geçirdiği sürenin ne kadarının, hangi biçiminin hayat olduğunu anlamaya çalışmak olacaktır.

İnsan, doğduğundan beri onlarca kez baştan sona tekrar var olur her hücresiyle. Al yanaklarını, ipek saçlarını, ipek tenini *ben* sanan genç kıızı, durmak bilmeyen zaman, ince belinden tutup ömrü boyu kaç kez baştan sona yenilemiştir? O yanaklar, saçlar



ve ten; soluk, beyaz ve kırış kırış olduğuunda ve bedeninde gençliğinden neredeyse tek bir hücre dahi kalmadığında bambaşka biri mi olacak? Heraklit'in *panta rhei* söyleminde "İki kez aynı nehre girilmez!" diyerek anlatmak istediği tam da buydu belki de. Çünkü zaman ilerledikçe ne nehirde akan su aynı su ne de bedende olan madde aynı madde oluyor.

Hayat nedir sorusunun cevabı aslında en çok da ölmeyi bilmekte gizli sanki. Bedenimiz dahi buna şahit, buna kanıt. Her gün ölmeyi bilerek yenilerine yer açan zerrelerimiz hayatın bekçileri. Ya ölmeseler ya bütüne kendilerini kurban etmeseler ya "Ben yaşayacağım! Pahası ne olursa olsun, tek tümenden üstündür!" deseler... Ne olurdu? Cevabı çok basit: Kanser.

Kanser, vücutta ölmeyi reddeden, kendi hayatını yaşadığı beden hayatına üstün gören hücreye postmodern çağda koyduğumuz isim. Tıpkı 1950'li yıllarda Henrietta Lacks'ın hayatına son veren kanser hücreleri gibi. Daha doğrusu hayatına son vermesine izin vermeyen kanser hücreleri gibi... Çünkü bu hücreler hâlâ yaşıyor. Evet, Henrietta'nın kanser hücreleri mucizevi şekilde hâlâ laboratuvar ortamında yaşıyor. Henrietta'nın yaşarken bedenini oluşturan hücre sayısından çok daha fazla hücre miktarında, minik şeffaf kaselerin içinde, ölmeyi âdeta bilmeyen, ölümsüz hücreler... Zamana meydan okuyorlar. Ama Henrietta

ne kadar yaşıyor? Tüm DNA'sı hayatta, hücreleri hayatta ama omuzlarına değmeyen saçları, bembeyaz dişleri ile Afroamerikan, tütün işçisi Henrietta ne kadar yaşıyor? Tüm bunlardan daha önemlisi ise yaşamak, ne olursa olsun yaşamak nihai hedef midir? Yoksa zaman, mekân, temaşa üçlüsü içerisinde âdeta bir seyyah gibi hayatın içerisinde doya doya, duya duya, göre göre geçebilmek midir asıl olan?

Zaman masalını biri görmüş, biri duymuş, biri anlatmış. Zaten masal da sırf bunun için sır kapısından damla damla dökülmüş. Gökten üç elma hep insanın avuçlarına düşmüş. Görsün, duysun, anlatsın diye.



EMİNE DOĞRUL

Almanya – Hamburg

En Büyük Soru(n): İnsan mı?

Zeynep Yaman

Dünya tarihine baktığımızda, her dönemin farklı akım ve hareketlerden etkilendiğini görüyoruz. Bu akımlar mimari, sanat ve edebiyat gibi birçok alana yansımış, kalıcı izler bırakmıştır. Özellikle yakın tarihle bağdaştırılan postmodernizmi anlayabilmek için, “modernizm sonrasına” değil, modernizmin kendisine yönelmemiz gerekir.

“Modern” kelime olarak Latince “modernus”tan, modernus ise “hemen şimdi” anlamına gelen “modo”dan türetilmiştir.¹ Bu kavramlardan bahsederken *modernizm* ve *modernite* arasında bulunan ince çizgiye dikkat çekmekte fayda var. Birbirine neredeyse tıpatıp benzeyen bu iki kelimenin anlamı aslında birbirinden oldukça farklıdır. Modernite, insanı tanımlaştırırken; modernizm, tanımlaştırılan insanı tahtından indirmiştir.² 19. yüzyılın ortalarında Avrupa’da geleneklere, geleneksel ve yerleşik kurallara karşı bir isyan olarak ortaya çıkan ve aslında “Batı medeniyeti”nin temelini oluşturduğu düşünülen modernizm, geleneksel düşünce, sanat ve toplum yapılarına meydan okur ve yeni bir dünya görüşü oluşturmaya çalışır.

Modernizmin temel hedefi, toplumsal hayat, sanat ve edebiyatta var olan geleneksel yapıların ve otoriter kuralların saf dışı bırakılıp daha özgürlükçü, gelişmiş

ve bireyselliğe meyilli bir oluşum geliştirilmesidir.³ Modern bilim ve teknolojiyle birlikte gelişip değişen dünya, geleneksel ve klasik otoriteyi zayıflatır. Nitekim var olan kültürün artık bir kenara bırakılıp yeni ve daha modern bir kültüre ihtiyaç olduğunun altı çizilir,⁴ toplumsal sınıflandırmalar ve cinsiyet rolleri sorgulanır.

Edebiyat, modernizmin en çok etkili olduğu alanlardan biridir. Modernist eserlerin çoğu bireysellik, toplumsal huzursuzluk ve bunalım gibi konuları ön plana çıkarır. Bu sebeptendir ki *modern edebiyat* aynı zamanda “bunalım edebiyatı” olarak adlandırılır. Modernist yazarlar, bilinç ve bilinçaltından, gerçek ve düştür birer tutam alıp bunları hikâyelerinde harmanlar. Modern edebiyat yolculuğu *dışa* değil *içe* yöneliktir. Romanlarda, kişinin *iç dünyası* bilinç akışı, iç konuşma veya iç diyalog gibi yöntemlerle vurgulanır. Şiirsel dile ve çağrışımlara çokça yer verilir. Romanların büyük kısmı bireylerin iç huzursuzluğunu ya da toplumsal huzursuzluğu ve yalnızlığı anlatır. Bu anlatımları güçlendirmek için dün, bugün ve yarından oluşan zaman zincirini kırılarak sıkça “flashback” yapılır.

Avrupa ve Amerikan edebiyatında modernizm büyük bir rol oynamış, bu akımın gölgesine Franz Kafka, Virginia Woolf, James Joyce ve T. S. Eliot gibi nice



yazarlar önemli eserler bırakmıştır. Virginia Woolf'un eserleri, modern edebiyat akımının temelini oluşturan özellikleri taşır. Özellikle bilinç akışı tekniğini kullanmasıyla tanınan Woolf, bu teknikle eserlerindeki karakterlerin iç dünyalarına bir ayna tutar, onların duygu ve düşüncelerini, huzursuzluklarını ve içsel çatışmaları okura şeffaf bir şekilde aktarır. Woolf, eserlerinde zamanın zincirini kırmış, bu kırılğanlığı zamanda sürekli geriye ve ileriye geçiş yaparak göstermiştir.

Woolf'un yanı sıra Avrupalı modern yazarlardan bahsedildiğinde eserleri dünya çapında yankı uyandıran Franz Kafka da akıllara gelir. Kafka'nın modernizmi en net şekilde yansıtan eserlerinden biri şüphesiz *Die Verwandlung* yani *Dönüşüm* romanıdır. Gregor Samsa'nın bir sabah uyandığında bir böceğe dönmüş olmasıyla başlayan romanda, karakterin iç dünyasındaki çatışma ve bunalım hâli ön plana çıkarılır. Bu içsel kargaşanın ortasında çevresine ve topluma yabancılaşması, özellikle babasıyla olan ilişkisini ve bağı vurgulanır. Toplum ve aileden kopan kişi bireyselleşir ve iç dünyasında kopan fırtınaların yankıları yükselir. Öyle ki yaşamın içinde barındırdığı gerçekler ve gerçeklik dahi sorgulanır. Gerçekler sadece hikâyenin içinde değil ana kurguda da görülür çünkü Samsa'nın dönüşümü hakikat ve fantezi

arasında gelip gider, absürt bir olay ironik bir dille gerçekmiş gibi anlatılır.

20. yüzyılda ortaya çıkan postmodernizm, yani *modernizm ötesi* veya *modernizm sonrası*, modernizmi eleştirmekle kalmaz, onu ve onun beraberinde getirdiği sanat, felsefe veya edebiyat anlayışına farklı bakış açıları sunmaya ve geliştirmeye çalışır. Postmodernizmi aslında I. ve II. Dünya Savaşı'na, Soğuk Savaş'a, atom bombasının Hiroşima ve Nagazaki'deki infilakına, Holocaust'a, Kore Savaşı'na ve dünyayı büyük bir tehdit altına alan kimyasal silahların ortaya çıktığı döneme karşı bir tepki hareketi olarak anlamak mümkün. Bununla birlikte, postmodernizm evrensel gerçekler ve din üzerine kurulduğundan *tek doğrunun* varlığı reddedilir. Böylelikle insan var olan her şeyi kendince yorumlayabilir. Bu da mevcut perspektiflerin çeşitlenmesini ve genişlemesini sağlar.

Postmodernizmin ana ilkelerinden bir tanesi şüphesiz meta-anlatıların reddedilmesi, gerçekliğin veya doğrunun parçalanmış bir hâlde olması üzerine kuruludur. Postmodern bakışa göre dinlerin kutsal yazıları, her topluluğa, dile ve zamana göre farklı bir şekilde yorumlanır. Dolayısıyla tek bir doğru yoktur ve dinî kurallar bundan yola çıkılarak yeniden yorumlanır. Bu noktada "postmodern dindarlık" gibi farklı te-

rimler karşımıza çıkar ve dinin bireysel yönünün altı çizilir çünkü toplumsal dayanışma ya da toplumsal değerler en başından reddedilmiştir. Her birey kendine özgü değerler geliştirmelidir, dini veya yazıyı kendince yorumlamalıdır. Fakat zaman ilerledikçe bu bireysellik havuzu onu yutar ve nihayetinde boğulur. İnsan yok olur, geriye isim taşıyan gölgeler kalır.

Modernizmin ne zaman bittiği, postmodernizmin ne zaman başladığıyla ilgili bir belirsizlik vardır, bu yüzden iki akımı net sınırları olan çerçevelere sığdırmak pek mantıklı değildir.⁵ Bu iki akım birçok farklılığa ve zıtlığa rağmen ortak noktalarda buluşur. Postmodernizm, modern yaşamı ve onun beraberinde getirdiği kural ve görüşleri reddeder, gerçek ve doğruların “tek” olmasına karşı çıkar ve gerçeğin sadece küçük bir kısmının bilinirliğini savunur.

Postmodern edebiyatta en çok tercih edilen yazı türü romandır. Postmodern romanlar üstkurmaca, fantastik, bilim kurgu, büyülu gerçekçilik gibi farklı türlere ayrılır. Burada somut ve soyut öğeler iç içe geçer ve okura gerçek ve gerçek dışının bir arada olduğu hayali bir dünya sunulur. Yani sanat ve gerçeklik arasındaki bağlantı kaldırılır, kurmaca ön planda tutulur, klasik düşünce veya metinlerde yer edinin kabul gören kural ya da yapılar sorgulanır. Bu, postmodern eserlerin bir diğer özelliği olan “üstkurmaca”dır.⁶ Burada yazar, okura metni nasıl kurguladığını bir nevi anlatır, metnin bir kurgu olduğunu hatırlatır. Modernizm, klasik ve geleneksel yapıları reddedip bireyselliğe, tekliğe ve tek doğru olana yönelirken, postmodernizm bunu reddeder ve çeşitliliği ve “çokgüçlülüğü” ön plana çıkarır.⁷

Postmodern eserlerin belirgin özelliklerinden bir tanesi de okurun romana bir nevi dâhil olmasıdır. Bu durum, anlam oluşumu ve aktarımının sadece yazar odaklı değil okur odaklı olmasından kaynaklanır. Edebiyat tarihçisi Yıldız Ecevit bunu şu şekilde açıklar: “Okur, romansı bir oyun içinde olup romancının oyun arkadaşıdır.”⁸ Öyle ki okur romana dâhil olur ve hikâyeyi kendi yorumlar, hatta romanın içindeki gerçekler direkt ortaya sunulmazken okur bunları hikâye içindeki yolculuğunda yakalamaya çalışır. Dolayısıyla bir çerçeveye dâhilinde tek bir doğru yok-

tur, okur sayısınca doğrular ve yorumlar vardır. Bu yüzden okur sadece pasif bir şekilde okumaz aksine metinleri aktif bir şekilde yaşamalıdır. Aslında romanı eline alan kişi burada kendi yolunu arar ve kendi yorumunu bulma gayretindedir.

Postmodern metinlerde zaman algısı klasik eserlere nazaran kronolojik ve akışkan değil, aksine durağandır. Yazar, metinde duruma göre geçmişten geleceğe gibi zamanda farklı geçiş ve atlamalar yapabilir. Romanın bir başı veya sonu yoktur, bununla beraber neden-sonuç sıralaması da bulunmaz. Amaç belli bir olayı değil, bir olayın veya bir anın sebep olduğu duyguları anlatmaktır. Ayrıca postmodern romanlarda farklı metinler arası gönderme ve atıfların yapıldığı da görülür. Başka romanların kahramanları, günlük hayattan kişi veya olaylar kurguya dâhil edilebilir, bu teknikle “metinler arası” denir. Aynı zamanda daha retorik, hatta ironik ve mizahi bir dil kullanılır. Günlük hayatın veya dönemin olumsuzlukları karamsarlıkla değil, alaycı ve onları ciddiye almayan fakat yine de kabullenilen bir tavırla ifade edilir.

Postmodernizmi Avrupa edebiyatı üzerinde incelediğimizde geniş bir yelpazeye yayılan farklı postmodern yazar ve eserler karşımıza çıkar. Bunların her biri postmodernizmi kendilerine has bir yorumla çeşitlendirir. Avrupa edebiyatında postmodernizm denilince akla gelen ilk isimler; Roland Barthes, İtalo Calvino, Günter Grass, Friedrich Dürrenmatt, Patrick Süskind ve daha niceleridir. İtalo Calvino’nun *Bir Kış Gecesi Eğer Bir Yolcu* adlı eseri üstkurmaca örneği olarak gösterilebilir. Aynı şekilde *Görünmez Kentler* de tanınan postmodern eserlerdendir. Burada Calvino, modern dünyada sıkça karşılaşılan ve bireyler tarafından yaşanan kimlik krizlerini “ütöpik kent imgeleri” etrafında sunar.⁹ Buna ek olarak Dürrenmatt’ın *Fizikçiler*’i de ironi ve mizahın, gerçek ve gerçek dışılığın öne çıktığı eserlerdendir. Patrick Süskind’in *Koku* adlı romanında okurun yorumu ve kendi yönünü bulma çabası önemlidir. Burada da yine gerçeğin ve gerçek olmayan kurgunun sınırları zorlanır.

Avrupa ve Amerikan edebiyatının yanı sıra postmodernizm, Türk edebiyatını da etkilemiştir. Türk edebiyatında ilk postmodern roman örneği olarak Oğuz Atay'ın *Tutunamayanlar* eseri kabul edilir. İhsan Oktay Anar'ın *Puslu Kıtalar Atlası*, *Kitabü'l Hiyel* adlı romanları ise Türk edebiyatında postmodernist edebiyatın yine en önemli eserleri arasında yer alır. Özellikle metinler arasılık, Anar'ın romanında en önemli unsurlardan biridir.¹⁰ Bunun en büyük sebeplerinden biri ise yazarın romanlarında tarihî ve mistik bir yol izleyip metinlerinde geçmişte yazılan farklı dinî veya mitolojik eserlerle bağlantı kurmasıdır.

Postmodern yazara göre *hayat bir oyundur* ve okur, içine düştüğü hayalî dünyada yazar tarafından yönlendirilmeden yolunu kendi başına bulmaya çalışır. Postmodern roman, Yıldız Ecevit'in tabiriyle aslında mimari bir kurgu gibi olmasına rağmen genel bir belirsizliği ifade eder. Tam da bu noktada insan, kendi içindeki karmaşayı ve hatta belirsizliği bu tarz postmodern eserlerde bulur, bazen de kendi içsel kavgasını çözmekte bu en etkili anahtardır. Modernizm, klasisizme karşı geliştirilip geleneksel yapı ve kuralları reddedip yenilemeye çalışırken postmodernizm, sanayileşmeyle ortaya çıkıp çoğulcu, daha açık veya özgürlükçü kural ve yapıları savunur.¹¹ Nihayetinde nedir bu postmodernizm diyenler için Alain Robbe-Grillet her şeyi tek cümleyle özetler:

“Dünya ne anlamlıdır ne de anlamsız, vardır o kadar.”¹²

İnsan, hayatı boyunca bir anlam arayışının ortasındadır ve yürüdüğü yolda aslında hakikati, kendi hakikatini arar. Onun bu yolda ilerlemesini sağlayan en önemli etken sorulardır. İnsanın yolu bu sorularla şekillenir. Böylelikle insan, bulduğu yanıtlara göre ya hakikate yaklaşır ya da ondan uzaklaşır. Bahsi geçen durum Robbe-Grillet'in ifade ettiği gibiyse, dünya gerçekten sadece var olmak için mi vardır? Öyleyse insan niçin yaratılmıştır? Anlamı olmayan şeyin var oluşu, her şeyi büyük bir buhrana sürüklemiş mi? İhsan Fazlıoğlu'na göre insan, bu soruların ta kendisidir. Cevap anahtarı insanın hissi, vicdani ve akli yapısı gözetilerek aranmalıdır. Çünkü “İnsanın yalnızca duyusuna ağırlık veren yanıtlar hayvaniliğe,

yalnızca duygusunu öne çıkartan yanıtlar mistikliğe, yalnızca düşüncesini önemseyen yanıtlar ise vahşiliğe neden olmuştur.”¹³

Postmodernizm veya yaşadığımız bu çağ bizleri öyle bir noktaya getirdi ki bir şeyleri anlamak için türlü açıklamalara ihtiyacımızın olduğunu düşünmeye başladık. Hatta bazen bu da yetmedi açıklamaların da açıklanması gerektiğini hissettik. “Biz”den uzaklaştıkça içimizden eksilenleri fark etmedik. Sorularla dolu yollarda cevapları yalnız aramaya koyulduk. İnsan, deryalar içinde küçük bir damladır. Tüm kâinat ve hayat onun için var edilmiştir. Aradığımız soruların cevaplarını, bazen de sorunlarımızın çözümlerini öncelikle kendimizi daha sonra çevremizi anlamaya çalışmakla bulabiliriz belki. Ayçin Kantoğlu'nun dediği gibi “Ben hep, tefsire muhtaç olanın, tefsir edilmesi gerekenin din olduğunu düşündüm meğer insanmış, kitap değilmiş. Kitap apaçıkmiş, örtük olan insanmış.”

dipnotlar

- Önder Erol, P. (2016). Modernite projesinin kökenleri, dinamikleri ve sonu. *Sosyoloji Dergisi*, (33), 49-66.
- Karabulut, M., Biricik, İ. (2017). Postmodern edebiyatın “ne”liği”. *Hikmet- Akademik Edebiyat Dergisi*, 34-45.
- Kırılmaz, H., Ayparçası, F. (2016). Modernizm ve postmodernizm süreçlerinin tüketim kültürüne yansımaları. *İnsan ve İnsan*, 3 (8), 32-58.
- Araz, G. (2008). Modernizm ve çağdaş sanatın modern kökleri. *Akdeniz Sanat*, 1 (2), 9-16.
- Emre, İ. (2004). *Postmodernizm ve Edebiyat*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Güven, E. B. (2020). Romanda postmodern öğeler. *Rumeli Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (19), 378-386.
- Karabulut, M., Biricik, İ. (2017). Postmodern edebiyatın “ne”liği. *Hikmet-Akademik Edebiyat Dergisi*, 34-45.
- Ecevit, Y. (2006). *Türk Romanında Postmodernist Açılımlar*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Çoban, D. (2020). Postmodern anlatılardan Hilmi Yavuz'un “Taormina” ve Italo Calvino'nun “Görünmez Kentler” eserlerinin karşılaştırılması. *Genç Mütefekkirler Dergisi*, 1 (2), 150-175.
- Hüküm, M. (2017). İhsan Oktay Anar'ın “Puslu Kıtalar Atlası” romanının metinlerarası ilişkiler açısından değerlendirilmesi. *Akademik MATBUAT*, 1 (1), 38-51.
- Yıldız, H. (2005). Postmodernizm Nedir? *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (13).
- Grillet, A. R. (1981). *Yeni Roman*, çev. Asım Bezirci, Yazko.
- Fazlıoğlu, İ. (2021). *Kendini Aramak- İnsan-Tarih Yazıları*. İstanbul: Ketebe Yayınları.

Sonsuzluğun Kıyısı

Şebnem Hamurcu

*Yenik düşüyor her şey zamana
Biz büyüdük ve kirlendi dünya*

Murathan Mungan

Zaman sanatı, dünyayı kirletiyor. Günler, aylar, yıllar tuvale hükmediyor; fırçalar yarıştan habersiz. *Biz büyüdük ve kirlendi dünya.* Zaman mıydı bizi büyüten? Yoksa biz mi büyüdük zamanla? Tarih boyunca zaman hakkında birçok yaklaşım ileri sürülmüş. Zaman kavramı başta matematik, fizik ve felsefe olmak üzere birçok disiplininle kavranmaya çalışılmış. Oysa en zoru, soyutu anlatmaktır. Elinle tutamadığını, gözünle göremediğini somutlaştırmak, kelimelere dökmek hayli güç. Bu anlamda zamanı kavrayışında insanı asıl zorlayan, soyuta somut boyutlar kazandırabilmek. Ama ne gariptir ki zamanı ve zamana bağlı kavramları algılamamızın yolu, başka bir alternatif olmaksızın bu tezata düşmekten geçiyor. Bu somutlama çabası, zaman denklemindeki insan değişkenliğini ele almaya yarayacak. Ama biz, bu denklemin neresindeyiz?

“Ne içindeyim zamanın/ Ne de büsbütün dışında/ Yekpare, geniş bir anın/ Parçalanmaz akışında” diyor Ahmet Hamdi Tanpınar. Zaman, mütemediyen canlı; metafizik bir olgudur. Geçmiş, şimdi ve gelecek şeklinde sınıflandırılabilir. İnsanlar, ileriye doğru akan zaman nehrinde kendilerine bir yer edinmek ister. İçinde kalma konusunda bocalarız ama tamamen dışına çıkmak da imkânsız görünür. Bu imkânsızlığın

sebebini içselleştirmek için “dede paradoksu” örneği hatırlanabilir. Dede paradoksu, zamanda yolculuğunun mümkün olmadığını gösterir. Bilim kurgu yazarı René Barjavel, ilk defa *Le voyageur imprudent*¹’da bu paradokstan bahseder. Bahsi geçen mevzuu zihnimizde canlandırabilmemiz için geçmişe döndüğümüzü varsayalım. Dedemizi bulup öldürürsek öldüğü için biz var olamayız. Geçmişte henüz var olmadığımız için dedemizi öldüremeyiz; dedemizi öldüremediğimiz için kendi zamanımız geldiğinde doğmamız gerekecek. Artık var olduğumuz için de tekrar geçmişe dönüp dedemizi öldürebileceğiz. Sonsuz döngü şeklinde bize sunulan bu paradoks, zaman yolculuğunun teorik absürtlüğünü, imkânsızlığını gösterir. Yerimizi tam benimseyemediğimizden ötürü *olmak istediğimiz yer*, hep *olmadığımız yer* olacak.

Geçmişe duyduğumuz özlem, nostaljiyle de açıklanabilir. Milan Kundera, *Bilmemek*’te nostaljiyi şöyle tanımlar: “*Dönüş*, Yunanca’da *nostes* demek. *Algos*, keder anlamına geliyor. Yani nostalji, doyurulamamış dönüş arzusundan kaynaklanan bir keder.” Bu geçmişseverlik, şimdiye açılan savaş anlamı taşır. Öyleyse nostalji, anda kalmaya direnen nefsimizin maziye sığınma hikâyesidir bir nevi.



İnsanın şimdiki zamanda eğreti durmasını açıklayacak bir başka olgu, hafızadır. Öyle ki duyularımız hatıralarımıza doğru köprü kurabilme gücüne sahiptir. Proust bunu “duygusal hafıza” diye adlandırır. Bu tasavvurun kaynağı yazarın küçüklüğüne dayanır. Proust, henüz dokuz yaşındayken annesinin keklerini çok sevdiğini ve kekin kokusunu hafızasına kazıdığını bildirir. Seneler sonra aynı kokuyu tekrar duyumsadığında bu kokuyla bağlantılı anıları detaylı bir şekilde hatırladığını fark eder. Bu konu üzerine eğilen Proust, hatıralardan aldığı ilhamla yedi ciltlik, yaklaşık üç bin sayfalık *Kayıp Zamanın İzinde*’yi yazar. Kokuyla uzak hatıraların, hafızayla ilişkisi yazarın bu deneyimine ithafen “Proust fenomeni” adını alır. Rahatlıkla anlaşılacağı gibi hafıza, zamana meydan okur. Başka bir deyişle insan, arızı zamandan kaçmak üzere hatıraların sonsuzluğuna sarılma refleksi geliştirir.

İnsan, zamanla bütünleşebilen bir varlıktır. O yüzden zamanda bir konumumuz yoktur. Yani, *ne içindeyizdir zamanın ne de tamamen dışında*. Ahmet Hamdi Tanpınar’ın tasvir ettiği gibi sonsuz bir akıştayız. İnsan iradesi tam da burada devreye girer ve akıntıya kapılmakla yüzmek arasındaki çizgiyi çeker. Biz büyüdükçe kirlenen dünya, aslında insanın zamanı

kirlenmesinin eseridir. Bundan dolayı zaman yönetimi, büyük dalgalarla mücadele imkânı vermesinden ötürü büyük bir önem taşır. Özlemler geçmişe, hayaller geleceğe davet etse de şimdiki zaman bizim kürkçü dükkânımız olmalıdır. Olduğumuz yerde var olursak olmak istediğimiz yerleri daha sağlıklı inşa edebiliriz. Bunu gerçekleştirebilmek için soyutun içerisindeki tezatlar arasında bir denge kurmak gerekir. Zaman sınırsızdır. Ama bu fikre tahammül edebilmemiz için somut olgularda teselli bulmamız gerekir. İnsan, sonsuzlukta yüzse bile günün birinde karaya çıkma ümidiyle yaşmalıdır.

dipnot

1 Tedbirsiz Seyyah



ŞEBNEM HAMURCU

Fransa - Haguenau

Berlin Sokakları

Ayşe Üstündağ

Merhabayla hoşça kal arasına sıkışmış bir zamanda yürüyorum Berlin sokaklarında. Hiç kimsenin bir başkasının yürüyüşüyle ilgilenmediği bu şehirde, adımlarımı düşünmeden atıyorum. Çenem biraz kalkık, bakışlarımın rotası gökyüzüne dönük. Yüksek binaların kapatamadığı gök galip gelmiş, açık maviliğiyle biraz da mağrur gülümsüyor. Göğsümde bir genişlik var, kalabalık daraltmıyor sokakları, kimse kimseye çarpıyor yürürken. Ellerimi tutuyor sağımda ve solumda uzanan kaldırımlar, tereddüt etmeden geçiyorum karşıya.

Merhabayla hoşça kal arasına sıkışmış bir zamanda yürüyorum Berlin istasyonunda. Yabancılığım uzun bir yolculuğa çıkmak için valizini almış, el sallıyor bana trenin önünde. Daha önce görmediğim değişik

bir tren bu. Upuzun ama üstü açık, vagonlarında tek tük yolcu var. Yabancılığım boş vagon var mı diye bakıyor, üç vagon sonra arayışı sona erince dönüyor bana doğru. “Yine gelecek misin?” diyorum. “Kim bilir?” derken bıyık altından gülüyor. Kalkış için anonsu duyunca gözlerini gözlerime çevirip tanıdık bir “hoşça kal”ı usulca döküyor dudaklarından. Tanıştığımız zaman merhaba dediği gibi diyor bunu. Aynı tonlama, aynı ses tonu, aynı yüz ifadesiyle. Arada geçen zaman katlanıp, tanışma ve vedalaşma anları bir çizgide buluşunca iki damla yaş, yer çekimine nazı geçermiş gibi yavaşça süzülüyor gözlerimden.

Onun da uzun bir yola ihtiyacı var, sıkışıp kalmıştı nice zamandır ten kafesimde. Dağlara gider belki, oksijenin bol olduğu yüksek tepelere çıkar, göğsü



genişlesin diye. Hem yeteri kadar vakit geçirdik birlikte. Sağ olsun kalbimi okşardı, konuşamadığım zamanlarda. Dili tutulmuş birine nutukların kâr etmeyeceğini bilirdi. Söylemezdi ama anladınız bilge bir ruhu olduğunu. Çok şey öğretti diyemem, öğretmek için de çabalamadı, sessizdi zaten. Yazar-ken büyük harfleri bile kullanmazdı. Tren kalkıyor, ardına bakmasını beklemiyorum, bakmaz. Yine de o gözden kaybolana dek duruyorum istasyonda.

Merhabayla hoşça kal arasına sıkışmış bir zamanda yürüyorum Berlin sokaklarında. Varlığımın mayalandığı şehirden izlere, engebeli yollara, sokaklarda uçuşan çöplere, metrolarda unutulmuş şişelere, duvarlardaki resim ve yazıların sahibi gönüllü sanatçılara, geç saatlerinde ağlayan çocuklara, caddelerinde bağrıışan sarhoşlara minnet duyuyorum. Merhaba

dediğim şehre hoşça kal da demiş olduğumu artık biliyorum. (Böylelikle bir şehir değil de eski bir dost gibi kalıyor hatıralarımda Berlin.)



AYŞE ÜSTÜNDAĞ

Almanya - Münih

Sessizliğin Dilinde Hâller

Sena Şeker

*İşitin ey yârenler aşk bir güneşe benzer
Aşk olmayan kişi misâli taşa benzer.*

*Taş gönülde ne biter dilinde ağu tüter
Nice yumuşak söylese sözü savaşa benzer.*

Yunus Emre

Yaşam bir sahneyse, biz de farklı rollere bürünebilen oyuncularız. Bir çizgi belirleriz kendimize ve onun doğrultusunda davranışlarımızı biçimlendirerek hâlimizi ve tavrımızı sergileriz. Gerek duygusal gerekse düşünsel durumların yansımaları olarak tasvir edebiliriz bu durumu. Bir nevi iç dünyamızın dışı vurumudur. İnsanın ruhu hâline yansır ve sergilediği tavırla kendini belli eder. Farkında olmasak da her anımızda bir hâl içredir.

Eskilerden beri “içi dışı bir” diyerek bir insanın güvenilirliğiyle samimiyetini dile getiririz. Her ne kadar sözler yanıltıcı da olsa, içinde yalan da barındırsa içiyle dışı bir olanın çehresine hâletiruhiyesi sirayet eder yine de. İç dünyamız karmaşık ve çeşitli duygularla dolup taşar. Hatta bazı anlarda kendi kendimizin hâlini anlayamayız. Bu hususta, dış dünyaya tek tip bir profil sergilediğimizde hayatın akışına aykırı davranırız. Yalan, sesle gösterişe tabiyken hakikat,

başlı başına sessizdir ve varlığını bağırmadan, emin adımlarla sürdürür; günü geldiğinde hazır ve nazır olmaksızın herkesle bütünleşir. Şaşaalı yaşantıların gürültüsü, gerçeği örter ve toplumun yüzeyine parlak bir cila sürer. Sesler zirveye ulaştığı an, hakikat kar gibi yağar üzerlerine ve çılgınlıkların arasından yükselerek suspus eder ortalığı. Toz pembe bulutlar dağılır ve bütün “-mış” gibi atılan naralar susmak zorunda kalır. Belki de bundandır, dili yananın, yüreğine ateş düşenin içine dönüp sessizleşmesi, vedaların buruk ve suskun oluşu. Çünkü hâl, sessizliğin çılgılığıdır.

Yaşamın bizi körleştirdiği noktalardan birisi soyut olan her şeyi somutlaştırma çabası olsa gerek. Bu durum unutturuyor bize, hislerin, hâllerin binbir çeşit olduğunu ve kelimelere hapsolamayışını. Kavramlar, anlam dünyasına sınırlar çizer ve bu uğurda kaybolur bazı derin hâller. Haddi, hududu aşan davranışlara gebe olan bir noktadan sesleniyor bize



postmodernizm: Sensin! Benlik duygusu şişirildikçe nefsanî sesler yükselişe geçiyor ve önü alınamayan narsisizm, aşırı öz güven, izolasyon gibi toplumsal sorunları doğuruyor. Kalpten kalbe giden yollar tıkanıyor ve insan karanlığa mahkûm oluyor. Sesler yükseldikçe birbirine karışıyor; hangi sesin hangi kafadan çıktığı belli olmuyor. Duygudaşlık, hâlden anlamak yükselen desibelin altında ezilip yok olmaya yüz tutuyor. Bu ses karmaşasının ortasında, bazen sükûtun en güçlü ifade olduğunu hatırlamak gerekir. Sükût, beraberinde derinlik getirir ve kaybolan dengeyi yeniden sağladığı gibi gönül gözünün perdesini aralar.

Ağaçları süsleyen yapraklar hem varlığı hem de yokluğuyla mevsimleri fısıldar. İnsanın da hâli, sükûtla yani herhangi bir sese ihtiyaç duymadan okunabilir. Bütün hâllerimizi kelimelere sıkıştırıp mana yüklemek her zaman mümkün değildir. Buna yeltendiğimizde ortaya manasız ve ruhu olmayan sözler saçılır. Ruhsuz kelimeler laf kalabalığıyla taçlanır ve kulaktan başlayıp kalbe giden yolları bir bir tıkar. Fakat kelimelerin ötesinde insanın hâlini anlamanın daha uygun bir dili vardır: Gönül dili. Gönül dilinden ve onun idrakinden uzak olmak, hâlin insandan insana geçmesini engeller. Neşet Ertaş'ın nakşettiği gibi "Kalpten kalbe giden bir yol vardır, gözünen görmez sırdır." Gönül gözünün dile gelmesi kalemin

yetmediği yere yetişir, tükenen kelama mana kazandırır çünkü kalbe giden yol sırlarla doludur. Dua etmek de buna benzer; içinde bulunduğumuz durumu hecelere, seslere sıkıştırmadan dile gem vurup hâlimizi, gönülden damıtarak arz etmenin huzuru, bütün bedenimizi sarılıp sarmalar. Bir hadisişerifte ifade edildiği gibi *ölmeden önce ölünüz* ilkesi, yaşamımızı daha derinlemesine değerlendirmemize ve ruhsal bir uyanış yaşamamıza vesile olur. Bu doğrultuda kal dilinden sıyrılıp hâl diliyle manevî yolculuğa yönelmenin gerekliliği vurgulanır. Bir nevi, sesimiz tamamen yok olmadan kendimizi sessize alıp ruhumuzu, duygu dünyamızı dinlememiz öğütlenir. Yaşarken ölüme hazırlanmak, hayatın anlamını ve değerlerini kavramak, önce içsel bir ölümle yüzleşmeyi gerektirir. Bütün sesleri susturup derinlere daldığımızda ruhsal bir dönüşüm başlar. Çünkü ölüm, benlik duygusunu sonlandırır. Kişinin nezdinde nefsanî isteklerin etkisi azalır, bedeninin emanet olduğunu bilir ve gönlünü bedenle sınırlamaz. Bu hâl aynı zamanda kendimizi anlatma ve anlaşılma isteğine gem vurur. Sözcüklerle ifade etmeye kalksak tam manasıyla anlaşılmayacağımızın yarattığı tedirginlik ortadan kalkar. Kaldı ki insanın dinleyeni olup da anlayanı olmaması daha fazla yük bindirir sırtına. Teveccüh, dış dünyanın etkisi altında olmaktan çok, içsel bir denge ve huzur içinde olmaya yönelir. Bu bilinçle yaşayan insan, çevresine dair beklenti ve onay arayışından özgür-

leşir çünkü kendi iç dünyasında derinleşir. Kişinin kendisini hem ruhen hem kalben dinlemesine olanak tanır.

Kelimeler tükenir, aynı zamanda anlaşılmayı da tüketir. Her hâlimizi ifadelere dökebileceğimizi sanmak, bizi hâller denizinde nefessiz bırakır ve derinliklerinde boğar çünkü sesler yükseldikçe mana kaybolur, can simidimiz boğazımızda patlar. Günbegün sesleri yükselen kişisel gelişimcilere, yaşam koçlarına, bilinçaltı analizcilerine sarılırız, *denize düşen yılanı sarılır* misali. Kısa süreli vaatleriyle gözlerimiz boyanır ve dört elle sarılırız onlara. Anlattıkça anlatmaya çalışırız kendimizi. Yetinemeyiz, mevzu anne karnına, ebeveynlere, atalara ve en nihayetinde bilincin dışına kadar uzar gider. Dipteyken bize yardım edip yüzmemize yardımcı olduklarını sanırız ancak istikametimiz terstir. Daha derinlere inme çabasıyla aklımızın erişemeyeceği karanlıkta uçsuz bucaksız denizde kayboluruz. Ellerimiz boş kalır. Oysa kendimizi susup bıraksak denize, suyun kaldırma kuvveti içimizdeki çırpınışa cankurtaran olur belki. Anlam veremediğimiz durumları beyhude bir çabayla anlatmaya çalışmaktansa bazen sessizleşip uzaklaşmak gerekir. Bu sayede kendi iç dünyamızı keşfederek içsel huzurun kapısı aralanır. Her ne kadar çağlar değişse de insan olmanın değişmeyen temelleri vardır. Öze odaklanmak da bunlardan bir tanesidir. İçsel huzur ve anlam arayışının yolu da sessizlikten geçer, tıpkı dua etmek, namaz kılmak, meditasyon yapmak gibi.

Zaman zaman hayatın karmaşasından sıyrılmak isteriz. Işıkları kapatıp, görünmediğimiz yerlerde sığınağımıza çekilme ihtiyacı duyarız, çünkü seslerin ördüğü duvarlara çarpa çarpa yaralanırız. Hâlden anlayanı bulmak güçleşir. Kelimelerden taşan hâlimizin sığındığı derin sessizlikte şifa bulup yaralarımıza merhem süreriz. Amma velakin, bizi, susarken anlayan ve gönülden tanıyan insanları bulursak da kolay kolay bırakmayız. O sessizlikte, kelimelerin yerini duygular alır ve hissettiklerimizi paylaşmadan bazen sadece bir bakışla anlarız birbirimizi. Sözü bittiği yerde derin bağlar kurarız ve bütün zorluklara rağmen bizden kopmazlar hatta fırtınalar karşısında bile güvenli liman olurlar bize. Birlikte sessizliği paylaşmak, anlamak ve birbirimize sığınmak, ilişkilerimizi güçlendirir. Nitekim Cemil Meriç'in de ifade ettiği gibi "İnsan ancak sustuklarını duyan biriyle bir ömür geçirebilir."



SENA ŞEKER

Avusturya - Bregenz



Seviyor, Sevmiyor, Seviyor, Sevmiyor...

Z ü m r a U f u k

A h şu papatya falları, çaresiz yüreğim sana mı kaldı, deniliyor bir şarkıda. Bir cümleyle küçücük bir umut ışığının peşinden nasıl da koştuğumuz özetleniyor. Çünkü sevgisiz kalmak öyle büyük bir çaresizliktir ki boğazımız düğümlenir, nefesimiz kesilir. Bu yüzden sevmek, sevilme istenir. Hem beşerî hem ilahi hem esperi¹ hem ekseri². Bunun için çırpınır dururuz. Çırpınmak da ne kelime, ömrümüzü veririz!

Sevgi, insanoğlunun en büyük bağımlılığı. Bir çocuğun pamuk şekerini istediği gibi isteriz onu. Ya olacak ya olacaktır. Başka çaresi yoktur. Onsuz bir hayatı düşünemeyiz. Düşünebilmemize de imkân yoktur. Çünkü bedenimiz topraktan, ruhumuz sevgiden yaratılmıştır. O, peşinden emeklediğimiz ilk

dileğimiz, ebediyete uğurlanmadan önceki son arzumuzdur. Açmak istediğimiz kapıların ardında bile o vardır. Bu yüzden bizi hep derin bir tutkuyla yakınsın yandırsın, sarsın sarmalasın isteriz. Ta içimizde, kışın sıcak bir yuvanın şöminesine atılmış bir odun gibi çıtır çıtır keyifle yansın. Yandıkça demlensin, tavlansın; kavruldukça ısıtsın, kızılılaşsın.

Sevgi arayışımız, ona hasretimizle eş; hasretimiz ise umudumuzla kardeş. Fakat umutlar kırılıp sevgisiz kaldıkça ruhumuz kararır, günden güne bir çıkma-za sürüklenir. Onun yokluğu, insanoğlunun çektiği acıların en ıstıraplısı. Varlığıyla yaşam kaynağıyken yokluğuyla hastalıkların öz sebebi; deliliğin kuyusu, cehennemin kuyusu olur. Bu nedenle sevgisizin gazabı, hırçın hortumların bir şehri kasıp kavurması

gibidir. Kişi, içinde ölen kendisinin intikamını almak ister. Her şeyi; odunu, ateşi, külü bile yok etmek ister. Ve eder! Daimi bir yanış dilerken ebedi bir yok oluşa sebep olur. Nihayet, sevginin olmadığı yere hiç vakit kaybetmeden yuvalanan nefret, bu çöken imparatorluğun sahibi olur. Çünkü *sevgisizliğin gazabı vurunca şehre, kalır ne bir derviş tekkede ne de bir gülüş didede.*

Sevgisiz olamaz ama sevgiyle nasıl olunur onu da pek bilemeyiz. Onu ararken kimimiz sabırsızlanır, kimimiz de hoyratlaşır. Belki de bu, ona sahip olamama korkusundan kaynaklanır. Onu bulunca da durum pek değişmez. Ya kaybetmekten korkup bizi sevenin sevgisini her daim ölçmek isteriz ya da kıymetini anlamayıp savurganlaşırız. Kısacası onu hem ararken hem de elde tutmak isterken yorar, yıpratırız.

Gündelik hayatımızda sıradan görünen bazı davranış veya alışkanlıklarımız, onu aramak için başvurduğumuz yolların âdeta bir aynasıdır. Tıpkı saflığı, masumiyeti simgeleyen kır papatyalarının kadifemsi kar beyazı yapraklarını bir damla sevgi ihtimali için acımasızca kopardığımız gibi. Birçoğumuz hayatında bir kere de olsa ya papatya falı bakmıştır ya da bakıldığına şahit olmuştur. Kırılarda zahmetsizce açan, çayırıları, ovaları güzelleştiren narin prenseslerden medet umarız. Kalbindekinin hayaliyle yanıp tutuşurken bir umut ışığı arayanlar, sevilip sevilmediklerini anlamak için papatya falına bakmak ister. Bunun için kırdı henüz üzerine basılmamış taze papatyalardan birini rastgele seçip koparır. Çiçeğin güzelim yapraklarını koparmaya daha doğrusu ipek saçlarını yolmaya başlar. Koparılan her yaprak için sırasıyla *seviyor, sevmiyor* sözcükleri dudaklarından hırsla dökülür. Papatya kel kalana kadar devam eder. Her şey, bir sevgi kırıntısı bulunup bulunmadığını anlamak içindir. Aslında bu davranış, güzel bir niyet için çıktığımız yolu, kabaca geçtiğimizi gösteren küçücük bir semboldür.

Daha da ilginç olanı, bu davranışın evrensel oluşu. Almanca “Sie liebt mich, sie liebt mich nicht”; İngilizce “She loves me, she doesn’t love me” denilerek bu fala bakılır. Papatya falının evrenselliği, bu davranışın kültürel değil içgüdüsel olduğunu gösterir. Bu yüzden papatya falıyla belki daha başka birçok yöntemle amaca giden yolları, kendi ellerimizle kesişimiz düşündüğümüzden çok daha vahim ve trajiktir. Sadece içgüdülerle çıkılan yolda akıl ve deneyimler saf dışı kalır. Bu da hesapsız adımların dayanağıdır. İçgüdülerin gösterdiği yöne ancak akıl ve mantıkla

ilerlemek, bizi pozitif bir sonuca ulaştırabilir. Sakin, dingin bir kafayla daha doğrusu aşkın kanımızda dolaşmadığı bir dönemde böyle akli başında mantıklı cümleler kurmak, bol keseden tavsiyeler vermek kolay. Fakat aşk mevzubahis olunca akıl, mantık, pozitiflik devre dışı kalmaz mı? Mantığın olduğu bir yerde aşkın görüldüğü hiç olmuş mudur?

Aşk ve mantık genellikle zıt kavramlar olarak düşünülür çünkü aşk duygusal, içsel bir deneyimken mantık daha çok düşünsel, analitik bir süreçtir. Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî de aynı şekilde düşünür: “Ey hoş arkadaş! Âşık, halis ve saf şarabı, kendisinden bulur, onunla gıdalanırsa bu makamda artık akıl kaybolur, bu sırra akıl ermez.” Arnold Bennett ise “Aşk, akıl işi değil, bir kalp işidir” diyerek iki kavramı birbirinden keskin bir şekilde ayırır. Aşk insanın hissettiği en güçlü, en sarsıcı duygu olarak bilinir. Öyle ki Paulo Coelho aşka bir kimlik, bir şahsiyet atfederek aşk ve mantık arasındaki farkı şöyle ifade eder: “Aşk, mantığın bilmediği bir dilde konuşur.” İki kavramı zıt bir şekilde yan yana getirmeyi başaran kişi ise hiç şüphesiz Albert Camus’dür. Çünkü o aşkın, *her şeyi mantıklı bir şekilde unutmak olduğunu* savunur. Belki de mantığın devre dışı kalmasına sebep olan şey aşkın tutkuyla olan ilişkisidir. François La Rochefoucauld bu durumu şöyle özetler: “Bütün tutkular bizi hata yapmaya yönlendirir, ama aşk bizi en saçma yapar.” Tutku her zaman bir aşırılık içerir ve bu mantığın hoş karşılayacağı bir durum değildir.

Her ne kadar aşk, bir nevi hayalperestlik ve gerçeklikten uzaklaşma hâli de olsa aşkı tanımlarken romantizmden uzaklaşmak onu realist bir gözle değerlendirmeye yardımcı olabilir. Tıpkı Lev Tolstoy’un durumu en çıplak ve yalın hâliyle ele alması gibi: “İnsanlar, aşk üzerindeki görüşlerini değiştirmelidir. Kadınla erkek, cinsel aşkı şimdi olduğu gibi şiir havasına büründürmekten kaçınmalıdır. Bunun yalnızca insanı alçaltan hayvanca bir iş olduğu kabul edilmeli.” Böyle düşününce aşkın romantizmle de pek bir ilgisi olmadığı düşünülebilir. Hatta romantizmden çok mantığa daha yakın olduğu bile... Çünkü tutku ateşine doğru uzanan bir yolun, alevlerin rengiyle kırmızı ve loş oluşu ona romantik bir görünüş katsa da onun romantik olduğu anlamına gelmez. Fakat o yolda seçilmiş kişiyle aynı anda yürüme durumunda, ortak bir karar ve üzerinde çok düşünülmemiş de olsa hızlıca hayata geçirilmiş bir zaman yönetimi de söz konusudur. Ortak karar alabilme, zaman yönetimi, sadece bir kişiye odaklanma, ardından o kişiyle

hiç de romantik olmayan, ihtiraslı, şevk dolu bir birleşimin gerçekleşmesi ve vahşi bir doyuma ulaşma arzusu daha çok sıra dışı bir mantıklılık hâlinin aşamaları gibi görünüyor. Çünkü genelgeçer mantık aşırılıktan hoşlanmaz. Bu da bizi klasik bir mantık tanımına karşı çıkan başka bir düşünceye veya kavrama itebilir: Postmantık? Bu kavramın altında aşk, romantizmden uzaklaşırken tekrar mantığa, mantığın başka bir hâline yaklaşabilir. Mantıkta tutku yoktur ama aşk, mantığın tutkulu hâli olabilir. Mantığın bile kabul etmediği... Amaca giden yolu, haz ve tutku dolu bir kendinden geçmekle harmanlayan bir mantık. Öyle ki kendi içinde zıtlıklar oluşturan ve bu zıtlıklara rağmen yine de akla uygun kalabilen... Antoine Bret'in dediği gibi "Aşkın ilk soluğu mantığın son soluğu," olmasına rağmen belki de postmantığın başlangıcı olabilir.

Postmantık, içinde aşırılığı barındırsa da romantizmin sıkça sorgulandığı ve eleştirildiği bir çerçeve sunabilir. Aşkın, sadece duygu ve hayallerden ibaret olmadığını belli bir mantık içerisinde duygu coşkunluğu olduğunu iddia edebilir. Aşkın, gerçek dünyadaki ilişkiler ve deneyimlerle daha çok bağlantılı olduğunu ve bu bağlamda mantıklı bir şekilde anlaşılabilirliğini savunabilir. Bu, aşkın duygusal bir gerçeklikten ziyade, somut deneyimlere ve pratik durumları değerlendirmeye dayalı bir kavram olabileceğini öne sürebilir. İçgüdüsel olarak üremeye yönlendiren haz ateşinin sonuçta yine bir mantığa yani insanoğlunun çoğalma amacına dayanıyor olması bile romantizmin, aşk içindeki yerini ister istemez zayıflatır.

Postmantık bireyin özgürlüğüne ve seçimlerine daha fazla vurgu yapar. Aşk, duygusal bir bağlamdan ziyade bireylerin özgür iradeleri ve haz odaklı seçimleriyle şekillenebilecek bir deneyim olarak görülebilir. Mantık, akıl yürütmede, düşüncede doğruluk, düzgünlük, tutarlılık sunarken; postmantık, tutarsızlık üzerinden bir tutarlılık fikri sunabilir. O zaman aşkın olduğu yerde geleneksel kendine karşı çıkan başka bir mantık mı devreye girer? Tekrar Albert Camus'nün savına dönecek olursak; *aşkın, her şeyi mantıklı bir şekilde unutup olmasa*, mantığın yani mantık kavramının, insanın en tutkun, en sapkın hâllerinde bile işin içinde farklı bir yönüyle olduğunun göstergesidir.

Öte yandan aşktan uzaklaşan romantizmin nereye yakınlaştığı ya da nerede var olduğu bilmecesi de beynin arka planında ama bu düşüncelerle eş zamanlı olarak karanlığı aydınlatmadan doğuyor. Romantiz-

min sadece bir yanılsamadan ibaret olabileceği hem mantık hem de postmantık çerçevesinde daha olası görünüyor. Öyleyse şiirler, şarkılar, bayılmalar, ayılmalar? Belki de hepsi romantizmin illüzyonluğunun, yokluğunun getirdiği bilinç dışı bir acıdan kaynaklanıyor. Türküler de romantizmin hiçliği uğruna yakılıyor olabilir.

İnsanoğlu, romantizmi güçlü ve sarsıcı bir şekilde hissettiği aşk tutkusunu, beraberinde getirdiği hazzı, utansa da ulaşmak istediği ama yine de asla vazgeçemediği bedensel doyumunu kibarlaştırmak, güzelleştirmek için uydurmuş olabilir mi? Bunları yazarken bir yandan da Montaigne'nin şu ifadesi zihnimde yankılanıyor: "Bizi yaratan işi hayvanlık saymaktan başka daha büyük hayvanlık mı olur?" Montaigne'nin hakkı var doğrusu. Bütün hazlar, doyuma ulaşma arzusuyla bir çoğalma, soyu devam ettirme içgüdüsünden başka nedir?

Diğer taraftan insan, kendisini hayvanlardan ayrı tutmak, onlardan farkını göstermek için içindeki hayvani ve vahşi yanları örtmeye çalışır. Tıpkı yemek yerken masa adabına, muhabbet ederken ahlak kurallarına uymaya çalıştığı gibi. Fakat ne zaman açlıktan ölecek olur o zaman gözü döner, bütün nazik davranışları unutup hayvan gibi yemeğe girer. Ya da sinirlendiğinde sesi yükselir, kendine hâkim olamaz, kabalaşır, karşısındakine hayvan gibi saldırır. Belki de bunlar insanın en yalın, en çıplak, en gerçek hâlleridir. Cilasız, yağsız ve boyasız... İnsanın bütün bu gizlenemez ilkel ve barbar gerçekliğine rağmen aşkı, hazzı, açlığı kısacası hayatı, daha doğrusu hayat üzerinden *kendini* güzelleme çabası takdire şayandır. Bunu da sevmek, beğenilmek arzusuyla yapar; ister karşı cins ister anne, baba, arkadaş tarafından... Sevilip sevilmediğini anlamak için de mantıklı ya da -papatya falı gibi- postmantıklı yollara başvurup durur. Bu uğurda papatyaların saçlarını yolmuş çok mudur?

Not: Papatyaları vazoya koyduğu da çok olmuştur...

dipnotlar

1 Ava alıştırılmayan bir tür doğan. "Delice doğan" da denen bir kuş.

2 Çoğu zaman, çok defa, ekseriyetle. (Farsça)

Fotoğraflar, Anılar ve Gelecek

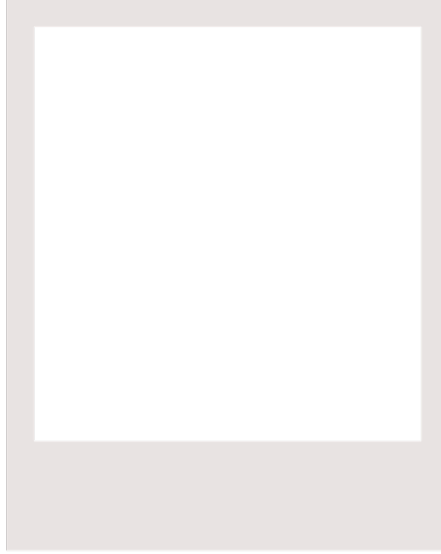
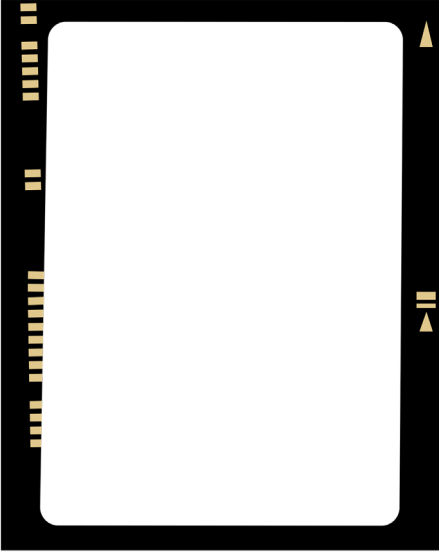
Nüket Durur

Eski zamanlar hakkında düşündüğümüzde aklımıza ne geliyor? Benim zihnimde siyah beyaz fotoğraflar, tüplü televizyonlar çağrışıyor. Hepimizin evinde muhakkak bir-iki eski fotoğraf albümü vardır. Anne, babamızın, dede ve ninele-rimizin genç hâllerini gösteren, siyah beyaz nostaljik fotoğraflar. Kimimiz ebeveynlerimizin çocukluğuna bakıp, ne kadar da onlara benzediğimizi fark etmişizdir. Kimimiz de hayretle halamızın veya dayımızın küçüklüğüne tıpatıp benzediğimizi görmüşüzdür. Eski fotoğraflarda geçmişin izleri ve alışkanlıkları saklıdır. Örneğin kıyafetlerde o günün modasına uy-mak için aşırıya kaçılmışsa fotoğraflarda arşivlenen bu durum bugünlerde insanın yüzünde bir gülümse-meye sebep olur. Belirgin omuz vatkalari, İspanyol paçalar, doksanların renk cümbüşü kıyafetleri, kaba-rık saçlar ve daha fotoğraflara yansıyan başka birçok kreasyon yüzümüzde garip bir tebessüme neden olur. Hatta verilen pozlar da şimdikinden farklıdır. Bu çağda kimse uzak mesafedeki bir noktayı parmakla gösterip kameraya gülümsemiyor. Büyüklerimizin bu şekildeki en az bir tane fotoğrafını görmüşüzdür. Zamanla değişen alışkanlıklarımızdan ötürü eskilerin pozları da zaman aşımına uğradı. Ama değişmeyen bir gerçek var. O da eski albümlerimizi süsleyen fotoğrafların zamanında sayılı çekildiği, zahmetler

sonucu elimize ulaştığı, özenle albüme koyulduğu ve bizim onlara hak ettiği önemi ve değeri verme-miz gerektiği. Geçmişimizi kaydeden, içinde sayısız anıyı barındıran bu albümleri âdeta bir hazine gibi dolaplarımızın bir köşesinde saklıyoruz.

Siyah beyaz fotoğrafların dışında renkli fotoğraflar da çekmeye başladık. Kimilerimiz kişisel video kameralarımızla tıpkı televizyondaki hareketli gö-rüntülerde olduğu gibi büyük kasetlere kayıtlar alıp izleyebildik. Bu bahsettiğim dönem, yani renkli fo-toğraf ve videokaset çekiminin yaygınlaşması, 1970 ila 1980'li yılları arasında başladı. Bugün aramızda şanslı olan otuz yaş civarındaki kişilerin belki küçük-lüklerinde çekilen video görüntüleri bile vardır. An-cak teknoloji o kadar hızla ilerledi ki bugünlerde o kasetleri oynatabileceğimiz bir video oynatıcısı bul-mak zor olabiliyor. Biraz daha yakın zamana, yani doksanlara geldiğimizde, video kameraların artık daha da yaygınlaştığını, kasetlerin bir saatlik kayıt kapasitesi olduğunu görüyoruz. Kimimizin evinde bu kasetler hâlen duruyordur. Bu cihazlar, geçmişimizi somutlaştırabildiğimiz sayılı nesnelerden bazıları.

Günümüz koşullarına değinmeden önce 2007 yılın-da çıkan ilk iPhone modelini hatırlatmak isterim. Özellikleyle ilk dokunmatik cep telefonu olup aynı zamanda da çok güzel fotoğraf çektiği için insanlara



mucizevi gelmişti o dönem. Araştırmalarımnda bu telefonun devrim niteliğinde olduğunu öğrenince hiç şaşırmadım. Çünkü bu akıllı telefon sayesinde fotoğraf çekmek çok kolaylaşmıştı (destekapple, 2023). Başka markalar da kendi tasarımlarıyla pazara çıktı ve akıllı telefon kullanımı seneler içinde yaygınlaştı. Bununla birlikte telefonların hafızası da artırıldı ve böylece telefon kullanıcıları doyasyıya video çekme özgürlüğüne erişti.

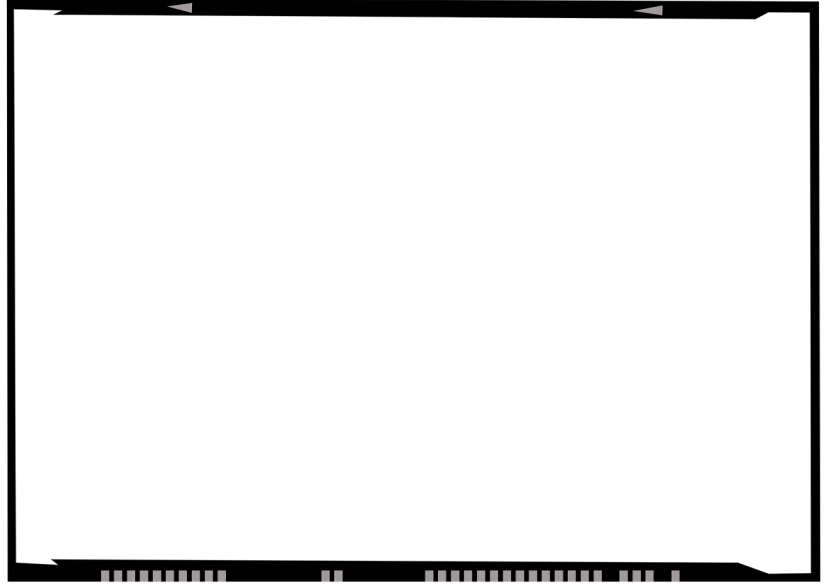
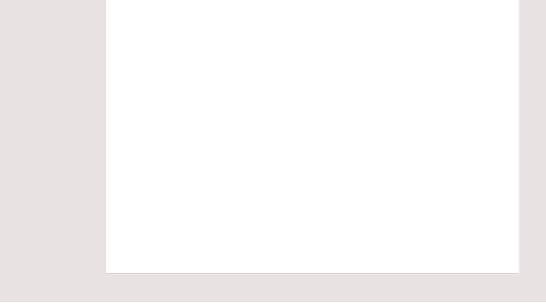
Anılara saygı vardı eskiden. Şimdilerde anılarımızı daha basite indirgediğimizden bir sınır belirlemeden poz üstüne poz çekiyoruz. Onlar da cep telefonlarımızın dijital hafızasının bir köşesine yerleşip üstüne de yenileri eklenince tamamen gözden kayboluyorlar. Biriken çekimler telefonda kalmıyorsa bir bilgisayara veya seyyar *hard diske* aktarılıyor. Çok fazla fotoğraf ve video çeken kişiler de son çareyi çığ gibi biriken çekimleri bulut teknolojilerine aktarmakta buluyor. Bu gidişat bize ne getirecek veya bizden ne götürecektir? Madalyonun diğer tarafından bakınca durum hiç de iç açıcı görünmüyor.

Son senelerde özel yaşantımızı kayıt altına alabileceğimiz mecralar ve araçlar büyük oranda arttı. Bunlar doğru kullanılınca faydalı ve güzel olabilir. Ancak bu beklentinin aksine senelerdir biriken fotoğraflarla videolar bir dijital bilinmezliğin içine hapsolmuş gibi

duruyor. Bilinmezlik diye adlandırmak istediğim dijital dünyada biriken datalarımız, daha doğrusu anılarımız, kendini durmadan genişleten bir labirentin tam ortasında onları bulmamız için bekliyor. Bir düşünelim: “Bir gün muhakkak vaktimizi ayırırız.” diyerek kaydettiğimiz hangi görüntülere tekrardan açıp baktık? Eski fotoğraf albümlerimizde olduğu gibi, dijitalleşmiş çağda çektiğimiz hangi pozları hafızamıza kazıdık, onlarla ne kadar güçlü bir bağ kurduk? Hiç denilecek kadar neredeyse. Bu yüzden anılarımızı yakalayamadığımızı düşünüyorum.

Otuz, kırk sene daha bu şekilde geçeceğini varsayarsak biz her yaşadığımız deneyimi dijital aracımıza kaydederek onca sene içinde kendi elimizle, bizimle paralel konumda olan bir dijital dünyada, kişisel anı kimliğimizi inşa etmiş olacağız. Bu durum bir dijital kimlik inşası olarak düşünülürse olumlu ya da olumsuz taraflarıyla değerlendirilebilir ama bu da başka bir yazının konusudur.

Boyut kavramı bilim kurgu filmlerinden alınmış bir ifade gibi gelebilir ancak gerçek yaşamın boyutlarla tanımlanabileceği gibi dijital dünyanın da kendine has bir öz boyutu var. Dijital dünyanın iki boyutlu, derinliği olmayan bir yer olduğu kabul ediliyor. Buna karşın, gerçek hayatın iki boyuttan çıkıp üç boyutlu hatta bazı kesimler için de çok boyutlu bir yer oldu-

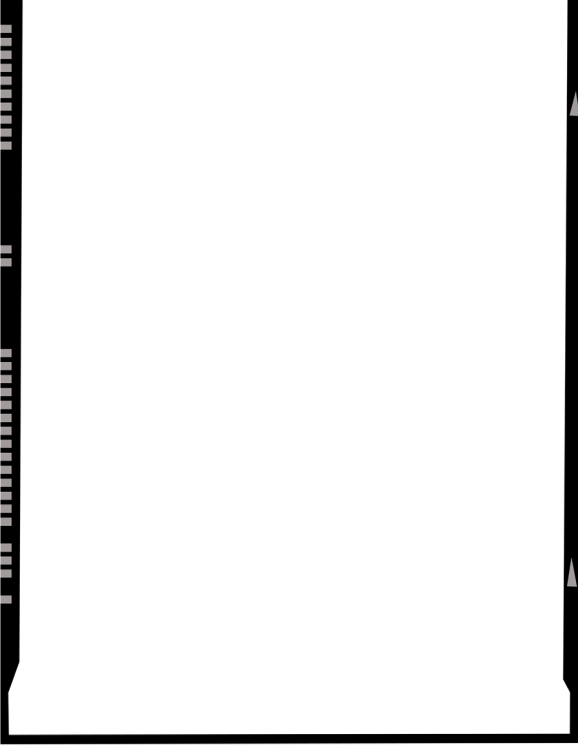


ğu düşünülüyor (Barney, 2023). Biz insanlar olarak, hangi boyutta daha fazla zaman geçirirsek oranın insanı olacağımıza inanıyorum. İki boyutlu bir dijital dünyada mı yaşıyoruz, yoksa boyutunu ve gizemini insan aklımızla hayal bile edemeyeceğimiz başka bir derinlikteki yeryüzünde miyiz? Duyularımızın bize bu dünyada basit bir düşünceyle boyut kattığını düşünüyorum. Biz insanlar olarak hayat denen bu gizemin içinde yaratıldık, duyularımızla da bu dünyayı olduğunca keşfetmeliyiz.

Modern insanlar olarak keşif şeklimizin değiştiğini görüyorum. Yirmi, otuz sene öncesinde top ve toprakla oynayan çocuklar bunun bir örneği. Bu çocuklar çamurdan pasta yapar, her bulduklarını kendileri için bir oyuncağa dönüştürürlerdi. Yetişkinler de etraflarına çocuklar gibi daha duyarlıydı. Gün geçtikçe duyularımızın yerini telefonlarımıza verdik. İlk saniye belki güzel bir durum dikkatimizi çekiyor. Asıl yapmamız gereken bir süre daha o anda kalmak olsa da elimize hemen telefonumuzu alıp iki boyutlu bir anı kaydediyoruz. Bu anının yol kenarında açmış bir çiçek olduğunu varsayarsak bu duruma bir kameranın gözünden bir de insani duyularımızla hızlıca bakmak istiyorum. Kameranın gözünden bu çiçek güzel bir kare oluşturuyor. Birinci örnekte ezbere çekilmiş bir fotoğraf var, bu kadraj telefonun hafızasındaki diğer sayısız çiçek fotoğrafının yanına konulabilir. Burada dikkatimizi çeken asıl olay, çiçe-

ğin göz alıcı güzelliği olsun. Sonra yolumuza devam edelim. İkinci örnekteyse duyularımızın önemini vurgulamak istiyorum. Yolun kenarındaki çiçeği görmeden önce burnumuza hoş bir kokunun geldiğini farz edelim. Bu kokunun yolun kenarındaki göz alıcı eflatun renkli çiçekten geldiğini varsayalım. Çiçeğin yanına gidip inceleyelim. Güneşin yansımasıyla, yapraklarının inci gibi hoş bir dokuda parıldadığını keşfedip hayrete düşelim. Yapraklarına dokunalım, onların ne kadar kırılgan olduğunu ve elimizi eflatuna boyadığını görelim.

İlk örnekte rastgele çekilmiş bir fotoğraf varken, ikinci örnekte üç duyumuzu kullandığımız, zihinde kalıcı bir anı var. Görme duyumuz devrede ancak buna ek olarak koku ve dokunma duyumuzu da kullanmış oluyoruz. Duyularımızın doğrudan hafızaya etkisi olduğu biliniyor. Bir anıyı ne kadar farklı duyuyla kavrayabilirsek aklımızda kalma olasılığı o kadar yüksek. Koku üzerine yapılan bir araştırmada, koku alma duyusunun diğer duylara göre hafızayı daha çok harekete geçirdiği tespit edilmiş. Diğer duyu uyaranlarının aksine koku uyaranının doğrudan beynin bir bölgesine yönlendirilmesinden ötürü hafızaya daha güçlü yansıdığı belirtiliyor (Sönmez, 2020). Modern insanlar olarak hayatlarımızı hızlı ve gelişigüzel yaşadığımızdan dolayı duyularımızı da gittikçe köreltiyoruz. Popüler kültürde Uzak Doğu'dan alınan *farkındalık* ve *anda kalma* kavramları,



özellikle bu gibi duyuşal körelme durumlarında derdimize çare gibi duruyor. Fazla uzağa gitmemize gerek olmadığını gösteren *tefekkür* kelimesi, önümüze irdelenmesi gereken bir hazine olarak çıkıyor.

Rastgele sürdürdüğümüz, anılarımızı hafife aldığımız, duyularımızdan uzak yaşamlarımızda, her bir dünya vatandaşının saniyede kayıt altına aldığı dijital anılarını muhafaza eden büyük bilgisayarların hafızasının, örneğin otuz yıl sonra bir silme butonuna basar gibi geri gelmeyecek şekilde silindiğini düşüsek veya biri tarafından silindiğini farz etsek ne olur? Bize ne kalır? Bu soru bende hem merak uyandırıyor hem de içten içe bir kayıp korkusu yaşıyor. Geçmişimizden bir şey kalır mı? Bir dijital çağ karanlığının içinde mi buluruz kendimizi? Ezbere yaşadığımız, yitirdiğimiz her anımızın arkasından belki bilge bir dostumuzu kaybetmiş gibi ağlarız belki de zaten kalbimizde kalıcı bir yer edinemedikleri için çoktan unutmuş oluruz o anıları. Ezbere yaşadığımız bu hayatın içinde ikinci ihtimalin gerçekleşmesi daha olağan duruyor. O yüzden, bu devasa bilgisayarların bir gün *fışlarının çekilme, hata verme, siber saldırıya uğrama* veya başka türlü durumlara maruz kalma ihtimallerini de göz önünde bulundurduğumuzda duyularımızın taşıdığı hayati önem bir kez daha belirginleşiyor.

Anılarımız birikiyor, bunu durduramıyoruz. Yapabileceğimiz tek şey belki de biriktirdiğimiz her bir

anıyı hücrelerimizin bütünüyle hissedip onları iki boyutlu dijital bir çöplüğe dönüştürmeden gerçek anlamda yaşayıp hafızamıza kazımak. Anonim bir söz yapılması gerekeni çok güzel ifade ediyor: “Hayatımızın en güzel anıları hiçbir zaman resimlerle yansıtamaz, onlar her zaman kalple yakalanır.”

Kaynakça

Barney, N. *3D (three dimensions or three dimensional)*. What is 3D?: <https://www.techtarget.com/whatis/definition/3-D-three-dimensions-or-three-dimensional>. Erişim tarihi: 27. Ekim 2023.

destekapple. İlk iPhone hangi yılda çıktı: <https://www.destekapple.com/ilk-iphone-ne-zaman-cikti/> Erişim tarihi: 04. Temmuz 2023

Sönmez, C. (11. Nisan 2020). <https://www.bezelyedergi.net>. Proust Etkisi: Kokular Neden Anıları Hatırlatır?: <https://www.bezelyedergi.net/post/proust-etkisi-kokular-neden-anilari-hatirlatr>. Erişim tarihi: 27. Ekim 2023.



NÜKET DURUR

Almanya – Stuttgart



Şerefü'l Mekân Bi'l Mekân

Münire Eslem Bozkurt

*Gece değil uzun olan, gündüzler tekdüze.
Mesafe değil uzak olan, ay kadar yakınım göge.*

Günümüzün en büyük korkularından biri benliğimizin zarar görmesi, haksızlığa uğraması, hor görülmesidir. Bunlar elbet karşısında durulması gereken, ahlaksız ve yüreksiz davranışlardır. Fakat korumaya çalıştığımız şey hakikaten özümüz, değerlerimiz, köklerimiz mi yoksa daha ziyade egomuz, nefsimiz, yaka kartımız... Yani dışarıya verdiğimiz resim mi? Ayrıca böyle bir korkuya, bu korkudan ötürü hırslanmaya ne hacet? Bu hırs gitgide bencillığe, bencillik körlüğe, körlük ise boşluğa evriliyor. *Kişi, hırslandıkça kendini öğütüyor:* Mevcut korkusuna yok olma endişesi de eklenince zamanla mekâna hükmetmenin peşine düşüyor. Zaman nedir, mekân nedir, bunlar hakikaten ayrı şeyler midir, yoksa tek-bir birliğin tezahürleri midir? Ne mahiyet ne hüviyet ne de anlamını irdelediği kavramlara meydan okumaya çalışıyor. Ona *ibn-ül vakt* olmak öğütlenmişken, bırakın oğlu olmayı, düşmanı oluyor. Zamana hükmedebilmek için hızlanıyor, mekâna hükmedebilmek içinse mütemadiyen yer değiştiriyor. Yani her ikisine de koşarak hükmetmeye ve kendi gerçekliğini zamansızlaştırmaya, mekânsızlaştırmaya çalışırken bakmayı, görmeyi, duymayı, *durmayı* unuttuyor. Üstelik o duymayı ihmal ettiği için ona duyması

gerekeni duyurmak amacıyla sesini yükseltene de kaba, yobaz, medeniyetsiz... gibi basmakalıp yaftalarla başından savmaya kalkıyor. Bu düzlemde körleşen kimse yükseldiğini zannederken aslında kendini hapsettiği hava kabarcığının yer çekimine yenilmesiyle havalandıkça havalanıyor fakat gün gelip o hava kabarcığı patladığında... Pıt. Patlama, ses bile getirmiyor. (Belki de bu sebeple patladığının farkına dahi varılmıyor.)

Geriye kalan yalnızca kocaman, ağzına kadar dolu bir boşluk. Her boşluk ya kendisini yahut mahiyetini göremediğimiz bir şeyle doludur. Zira Bjung-Chul Han'a göre sevmekle düşünmek boşluğa tabiyken Farabi gibi birçok filozofa göre de boşluk diye bir şey yoktur. Bu çıkmaz sokaktan kurtuluş, boşluk mefhumunun tanımında yatıyor ki bu başka bir metnin konusudur. Mevzubahis hava kabarcığından yahut kişi kendini öğüttüğünde geriye kalan boşluksa körleşmeden doğan bir *duyumsayamama hâlidir*.

Benliğimizin de kimliğimizin de şişirilmiş birer ambalajdan farkı kalmadı. "Kendini önemse", "hayatındaki en değerli şey sensin", "en çok kendini sev" gibi telkinlerle, yaşam koçlarıyla, seri üretim kişisel gelişim kitap-



ları ve seminerleriyle... İnsanın günümüzde getirildiği hâl, bu: Sinesiz bir ego balonu.

Sinesiz, zira kendine âşık. Oysa kimliğimiz inanç ve üslubumuzla, benliğimiz ahlak ve edebimizle ayakta duracak güce sahip. İkisi de o, çok övündüğümüz başarı ve tecrübelerimizden, yaptıklarımızdan çok, yapmadıklarımızla, sınır ve prensiplerimizle inşa edilir. Yaptıklarımız değil yapmadıklarımızla, yani bir nevi *boşlukla*. Olanla değil olmayanla, ki burada insanı asıl olgunluğa götüren zahiren “olmamış” olandır.

Yapmadıklarımızı olmamış zannederiz biz. Asıl onlar birçok şeyi oldururken “Ne olurdu sanki? Ne güzel olurdu...” diye hayıflanırız. Her zahiri öz, her boşluğu boş zannederiz. Boşluğun erdemini yitirdik biz. Ve ne yazık ki yiten her şeyin *boşluğunu* çabucak unutturan bir sistemde yaşıyoruz. Geline hâl buyken artık sağlam olmayan benlik ve kimliklerin zarar görmesinden korkmak da çok abes sayılmaz. Yok, düzeltiyorum, abestir. Zira, hâlihazırda özünü yitirmiş, kökten değiştilmiş bir şey daha ne kadar zarar görebilir?

Haksızlığa uğramaktan korkmak da bir o kadar yer-sizdir. Ya haksızlığa uğrayan değil de haksızlık yapan olsaydınız? Bu meselede iki cephe varsa eğer, *dünya böyledir* diyenlere inanacaksak, hayat toz pembe, âdil ve hakkaniyetli bir yere dönüşmeyecekse ilelebet... Durum buysa, biz sevinmeliyiz. Haksızlık eden taraf değilim diye sevinmeliyiz. Evet, bundan bir adım sonrası delilik. Ama delinin haksız olduğunu bize kim öğretti?

Aristo, *Kategoriler*’de mekân (*pou*) olgusuna ilişkin sınır (*horos*) mefhumuna değinir. Sınırlarımızla, prensiplerimizle inşa ettiğimiz benlik ve kimliğimiz gibi mekân da sınırlarla mevcuttur. Aristo’ya göre sınırlar mekânı ayırmaz, birleştirir. Zaman nasıl dün, bugün, yarın ve *ötesini* de kavrayan çok boyutlu bir bütünselliğe sahipse mekân da benzer bir biçimde bütündür. *Tayy-i mekân* denilen hadiseyi belki de bu bütünselliği

kavrayarak bir nebze tahayyül edebiliriz. Bilinçli yahut değil, zamanına zaman katmaya, zaman içre zaman teşekkül ettirmeye, *zamanı genişletmeye* çalışan postmodern insanın erişmek istediği şey aslında postmodern *bast-ı zaman* değil de ne?

Ne yazık ki günümüz sisteminin bize dayattığı *yaşamımızı mekânsızlaştırma* çabaları, mekân üstü olma eğilimi ne manevi ne felsefi ne de sanatsal bir motivasyona sahiptir. Bugün en işlevsel, en iyi, en başarılı, en hızlı... Hatta en çok bilen müstehlikler olmak için zamanla mekâna hükmedecek teknoloji ve zihinlerle zenginleştiriyoruz biz... Ne zenginlik ama... *Yoksa derdimiz ne âlemden geçmek ne de âlemlerin Rabb’ine yönelmek*. Dert bu olsa deva hakikaten zaman, mekân üstü olacak. Günler tekdüzeliğini, mesafeler önemini yitirecek. İster masa başında olalım ister insan içinde... *Ay kadar yakın olacağız göğe*. Fakat dert bu olmayınca deva, zamanla mekânın altında ezilirken bizler *ötesine, o öteye* varmaktan mahrum kalacağız. Görünürde zamanla mekâna hükmeden bir hayat da sürsek yerimizde sayacağız.

Bir *boşluktan* sesleniyorum: Ara sıra kendini unutmalı insan. Bırakın bundan korkmayı, istemeli bunu. Asıl kendini unutamayanın, kendinden geçemeyenin -belki de deliremeyenin- vay hâline. Kişi, ister dünyayı gezsin ister binbir mekândan geçsin... Eğer kendinden geçemiyorsa asıl o zaman biçare, bihaber kalır olduğu yerde.

MÜNİRE ESLEM BOZKURT

Almanya - Sindelfingen

Telve-Bağlar Ortak Oturum:

"EDEBİYAT BİZE BURADA YARDIM EDEBİLİR Mİ?"

15 Ekim 2023, Kahramanmaraş

Kahramanmaraş
Büyükşehir Belediyesi

Edebiyat; tüm günlük uğraşlarımızın, koşturmacalarımızın arasında bizi durdurup zamanımıza hükmediyor, bize kendini dikte ediyor ve üstelik bu, dünyada insan hakları ihlalleri yaşanırken, kalplerimizdeki haritanın müstesna beldelerinden acı çığlıklar yükselirken oluyor. Biz de Genç Yazarlar Akademisi'ni gerçekleştirmek için gittiğimiz Kahramanmaraş'ta derin bir acının ve hüznün ayak izlerini takip ederken birdenbire durduk ve birbirimize "Edebiyat bize burada yardım edebilir mi?" diye sorduk. Merak edenler için bu ortak oturum -o sorunun cevabı değildir belki ama- o sorunun cevabına doğru bir yolculuktur.





T.C. KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
YURTDIŞI TÜRKLER VE AKRABA
TOPLULUKLAR BAŞKANLIĞI



@yurtdisiturkler
www.ytb.gov.tr

şimdi artık bahçenin derinliği genç kızı cezbediyor
bu bahçe keşfe açık bir kalbi bekler gibi
yürüdükçe bahçeden bir şey sınıyor kıza
şivekâr bahçeye tını salıyor adım attıkça
çok geçmeden gözlerinin önüne

ne diyelim?
resim içinde resim mi?

edebiyat burada bize yardım edemez.

bir çiçekle meşgul olan kelebekle meşgul olan bir erkek
eskiler olsaydı betimleyeceklerdi
biz yeniler alt dudağımızı ısırır
ve terleriz
şivekâr bizden biri
onun dilinden dökülen
bizim kelimelerimiz
saçma
ama başka ne sorulurdu ki?
“in misin, cin misin?”
cevap verdi hüsnü yusuf:
“ne inim, ne cinim”
“ben de senin gibi bir beni ademim

İsmet Özel

Bir Yusuf Masalı / Üçüncü Bab



Yazma serüvenimiz
“bir kayıtsız kalamama”
hâli olarak nitelendirilebilir.

Mehmet Arif:

Şiir için Ertuğrul arkadaşımıza teşekkür ediyoruz. Oturum başlığımız, “Edebiyat bize burada yardımcı olabilir mi?” Bunun olumlu ya da olumsuz cevapları olabilir. Benim şahsi düşüncem edebiyat bize burada, tam da bu çağda yardımcı olabilir. Bir hafta boyunca Maraş’ta çok güzel dersler dinledik, burada hocalarımız edebiyatı bir arınma süreci ve bir tedavi yöntemi olarak kullanabileceğimizi ifade ettiler. Hakikaten de öyle. Hem yazar için hem de okur için edebiyat burada ortak bir mecrayı teşkil ediyor. Edebiyat bize kendimizle, insan olmakla, var oluşla, nereden gelip nereden gittiğimizle ve yolculuğumuza nasıl anlamlar kattığımızla ilgili cevaplar vermeye çalışıyor. “Bizler yazar olarak bu kadim soruların cevabını bulduk ve burada size aktarıyoruz.” gibi bir söylem ve düşünce içerisinde elbette değiliz. Biz de sizinle aynı yolculukta aynı soruları soruyoruz ve bu sorulara cevaplar üretiyoruz. Kimi arkadaşımız bu soruların cevaplarını şiir olarak kimi deneme kimi öykü kimi de senaryo olarak vermeye çalışıyor. Bu sorular binlerce yıllık ve eğer bugüne kadar hepimiz net ve ortak bir cevap verebilseydik bu sorulara, edebiyat da sona ererdi.

Hepimiz hayata, dünyaya farklı bir açıdan bakıyoruz. Şahsen benim bu sorular küçük yaştan itibaren kafamı meşgul etmeye başlamıştı, bu soruların cevaplarını arama düşüncesi ise beni okumaya sevk etti. En nihayetinde “Benim de bu dünyaya

söyleyecek ve bu çağa bırakılacak bir sözüm olmalı.” düşüncesi ve hissiyatı oluştu. Böylece yolum şiirle kesişti. Bakınca ben edebiyata varan bu yolculuğumuzun amacının içindeki yaralarımızı tedavi etmek maksatlı olduğunu görüyorum. Bir insanın ruhunun bu çağda yaralı olmamasının bir mümkünatı yok zaten, çünkü haz ve hız çağında yaşıyoruz. Enformasyon savaşlarının devam ettiği bir bağlamda eğer insani duygularla donatılmışsak olanlara kayıtsız kalamıyoruz. Dolayısıyla yazma serüvenimiz “bir kayıtsız kalamama” hâli olarak nitelendirilebilir. Hem kendi yaralarımızı tedavi etmek hem de bu şekilde okura da bir tedavi imkânı sunmak çabası olarak görüyorum ben edebiyatı. Velhasılıkelam evet, ben edebiyatı bir yaralarımızı onarma faaliyeti, süreci ve yolculuğu olarak değerlendiriyorum. Edebiyata ne kadar yönelirsek bu kadim soruların da cevabını bulmaya belki daha fazla yaklaşabiliriz. Bu cevapları bulmaya yaklaştığımızda da bu çağın sorunlarını aşmaya daha da yakın olabiliriz diye düşünüyorum. *Bağlar* da *Telve* de bu ortak sorulara ve sorunlara bir cevap mahiyetinde düşünsel ve entelektüel bir çaba olarak ortaya çıktı. İnşallah bu düşüncel zenginliği hep birlikte daha da ileriye taşımaya devam edeceğiz. Baki’nin dediği gibi “Avâzeyi bu âleme Dâvûd gibi sal, Bâkî kalan bu kubbede bir hoş sada imiş.” Biz de bu dünya denen gök kubbede hoş bir sada bırakabilirsek ne mutlu bize.



kler
ov.tr



Edebiyatın en az bir kitap
okumuş ya da en az bir yazı
yazmış herkesin hayatına do-
kunduğunu düşünüyorum.

Altay Mısırlı:

Ben aslında bu oturuma hazırlanırken çok daha bilimsel bir yöntem izlemiştim ve soruya psikolojik ve sosyolojik bir yönden yaklaştırmaya çalışmışım. Yine bir iki cümle de olsa meseleyi psikolojik ve sosyolojik açıdan ele alacağım, ama sanırım genel olarak kişisel yolculuğumu içeren bir konuşma yapmam daha uygun olacaktır. Karmaşık bir kişisel edebiyat yolculuğum olduğunu düşünüyorum. Hem birçok farklı dilin bir arada konuşulduğu bir ülkede (Kosova’da) yaşıyorum hem de hayatım boyunca ülkemdeki pek çok farklı döneme şahitlik ettim. Ben kendi yolculuğum boyunca aslında topluma bir şeyler anlatmaktan ziyade kendi iç yolculuğumun farkına varmanın ve bu yolculuğu anlammanın gayretindeydim.

Bir yandan kendimi eksik hissediyordum, eğitimim dolayısıyla geldiğim Türkiye yaşadığım yerden çok uzaktı, Türkçe bana çok uzaktı. Bu nedenle çok da edebiyatın içinde olma şansım yoktu. Teknolojinin bugünkü kadar gelişmediği bir dönemden bahsediyorum, günümüzde bu vesileyle kitaplara ulaşmak çok kolay; ama benim öğrencilik yıllarımda bu imkânların hiçbi-

ri yoktu. Bilgiye ulaşabileceğim araçlar olarak sadece kitaplar vardı ve onlara da ulaşmak da o kadar kolay olmuyordu açıkçası.

Türkiye’ye ilk kez 18 yaşında gelmişim. Türkiye’yi de Türkçeyi de çok merak ediyordum. Dolayısıyla benim edebiyata yönelmemi sağlayan duygu en başta merakı diyebilirim. Türkiye’deki Türkçeyi, Türkiye’deki insanları ve Türk edebiyatını merak ediyordum. Bu merakımı gidermenin tek bir yolu vardı o da kitap okumaktı. Edebiyatın bu anlamda beni bir bütün hâline getirdiğini düşünüyorum. Edebiyat Türkiye’ye uyum sağlama noktasında bana çok kolaylık sağladı. Dolayısıyla edebiyatın en az bir kitap okumuş ya da en az bir yazı yazmış herkesin hayatına dokunduğunu düşünüyorum, istesek de istemesek de.



@yurtdisiturkler
www.ytb.gov.tr

Ben edebiyatı burada,
uğruna yaşadığımız
değerlerin bir parçası olarak
görüyorum. Oysa diğer
uğraşlarımız bizim sadece
hayatta kalmamızı sağlıyor
ama tüm meselemiz hayatta
kalmak olamaz.

Azize Ramadani:

Ben konuşmamda biraz “farkındalık” kavramı üzerinde durmak istiyorum. Özellikle günümüzde üstünde durulması gereken konunun farkındalık olduğunu düşünüyorum. Hangi konuda bir farkındalıktan bahsettiğimi soracak olursanız; hangi zamanda ve neyle beraber olduğumuzu düşünerek yaşamakla ilgili bir farkındalıktan bahsediyorum. Bunu kavramak da okuduklarımız, yazdıklarımız ve yaşayış biçimimizle alakalı bir durum. Biz edebiyatı aslında çok fazla duygusal çağrışımlarla bağdaştırıyoruz, fakat karşı tarafta bir materyalizm söz konusu değil artık, en azından bu çağda. Estetik olgularımızın, estetik algılarımızın tamamen değiştiği fazlasıyla pratikleşmiş bir çağın içinde bulunduğumuzu görüyoruz. Bunun farkına varmanın önemli olduğunu düşünüyorum. Aynı zamanda baktığımızda edebiyatın ortaya çıkış araçlarını sağlayan şartlar da tamamen bu çağa uygun bir şekilde ayarlanmaya çalışılıyor. Elimizde olan şeyler her ne kadar iyi ve değerli olsa da bunları duyuramadığımız sürece pek bir önemi yok günümüz şartlarında. Hepimizin bildiğini düşündüğüm Ölü Ozanlar Derneği filminde şu cümlelerin geçtiği bir bölüm var:

“Biz hoş olduğu için şiir okuyup yazmıyoruz. İnsanoğlunun bir ferdi olduğumuz için şiir okuyup yazıyoruz. Çünkü insan ırkının içinde coşkular vardır. Tıp, hukuk, ticaret, mühendislik yaşamak için gerekli asil birer meslektir çocuklar! Ama şiir, güzellik, aşk, sevgi biz bunlar için hayattayız. Hayatın anlamını arayan sorular, inançsızların sonsuz sırası, aptallarla dolu şehirler... Bunlar arasında yaşamamanın anlamı nedir ki

hayat, cevap ver bana cevap! İşte cevap: Siz buradasınız, hayat var ve hep olacak. Güçlülerin mizansenisi devam ederken sen de birkaç dize katkı yapabilirsin. Sizin dizeniz ne olacak?”

Bu bölümden anladığımız kadarıyla filmin asıl amacı hayatta kalmak için gerekli uğraşlarımız ile uğruna yaşadığımız şeylerin ayrımını yapmak. Ben de edebiyatı burada uğruna yaşadığımız değerlerin bir parçası olarak görüyorum. Oysa diğer uğraşlarımız bizim sadece hayatta kalmamızı sağlıyor ama tüm meselemiz hayatta kalmak olmaz. Bazı değerler uğruna yaşayabilmek önemli bir mesele. Oturumumuzun konusu “Edebiyat bize burada yardım edebilir mi?” sorusu bende ilk olarak idealizm ve realizm bağlamlarında çağrışımlar uyandırdı. Bu iki kavram her ne kadar birbirinin zıddı olsa bile özellikle bu post-modern çağda birbirini besliyor bence; realist düşüncelerimiz ne kadar yüksekse idealist düşüncelerimiz de o kadar yüksek olmalı. Bence ancak bu şekilde edebiyat denilen kavramı büyütebiliriz. Nihayetinde oturumun konusu olan “Edebiyat bize burada yardım edebilir mi?” sorusuna ise net bir cevap veremeyeceğim, çünkü bunun çok bireysel cevaplarının olacağını düşünüyorum. Fakat bu soruyu cevaplarken aklımıza başka iki soru gelmeli: Edebiyat nedir ve biz onu ne için kullanıyoruz?

T.C. KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
YURTDIŞI TÜRKLER VE AKRABA
TOPLULUKLAR BAŞKANLIĞI



@yurtdisiturkler
www.ytb.gov.tr

Biz "bura"yı eksik bir yer
olarak gördüğümüz için,
edebiyatı burada bize
yardımcı olması için yaratıyor
olabilir miyiz?

Ecem Tuba Hızarcı:

Azize arkadaşımızın sorduğu son sorulardan da yola çıkarak; “Edebiyat bize burada yardım edebilir mi?” diye sordüğümüzda aslında bir yandan “Edebiyatın bir görevi mi var?” sorusu da ortaya çıkıyor. Örneğin edebî türlere baktığımızda gerçeklik dışı türler gerçek dünyanın dışında bir sığınak olabiliyor okur için. Bu tarz türlerin olması bile edebiyatın bazı okurlar için bir kaçış yolu olması ve onların oldukları yerin yani “burada” dediğimiz yerin yetersiz olduğunu düşündüğümde bende de bir soru oluştu: “Burası neresi?” O yüzden soruya genel bir cevap vermek mümkün değil gibi ve daha çok bir bağlam meselesi gibi geliyor bana. Mesela hepimiz farklı ülkelerde, farklı dillerin konuşulduğu ve farklı kültürlerin yaşandığı yerlerde bulunuyoruz ve Türk kimliğimizle birlikte ikinci bir kimliğimiz ve bazen daha da

fazla kimliklerimiz olabiliyor. Dolayısıyla bizim için aslında “burası” neresi? Sorudaki “burada” kelimesinin bizim için canlandığı anlam bile çok değiştiği için edebiyatın burada yeterli ya da yardımcı olup olmaması meselesi zihnimde başka bir karmaşaya sebebiyet veriyor. Ancak şu anda bulunduğumuz ortama baktığımızda edebiyat bizi bir araya getirdi. “Biz ‘burayı’ eksik bir yer olarak gördüğümüz için, edebiyatı burada bize yardımcı olması için yaratıyor olabilir miyiz?” diye bir soruyu ortaya atmak istiyorum ben de son olarak.



Aslında küçüklüğümüzden beri edebiyatın içindeyiz ve edebiyatla büyüydük. Bize masallar ve peygamber kıssaları anlatıldı. Tüm bunlar sayesinde doğru ve yanlış kavramımız oluştu.

Elif Neslihan Güney:

Ben, “Edebiyat bize burada yardım edebilir mi?” sorusundaki “burada”yı dünya olarak düşündüm. “Hayatımızı sürdürdüğümüz yaşam alanlarımızda edebiyat yardımcı oluyor mu bize?” şeklinde de soruyu genişlettim zihnimde. Aslında küçüklüğümüzden beri edebiyatın içindeyiz ve edebiyatla büyüdük. Bize masallar anlatıldı, peygamber kıssaları vs. Ve tüm bunlar sayesinde doğru ve yanlış kavramımız oluştu. Küçüklüğümüzden beri bize anlatılan her anlatıda bir iyi bir kötü karakterle karşılaştık, bir duygu aktarımı gerçekleşti bu karakterler üzerinden ve modern tabirle empati yaparak doğru ve yanlışla dair ortak bir fikir oluştu zihnimizde. O yüzden en başından beri edebiyat bize “burada” yardımcı oluyor diye düşünüyorum. Bugün de bir öykü okuduğumuzda karakterle özdeşlik kurabiliriz, örneğin Knut Hamsun’ın *Açlık* öyküsü beni çok etkilemiştir. Yazar o metinde açlığı o kadar iyi bir şekilde anlatmış ki o kitabı okurken hayatımda

gerçek manada hiç acıkmamış olduğumu düşündüm. İşte bu bir idrak noktası olarak belirdi benim zihnimde ve bu idrak noktasına ben edebiyat sayesinde erişebildim.

Ek olarak buradaki arkadaşlarımla burada buluşma ve bir arada olma sebebimiz edebiyat. Bu açıdan edebiyat bir birliğe ve beraberliğe sebep oluyor. Hepimiz farklı yerlerde yaşıyoruz, ancak ortak sorunlarımız mevcut. Biz bu farklı sorunları edebiyat aracılığıyla anlatmaya çalışıyoruz. O yüzden edebiyat bence hem bizim için hem de birlik ve beraberliğimiz için, sorunlarımızı ve duygularımızı dile getirebilmek için çok önemli ve evet, edebiyat bize burada yardımcı olabilir.



T.C. KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
YURTDIŞI TÜRKLER VE AKRABA
TOPLULUKLAR BAŞKANLIĞI



yurtdisiturkler
gov.tr

Yazdığımızın arkasında
düşünsel olarak dursak dahi,
o düşünceyi yaşantımızla
insanlara yansıtmıyorsa
bunun faydalı olacağını
düşünmüyorum.

Yasemin Kelkit:

Ben “Edebiyat bize burada yardım edebilir mi?” sorusundaki “burada” ifadesini iki açıdan ele alabiliriz diye düşünüyorum. Birincisi Elif’in de bahsettiği gibi dünya olarak ele alabiliriz, ikinci olarak da Maraş... Şu an bulunduğumuz yer çok özel bir yer: Maraş’tayız ve hüzünlü bir olayın ardından buradayız. Sanırım birçoğumuz buraya sadece yazarlık akademisi için gelmedi. Bir yandan buraya farklı bir şekilde faydalı olmak niyetiyle burada buluşmayı istedik. O yüzden edebiyatın burada da farklı bir faydasını görebiliyoruz.

Dünya meselesiyle başlayacak olursak ben insanın anatomisini şöyle tasvir ediyorum: Bizim normal damarlarımız var içinden kan akan ama o damarların yanında aynı zamanda söz damaları da var. Yani sadece akan kan değil damarda durmayan, aynı zamanda akan söz de damarda durmuyor. Biz iletişim kuran varlıklarız, öyleyse bir şeyleri ifade etmek zorundayız ve o söz de bir şekilde dışarıya akmak zorunda. Ama edebiyat burada bize her zaman yardımcı olabilir mi? Hayır, çünkü eyleme dönüşmeyen hiçbir şey bizim için tam manasıyla faydalı olmayacaktır. Sadece yazdıysak ve o yazdığımızın arkasında düşünsel olarak dursak dahi, bu düşüncüyü

yaşantımızla insanlara yansıtmıyorsak bunun faydalı olacağını düşünmüyorum. Bu, bana daha çok müsriflik gibi geliyor, belki de İsmet Özel’in “Edebiyat bize burada yardım edemez” dediğine gelmiş oluyoruz bu şekilde.

Azize’nin de söylediği gibi bu konuyu düşünürken ben de oluşan çağrışımlardan birisi de “ses” meselesiydi. Yani yazarken aslında aradığımız bir şey var. O da ses. Biz öncelikle ses vermeliyiz ki bir ses alabilelim. Bir boşluğa yazmıyorum hissinin oluşabilmesi için. Şu anda ben bunları konuşurken sizin hepiniz bana ayrı bir duygu geçiriyorsunuz. Söylediklerimin şu an size iletiildiğinin farkındayım ve bu şekilde bir yere varma hissi çok güzel. Bu konuda edebiyat bize faydalı oluyor ve aksi hâlde her şey boşluğa gider ve yiter. Sanırım varlığımızı daha iyi kavramak için de bir yöntem edebiyat aynı zamanda. Sözlerimi bir şairin dizeleriyle bitirmek istiyorum. “Ölümdür yaşanan tek başına, aşk iki kişiliktir.” Bence hayat iki kişiliktir. Yalnız kaldığımız zaman aslında ölürüz o yüzden buradaki topluluk bizim aslında hayatta olduğumuzu ve birlikte bir şeyler yapabildiğimizi gösteren bir şey. Bizim tercihimiz de edebiyat. O yüzden burada olmak çok güzel.



“Edebiyat bize burada yardımcı olabilir mi?” sorusunu cevaplayabilmek için önce aklımızda ve etrafımızda dönüp dolaşan bazı kavramları ve kelimeleri düzeltmemiz gerekiyor.

Ertuğrul Sabuncu:

Hazırlıksız olunca böyle oluyor. Sona bırakıyorsunuz kendinizi. Gördüğünüz gibi edebiyat bana yardımcı olamadı burada. Zaman kazanmaya çalıştım...(salonda gülüşmeler)

Edebiyat bize burada yardımcı olabilir mi? Arkadaşlarım soruyu farklı açılardan ele aldılar. Ben de bu sorudan birkaç soru çıkarabildim: Edebiyat nedir, biz kimiz, biz neredeyiz ve yardıma muhtaç mıyız? Ve bu medeti edebiyattan mı umuyoruz?

1800'lerin Almanya'sında olsaydık muhtemelen bu soruya cevap olarak "Edebiyat bize burada yardımcı olabilir." diyebilirdik. Johann Gottlieb Fichte *Alman Ulusuna Sesleniş* adlı eserinde Almanları Fransa'da güçlenen ulusalcı düşünceye karşı dalları uçsuz bucaksız bir ağaca benzetiyor. Bundan yaklaşık 130 yıl sonra dünyada büyük katliamlar görüyoruz. Dolayısıyla edebiyatın, son 200-300 yılı içerisinde, belki de en görmek istemediğimiz sonuçları oldu ama edebiyat aynı zamanda o toplumlara yardımcı da oldu. Kelimeler, metinler, kitaplar toplumları mutlu ettiği kadar kanlar da akıttı dünyada. Faiz piyasasını, petrol piyasasını, savaş piyasasını güçlendirdi ve toplumlar birilerinden üstün olduklarını iddia etmeye başladılar ve bu toplumların içindeki yazarlar ve fanatikler bunu edebî eserlerle destekledi. Şimdi aynı hataya

düşmemek için biz elbette edebiyatı bir yardımcı araç olarak kullanabiliriz ancak bunu kendimiz için mi toplum için mi kullanmak istiyoruz bunu da iyi bilmemiz gerekiyor.

Konfüçyüs'ün aktardığı bir sahne var: Muhtemelen bir hükümdarın sözcüsü kendisine geliyor ve şöyle diyor: "Efendim önce ne yapmamız gerekiyor?" Hükümdarın cevabı ise şu şekilde oluyor: "Önce kavramları düzeltmeliyiz; önce kelimeler, önce kelimeler." Dolayısıyla "Edebiyat bize burada yardımcı olabilir mi?" sorusunu cevaplayabilmek için önce aklımızda ve etrafımızda dönüp dolaşan bazı kavramları ve kelimeleri düzeltmemiz gerekiyor. "Toplum içinde kendimizi, kendi durumumuzu nerede görüyoruz?" sorusunu cevaplamamız gerekiyor. Tabii gördüğünüz gibi sorunun ucu açık kalıyor bende, yani soruyu cevaplamamak için elimden geleni yapıyorum. Daha fazla zaman kazanmayacağımın da farkındayım, umarım sizi biraz olsun düşündürebilmişimdir söylemlerimle. Bizi dinlediğiniz için çok teşekkür ederim.

LEYLEK

*O vakit yürü korkusuzluk geçidinden
Başımdan dökülen dut yapraklarıdır bu
Bağ ve bostan görünür uzaklardan
Kirpikte biriken yıldız tozunu hatırlar mısın?*

*Nehirlerde yıkanır bebekleri saracak olan tülbentler
O buğday tarlasını çiğneyerek geçme*

*Dur ve dinle
Dinle ki esir almasın seni
Yavaşladıkça yetişeceksin
Güvercin kanadında aradığımız denge*

*En bilgemiz Nil'dir
Atılan çığlıklar ve coğrafyanın sözlü kültürü
Herkes bir midir?*

*Güneş, ay ve tılsım
Tenim hiç yanmadı
Selametli günler, leylekler ve Hicaz'dan bir kelam*

S E M A Ş A H B A Z